

T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**BÜTÜNLEŞİK AFET YÖNETİMİ SİSTEMİ
BAĞLAMINDA 6 ŞUBAT DEPREMLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Muhittin TEKDEMİR
22919033

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Ömer TAYLAN

Diyarbakır 2025

T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**BÜTÜNLEŞİK AFET YÖNETİMİ SİSTEMİ
BAĞLAMINDA 6 ŞUBAT DEPREMLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Muhittin TEKDEMİR
22919033

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Ömer TAYLAN

Diyarbakır 2025

TAAHHÜTNAME
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “**Bütünleşik Afet Yönetimi Sistemi Bağlamında 6 Şubat Depremlerinin Değerlendirilmesi**” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

05/08/2025

Muhittin TEKDEMİR

ÖN SÖZ

Afetler, toplumların sosyal, ekonomik ve fiziksel yapılarını derinden etkileyen olaylardır. Türkiye, jeolojik ve coğrafi konumu nedeniyle çeşitli doğal afetlere maruz kalmaktadır. 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen ve 11 ili etkileyen depremler, Cumhuriyet tarihinin en yıkıcı afetlerinden biri olarak kayıtlara geçmiştir.

Bu araştırma, afet yönetiminin tüm aşamalarını (risk azaltma, hazırlık, müdahale, iyileştirme) kapsayan bütünlük bir yaklaşımın, afetlerin etkilerini azaltmada ve toplumun direncini artırmada kritik öneme sahip olduğu düşüncesiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, literatür taraması, doküman analizi ve vaka incelemesi yöntemleri kullanılmış, ulusal ve uluslararası akademik kaynaklar, resmi raporlar ve kurumsal belgeler incelenmiştir.

Araştırma sonucunda, Türkiye'nin afet yönetim sisteminin bütünlük afet yönetimi yaklaşımını benimsemekle birlikte, uygulamada çeşitli sorunlar yaşadığı tespit edilmiştir. Risk azaltma ve hazırlık çalışmalarının önemi, koordinasyon ve iş birliğinin kritik rolü, yerel kapasitenin güçlendirilmesinin gerekliliği, toplum tabanlı afet yönetiminin önemi ve bütünlük yaklaşımın gerekliliği, çalışmanın temel bulguları arasında yer almaktadır.

Bu çalışmanın, Türkiye'nin afet yönetim sisteminin geliştirilmesine ve gelecekteki afetlere daha etkili bir şekilde hazırlanmasına katkı sağlaması umulmaktadır. Tez çalışmam boyunca değerli desteğini ve anlayışını sürekli olarak hissettiğim sevgili eşim Şerife Tekdemir'e, çalışma esnasında yaptığı şirinlikler ile dikkatimi dağıtıp "baba hadi ödevini yap" diyerek tekrar çalışmaya odaklanmamı sağlayan oğlum Ali Tekdemir'e, yönlendirmeleri ve destekleri için danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ömer Taylan'a, akademik disiplin ve motivasyon konuşmaları için Mücahit Onur Diril'e ve tezimi baştan sona büyük bir dikkatle okuyarak içeriksel katkılar sunan Mehmet Şirin Cengiz'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Muhittin TEKDEMİR

Diyarbakır 2025

ÖZET

Bu çalışma, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerini bütünsel afet yönetimi perspektifinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, bütünsel afet yönetiminin kavramsal çerçevesini, Türkiye’deki gelişimini ve 6 Şubat depremlerinin etkilerini incelemektedir. Bulgular, Türkiye’nin afet yönetim sisteminin bütünsel yaklaşımı benimsemesine rağmen, uygulamada sorunlar yaşadığını göstermektedir. Risk azaltma ve hazırlık çalışmalarındaki yetersizlikler, koordinasyon sorunları ve iyileştirme çalışmalarındaki planlama eksiklikleri öne çıkmaktadır. Depremlerden çıkarılan dersler doğrultusunda, yasal ve kurumsal çerçevenin güçlendirilmesi, risk azaltma çalışmalarının etkinleştirilmesi, hazırlık faaliyetlerinin geliştirilmesi, müdahale kapasitesinin artırılması ve toplum tabanlı afet yönetiminin desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Afet Yönetimi, Bütünsel Afet Yönetimi, 6 Şubat Depremleri, Risk Azaltma, Afet Hazırlığı.

ABSTRACT

This study aims to evaluate the February 6, 2023 Kahramanmaraş earthquakes from an integrated disaster management perspective. The research examines the conceptual framework of integrated disaster management, its development in Turkey, and the impacts of the February 6 earthquakes. Findings indicate that although Turkey's disaster management system has adopted an integrated approach, it faces implementation challenges. Inadequacies in risk reduction and preparedness activities, coordination problems, and planning deficiencies in recovery efforts are highlighted. Based on lessons learned from the earthquakes, recommendations include strengthening the legal and institutional framework, enhancing risk reduction efforts, improving preparedness activities, increasing response capacity, and supporting community-based disaster management.

Keywords

Disaster Management, Integrated Disaster Management, February 6 Earthquakes, Risk Reduction, Disaster Preparedness.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖN SÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER	IV
KISALTMALAR.....	VI
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	17
BÜTÜNLEŞİK AFET YÖNETİMİ KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ VE TÜRKİYE’DEKİ YERİ.....	17
1.1. Afet, Risk ve Afet Yönetimi Kavramları.....	17
1.1.1. Afetlerin Sınıflandırılması ve Özellikleri	18
1.1.2. Risk Yönetimi ve Risk Değerlendirme	19
1.2. Bütünleşik Afet Yönetimi Yaklaşımı	20
1.2.1. Bütünleşik Afet Yönetiminin Temel İlkeleri ve Unsurları.....	21
1.2.2. Afet Döngüsü ve Bütünleşik Afet Yönetiminin Aşamaları.....	23
1.3. Bütünleşik Afet Yönetiminin Dünya’daki Tarihsel Gelişimi	25
1.4. Bütünleşik Afet Yönetiminin Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi	27
1.5. Türkiye’deki Afet Yönetimi Mevzuatı ve Kurumsal Yapı.....	29
1.6. Türkiye Afet Yönetim Sisteminin Güçlü ve Zayıf Yönleri.....	32
İKİNCİ BÖLÜM	36
6 ŞUBAT 2023 KAHRAMANMARAŞ DEPREMLERİ: BİR VAKA ANALİZİ.....	36
2.1. Depremlerin Oluşumu ve Etkileri.....	36
2.2. Afet Öncesi Durum: Risk Azaltma ve Hazırlık Faaliyetleri	39
2.3. Afet Sırasındaki Müdahale Süreci	42
2.4. Afet Sonrası İyileştirme ve Yeniden Yapılandırma Çalışmaları	47
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	54
6 ŞUBAT DEPREMLERİNİN BÜTÜNLEŞİK AFET YÖNETİMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	54

3.1. Bütünleşik Afet Yönetimi İlkelerinin Uygulanabilirliği ve Karşılaşılan Sorunlar	54
3.1.1. Risk Azaltma ve Hazırlık Aşamalarındaki Yetersizlikler	54
3.1.2. Müdahale Sürecindeki Koordinasyon ve Lojistik Sorunları	58
3.1.3. İyileştirme Sürecindeki Planlama ve Uygulama Sorunları	60
3.2. Afet Yönetimi Aktörlerinin Performansının Değerlendirilmesi	64
3.2.1. AFAD'ın Performansı	64
3.2.2. Yerel Yönetimlerin Performansı	65
3.2.3. Sivil Toplum Kuruluşlarının Performansı	66
3.3. Paydaşların Rolü ve Etkileşimi	67
3.3.1. Halkın Afet Yönetimine Katılımı ve Tepkisi	67
3.3.2. Medyanın Afet Yönetimindeki Rolü ve Etkisi	68
3.3.3. Özel Sektörün Afet Yönetimine Katkısı	69
3.4. Mevcut Afet Yönetimi Sisteminin Eleştirisi Ve İyileştirme Alanları	70
3.4.1. Mevcut Sistemin Güçlü ve Zayıf Yönleri	70
3.4.2. Yasal ve Kurumsal Çerçevenin İyileştirilmesi	71
3.4.3. Risk Azaltma ve Hazırlık Çalışmalarının Güçlendirilmesi	72
3.4.4. Müdahale ve İyileştirme Kapasitesinin Artırılması	74
SONUÇ VE ÖNERİLER	76
KAYNAKÇA	93

KISALTMALAR

DAFZ	Doğu Anadolu Fay Zonu
DASK	Doğal Afet Sigortaları Kurumu
GSYH	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
IDNDR	Uluslararası Doğal Afet Zararlarının Azaltılması On Yılı
İAADYM	İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri
İAMP	İl Afet Müdahale Planları
İRAP	İl Afet Risk Azaltma Planları
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TAMP	Türkiye Afet Müdahale Planı
TARAP	Türkiye Afet Risk Azaltma Planı
TMMOB	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TOKİ	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı

GİRİŞ

Doğal afetler, insanlık tarihi boyunca toplumların sosyo-ekonomik, politik, çevresel ve kültürel yapılarını derinden sarsan, mevcut başa çıkma kapasitelerini aşan ve çoğunlukla yıkıcı etkilere sahip olaylar olarak tanımlanmakta ve akademik literatürde önemli bir yer tutmaktadır. Afet sosyolojisinin öncülerinden Quarantelli'ye (1978: 6) göre, “*afetler, toplumsal sistemlerin normal işleyişini bozan ve olağanüstü tepkiler gerektiren, toplumsal bağlamda tanımlanan olaylardır*”. Bu tür olaylar, yalnızca doğrudan can ve mal kayıpları gibi fiziksel yıkım ve kayıplara yol açmakla kalmamakta, aynı zamanda toplumsal dokuyu zedeleyerek uzun vadeli toplumsal travmalara, ekonomik durgunluklara, kalkınma süreçlerinde aksaklıklara ve yeniden yapılanma zorluklarına neden olabilmektedir. Türkiye, coğrafi konum itibarıyla dünya'nın iki numaralı Himalaya-Anadolu-Alp Deprem Kuşağı üzerinde yer alması (Atabey, 2024: 1), aktif fay hatlarıyla kaplı jeolojik yapısı, karmaşık topografik özellikleri ve çeşitli iklimsel koşulları itibarıyla sismik aktivitesi en yüksek bölgelerden biri olup deprem başta olmak üzere pek çok doğal afete maruz kalma riski yüksek olan bir ülkedir (AFAD, 2014). Demirtaş'ın (2003: 18) vurguladığı gibi, “*Türkiye'deki deprem tehlikesi, sadece fay hatlarının yoğunluğundan değil, aynı zamanda bu fayların karmaşık etkileşimlerinden de kaynaklanmaktadır*”. Bu durum, ülkeyi depremler başta olmak üzere çeşitli doğal afetler karşısında oldukça kırılgan bir hale getirmektedir. Özellikle depremler, Türkiye'nin karşılaştığı en yıkıcı doğal afet türü olarak öne çıkmaktadır. Nitekim Türkiye topraklarının yaklaşık %92'sinin aktif deprem bölgeleri içerisinde yer alması ve ülke nüfusunun %95'inin doğrudan deprem riski altında yaşaması (Ergünay, 2007: 5; TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası, 2020) gibi veriler, deprem olgusunun ulusal güvenlik, kalkınma ve toplumsal refah açısından taşıdığı stratejik önemi açıkça gözler önüne sermektedir. Bu riskli coğrafyada, afetlere karşı hazırlıklı olmak ve etkin bir yönetim sistemi kurmak, bu sistemlerin sürekli olarak gözden geçirilmesi ve geliştirilmesi, sürdürülebilir kalkınma ve toplumsal refah için bir zorunluluk haline gelmektedir.

Bu zorunluluğun en acı şekilde tecrübe edildiği olaylardan biri, 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçeleri merkezli olarak meydana

gelen ve çevre 10 ille birlikte toplam 11 ilde yıkıcı etkilere yol açan 7.7 ve 7.6 büyüklüğündeki depremler olmuştur. Cumhuriyet tarihinin karşılaştığı en büyük ve en yıkıcı doğal afetlerden biri olarak kayıtlara geçen bu depremler, yalnızca Türkiye'nin değil, dünya afet tarihinin de en yıkıcı olaylarından biri olarak kayıtlara geçmiştir. Resmi verilere göre 50.000'in üzerinde insan hayatını kaybetmiş, binlerce kişi yaralanmış ve yaklaşık 850.000 bağımsız bölümden oluşan yapı stoğu ağır hasar görmüş veya yıkılmıştır (AFAD, 2023: 12). AFAD'ın Kahramanmaraş Depremleri Durum Raporu'nda belirtildiği üzere:

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremler, Cumhuriyet tarihinin en büyük afet yönetimi operasyonunu gerektirmiştir. Etkilenen bölgenin genişliği, nüfus yoğunluğu ve kış koşulları, müdahale çalışmalarını büyük ölçüde zorlaştırmıştır (AFAD, 2023: 4).

Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın (SBB) raporuna göre ise depremin yol açtığı toplam ekonomik kayıp 103.6 milyar dolar olarak tahmin edilmektedir ki bu rakam, Türkiye'nin 2023 yılı milli gelirinin yaklaşık %9'una tekabül etmektedir (SBB, 2023). Dünya Bankası'nın (2023) değerlendirmesine göre, "6 Şubat depremleri, yıkıcı etkileri ve ekonomik maliyeti açısından, gelişmekte olan ülkelerde son 100 yılda meydana gelen en büyük doğal afetlerden biridir".

Bu emsalsiz ölçekteki doğal afet ve neticesinde meydana gelen yıkım, Türkiye'nin afet yönetim sisteminin kapasitesini zorlamış ve sistemin teorik çerçevesini hem de pratik uygulamaları da dâhil olmak üzere tüm bileşenlerini, afet öncesinden afet sonrasına kadar uzanan zincirde kapsamlı bir teste tabi tutarak sistemi sorgulama ihtiyacını doğurmuştur. Yaşanan bu büyük felaket, mevcut sistemin güçlü yönlerini teyit etmekle birlikte, aynı zamanda belirgin operasyonel ve yapısal zafiyetlerini de gün yüzüne çıkarmıştır. Bu kritik deneyim, ulusal afet yönetim kapasitesinin derinlemesine bir değerlendirme ve stratejik bir dönüşüm gerektirdiğini aciliyetle ortaya koymaktadır.

Modern afet yönetimi anlayışı, 20. yüzyılın sonlarından itibaren tarihsel süreç içerisinde önemli bir paradigma değişimi yaşamıştır. Geleneksel olarak "kriz yönetimi" odaklı ve reaktif (tepkisel) bir yapıdan, afetlerin potansiyel etkilerini

önlemeyi veya en aza indirmeyi hedefleyen “risk yönetimi” odaklı ve proaktif (önlem alıcı) bir yapıya doğru evrilmiştir. Coppola’nın (2015: 12) ifadesiyle:

Afet yönetiminde yaşanan paradigma değişimi, salt afet sonrası kriz müdahalesinden, risk azaltma stratejilerine dayalı bütüncül bir yaklaşıma geçişi temsil etmektedir. Bu değişimin merkezinde, afetlerin kaçınılmaz doğal olaylar olmaktan ziyade, insan eylemleri ve kararlarıyla şekillenen sosyal süreçler olduğu anlayışı yatmaktadır.

Bu evrimsel süreçte, uluslararası literatürde ve uygulamada bütünleşik afet yönetimi (BAY) yaklaşımı giderek daha fazla kabul görmüştür. BAY, afet öncesi risk azaltma ve hazırlık faaliyetlerinden, afet anındaki acil müdahale operasyonlarına ve afet sonrası uzun vadeli iyileştirme ile yeniden yapılandırma çalışmalarına kadar tüm aşamaları kapsayan, tüm paydaşların (kamu, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşlar) katılımını ve koordinasyonunu öngören dinamik bir yönetim modelidir (Kadıoğlu, 2008: 10). BAY modeli, Birleşmiş Milletler Afet Risklerinin Azaltılması Ofisi (UNDRR) tarafından da desteklenmekte olup 2015-2030 Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi’nin temel prensiplerinden biridir (UNDRR, 2015). Türkiye, bu küresel eğilime paralel olarak, özellikle 1999 Marmara Depremleri’nin ardından afet yönetimi sistemini yeniden yapılandırma sürecine girmiş ve bu süreç, 2009 yılında 5902 sayılı *Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun* ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’nın (AFAD) kurulmasıyla kurumsal bir kimliğe bürünmüştür. Bu kanunla birlikte Türkiye, resmi olarak BAY sistemini benimsemiş ve afet yönetiminde yeni bir dönemin başlangıcını işaret etmiştir (Akduman, 2024: 1755). Bu yasal düzenleme, ülkenin afet risklerini daha bütüncül bir bakış açısıyla ele alma çabasının önemli bir göstergesi olmuştur.

Ancak, bir sistemin yasal ve kurumsal çerçevesinin varlığı, onun pratikte de etkin bir şekilde işlediği anlamına gelmemektedir. Balamir’in (2007: 28) dikkat çektiği gibi, “*afet yönetiminde yasal düzenlemeler ve kurumsal yapılanmalar kadar, bu düzenlemelerin uygulanabilirliği ve kurumların kapasitesi de belirleyici faktörlerdir*”. 6 Şubat 2023 depremleri, Türkiye’de yasal olarak benimsenen ve uygulanan BAY sisteminin uygulanmasında ciddi sorunlar ve zorluklarla karşı karşıya olduğunu ve

bazı kritik alanlarda yetersizlikler gösterdiğini acı bir şekilde ortaya koymuştur. Özellikle Afet öncesi risk azaltma faaliyetlerinin en önemli bileşenlerinden olan yapı denetimi, kentsel dönüşüm ve arazi kullanım planlaması gibi konulardaki yetersizlikler, yıkımın boyutunu artıran temel faktörler olarak dikkat çekmektedir (Özmen ve Özden, 2013: 15; Eraybar, 2023). Afet anında ve hemen sonrasında ise arama-kurtarma faaliyetlerindeki koordinasyon eksiklikleri, lojistik ve haberleşme altyapısındaki aksaklıklar ve müdahale kapasitesinin ilk saatlerde yetersiz kalması gibi zafiyetler gözlemlenmiştir. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (IFRC) (2023: 8) raporunda belirtildiği üzere, “*Kahramanmaraş depremleri, afet müdahalesinde merkezi koordinasyon ile yerel kapasite arasındaki dengenin önemini bir kez daha ortaya koymuştur*”. Afet sonrası iyileştirme sürecinde ise barınma, gıda, sağlık ve psiko-sosyal destek gibi temel ihtiyaçların karşılanmasında yaşanan zorluklar, sistemin etkinliğine dair önemli soru işaretleri doğurmuştur. Bu kritik deneyim, sadece mevcut afet yönetim sisteminin kapasitesini sorgulatmakla kalmamış, aynı zamanda sistemin kapsamlı bir şekilde yeniden değerlendirilmesi, öğrenilen dersler ışığında eksikliklerinin giderilmesi ve gelecekteki olası afetlere karşı daha dirençli, esnek ve etkin bir yapıya kavuşturulması gerekliliğini aciliyetle ortaya koymuştur.

Bu bağlamda, bu tez çalışması, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerini bir vaka analizi olarak ele alarak, Türkiye’nin BAY sisteminin performansını eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, sistemin güçlü ve zayıf yönlerini afet döngüsünün tüm aşamaları (risk azaltma, hazırlık, müdahale, iyileştirme) ekseninde analiz edecektir. Araştırmanın metodolojik yaklaşımı, hem niteliksel hem de niceliksel verilerin toplanmasını ve analiz edilmesini içeren karma bir yöntem tasarımı dayanmaktadır. Bu analizin nihai hedefi, mevcut sistemdeki yapısal ve operasyonel eksiklikleri tespit ederek, Türkiye’nin gelecekteki olası afetlere karşı daha dirençli, hazırlıklı ve etkin bir yönetim kapasitesine ulaşabilmesi için bilimsel temellere dayalı somut ve uygulanabilir politika önerileri geliştirmektir.

Bu araştırmanın temel amacı, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremleri, modern afet yönetimi anlayışının temelini oluşturan BAY paradigması ekseninde çok boyutlu bir analize tabi tutmaktır. Bu analitik yaklaşım, Weichselgartner ve Obersteiner’in (2002: 67) belirttiği gibi, “*afet*

yönetiminin etkinliğini değerlendirmek için sadece fiziksel ve teknolojik parametrelerin değil, aynı zamanda kurumsal, sosyo-ekonomik ve kültürel faktörlerin de dikkate alınması gerektiği” prensibine dayanmaktadır. Çalışmanın nihai gayesi, bu kapsamlı analizden elde edilecek bulgular ışığında, Türkiye’nin mevcut afet yönetim sisteminin direncini ve etkinliğini artırmaya yönelik bilimsel temellere dayalı somut politika önerileri geliştirmektir. Comfort ve arkadaşlarının (2010: 273) ifade ettiği üzere, “etkin bir afet yönetim sistemi, yalnızca teknik bilgi birikimi ve kaynakların varlığı ile değil, aynı zamanda bu bilgi ve kaynakların hızlı, uyumlu ve amaca yönelik bir şekilde mobilize edilebilmesiyle mümkündür”.

Bu ana hedefe ulaşma yolunda araştırma, öncelikle BAY’nin kavramsal ve teorik çerçevesini derinlemesine irdeleyecektir. Tierney ve arkadaşları (2001), BAY yaklaşımının *“afet yönetimini sadece teknokratik bir süreç olarak değil, aynı zamanda sosyal, politik ve kültürel bir süreç olarak ele almanın gerekliliğini”* vurgulamaktadır. Bu bağlamda, sistemin Türkiye’deki tarihsel gelişim süreci, bu süreci şekillendiren yasal düzenlemeler ve kurumsal yapı (özellikle AFAD’ın rolü ve yapısı) eleştirel bir süzgeçten geçirilecektir. Türkiye’deki afet yönetim sisteminin evrimi, Balamir’in (2018) belirttiği gibi, *“1999 Marmara Depremi sonrası reaktif kriz yönetiminden, risk odaklı proaktif yönetime geçiş çabaları”* şeklinde özetlenebilir. Araştırmanın teorik zeminini oluşturan bu bölümün ardından, çalışmanın ampirik odak noktasını teşkil eden vaka analizine geçilecektir. Bu aşamada, 6 Şubat depremlerinin oluşum süreci, neden olduğu fiziksel, sosyal ve ekonomik etkiler ile afet döngüsünün tüm evrelerinde (afet öncesi risk azaltma ve hazırlık, afet sırası müdahale ve afet sonrası iyileştirme) yürütülen yönetim faaliyetleri detaylı olarak incelenecektir. Cutter’ın (2013: 59) işaret ettiği üzere, *“afet yönetiminin başarısı, döngünün her bir aşamasında alınan kararların ve gerçekleştirilen eylemlerin etkililiğiyle doğrudan ilişkilidir”*.

Söz konusu inceleme, yalnızca süreçlerin betimlenmesiyle sınırlı kalmayıp, BAY ilkelerinin sahada ne ölçüde hayata geçirilebildiğini, sistemin işleyişinde karşılaşılan temel sorunları, darboğazları ve kurumsal zafiyetleri tespit etmeyi hedeflemektedir. Kapucu (2008: 244) afet yönetiminde *“yasal ve kurumsal çerçevenin varlığının, sahada etkin bir uygulamayı garanti etmediğini”* vurgulamaktadır. Bu doğrultuda, araştırmanın bir diğer önemli boyutu, afet yönetim sürecinin kilit aktörleri olan AFAD, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları (STK’lar) ve diğer ilgili kamu

kurumlarının performansını ve aralarındaki koordinasyon mekanizmalarının etkinliğini değerlendirmektir. Yamamura'nın (2014) belirttiği gibi, “*afet yönetiminde başarı, büyük ölçüde kurumlar arasındaki etkin koordinasyon ve işbirliğine bağlıdır*”. Aktör analizine ek olarak, halk, medya ve özel sektör gibi diğer önemli paydaşların afet yönetimi sürecindeki rolü ve etkileşimi de ayrıca analiz edilecektir. Etkin bir afet yönetimi için, Renn'in (2008) işaret ettiği üzere, “*tüm paydaşların karar alma süreçlerine anlamlı bir şekilde dahil edilmesi ve toplumsal güvenin inşa edilmesi*” kritik öneme sahiptir.

Afet yönetimi, sadece teknik veya bürokratik bir mesele değil, aynı zamanda karmaşık sosyal, politik ve ekonomik dinamiklerin kesişiminde yer alan bir yönetim meselesidir. Bu nedenle, afet yönetim sistemlerinin değerlendirilmesi, salt kurumsal yapıların ve yasal çerçevelerin incelenmesinin ötesine geçmeli, pratikte bu yapıların nasıl işlediğini ve toplumsal dinamiklerle nasıl etkileşime girdiğini kapsamlı bir şekilde ele almalıdır (Wisner ve ark., 2004: 49).

Nihai olarak, tüm bu analizlerden hareketle mevcut afet yönetimi sistemine yönelik bütüncül bir eleştiri geliştirilecek ve sistemin zayıf yönlerini güçlendirecek iyileştirme alanları net bir şekilde ortaya konulacaktır. Bu çalışma, 6 Şubat depremlerinden çıkarılan acı tecrübeler ve somut dersler ışığında, Türkiye'nin BAY sistemini gelecekteki afetlere karşı daha proaktif, esnek, katılımcı ve etkin bir yapıya kavuşturmayı amaçlayan politika önerileri sunarak tamamlanacaktır. Berke ve Campanella'nın (2006: 193) vurguladığı gibi, “*afet sonrası yeniden yapılanma dönemleri, daha dirençli ve sürdürülebilir toplumlar oluşturmak için önemli fırsatlar sunmaktadır*”. Bu fırsatın değerlendirilmesi, afet yönetim sistemlerinin sadece fiziksel değil, aynı zamanda kurumsal, sosyal ve politik boyutlarıyla da yeniden düşünülmesini gerektirmektedir.

Ayrıca, çalışma kapsamında, uluslararası afet yönetimi literatüründe kabul gören ve Birleşmiş Milletler tarafından da desteklenen “*Daha İyi Yeniden İnşa*” (Build Back Better) prensibinin (UNDRR, 2017), 6 Şubat depremleri sonrası iyileştirme sürecinde ne ölçüde benimsendiği ve uygulandığı da değerlendirilecektir. Clinton'ın

(2006) ifade ettiği gibi, “*daha iyi yeniden inşa, sadece fiziksel yapıların güçlendirilmesi değil, aynı zamanda kurumsal, sosyal ve ekonomik sistemlerin de afetlere karşı daha dirençli hale getirilmesidir*”. Bu bağlamda, iyileştirme sürecinin sürdürülebilirliği, kapsayıcılığı ve toplumsal eşitlik ilkeleriyle uyumu da araştırmanın inceleme konuları arasında yer alacaktır.

Sonuç olarak, bu araştırma, Türkiye’nin afet yönetim sisteminin kapsamlı bir değerlendirmesini yaparak, sistemin güçlü ve zayıf yönlerini belirleyecek, gelecekte benzer felaketlerin etkilerini en aza indirmek için somut ve uygulanabilir politika önerileri sunacaktır. Kuşkusuz, afetlerin tamamen önlenmesi mümkün olmasa da, etkilerinin azaltılması ve toplumsal direncin artırılması, etkin bir afet yönetim sistemiyle mümkündür. Bu araştırma, tam da bu hedefe katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu araştırmanın önemi, ele aldığı konunun güncelliği, Türkiye’nin yapısal gerçekleri ve modern afet yönetimi literatürüne yapacağı katkıların bileşiminden doğmaktadır. Her şeyden önce, çalışma konusunu oluşturan 6 Şubat depremleri, büyüklüğü, etki alanı ve yarattığı yıkım itibarıyla Cumhuriyet tarihinin en büyük felaketlerinden biri olarak kayıtlara geçmiştir. Bu depremler, ülkenin yerleşik afet yönetim sisteminin tüm teorik ve pratik bileşenlerini eşi benzeri görülmemiş bir biçimde sınavan bir “*stres testi*” niteliği taşımaktadır. Dolayısıyla, bu denli büyük bir afetin BAY perspektifinden derinlemesine incelenmesi, sistemin fiili işleyişindeki güçlü ve zayıf yönleri tespit etmek ve gelecekteki afetlere karşı daha hazırlıklı olmak adına kritik dersler çıkarmak açısından özgün bir değere sahiptir (Özmen, 2023: 225). Pelling ve Dill’in (2010: 22) belirttiği gibi, “*büyük afetler, sosyal ve kurumsal yapıların güçlü ve zayıf yönlerini ortaya çıkaran kritik dönüm noktalarıdır ve reform için bir ‘fırsat penceresi’ yaratabilirler*”.

Araştırmanın önemini artıran bir diğer husus, Türkiye’nin yüksek afet riski taşıyan bir coğrafyada konumlanması gerçeğidir. Alp-Himalaya deprem kuşağı üzerinde yer alması nedeniyle ülke, sismik açıdan oldukça aktif bir yapıya sahiptir ve bu durum, etkin bir afet yönetim sisteminin tesisi ile can ve mal kayıplarının en aza indirgenmesini ulusal bir öncelik haline getirmektedir (Şahin ve Sipahioğlu, 2002: 45). Kundak ve Türkoğlu’nun (2007: 764) çalışmasında vurguladığı üzere, “*Türkiye’nin*

deprem riski altındaki yerleşim alanlarında yaşayan nüfusun büyüklüğü ve yapı stokunun kalitesi dikkate alındığında, etkin risk yönetimi stratejilerinin geliştirilmesi bir lüks değil, zorunluluktur". Bu bağlamda araştırma, yalnızca konjonktürel bir olayı değil, aynı zamanda ülkenin süreklilik arz eden en temel sorunlarından birini ele almaktadır.

Teorik açıdan ise çalışma, küresel ölçekte kabul görmüş olan ve afet döngüsünün tüm aşamalarını (risk azaltma, hazırlık, müdahale, iyileştirme) bütüncül bir yaklaşımla ele alan BAY modelinin Türkiye pratiğindeki uygulanabilirliğini ve karşılaştığı zorlukları analiz etmesi bakımından önemlidir. Bir modelin teorik çerçevesinin başarısı, sahadaki etkinliği ile ölçülür; bu nedenle, modelin Türkiye'deki uygulamasının kapsamlı bir vaka (6 Şubat depremleri) üzerinden değerlendirilmesi, hem ulusal afet yönetimi sisteminin geliştirilmesine hem de ilgili akademik literatüre önemli veriler sunacaktır (Kadioğlu, 2011: 25). McEntire ve arkadaşları (2002: 269), *"afet yönetimi teorileri ve modellerinin, farklı sosyo-ekonomik, politik ve kültürel bağlamlardaki uygulanabilirliğinin test edilmesinin hem teori geliştirme hem de pratik iyileştirmeler açısından kritik öneme sahip olduğunu"* belirtmektedir.

Ayrıca, modern afet yönetimi anlayışı, yalnızca teknik bir faaliyet değil, aynı zamanda çok sayıda aktörün ve paydaşın dâhil olduğu karmaşık bir *"yönetişim"* sürecidir. Bu araştırma, AFAD, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları gibi temel aktörler ile halk, medya ve özel sektör gibi paydaşlar arasındaki koordinasyon ve iş birliği dinamiklerini inceleyerek, afet yönetiminde başarının kilit unsurlarından olan kolektif hareket kabiliyetinin güçlendirilmesine yönelik önemli içgörüler sunacaktır (Yılmaz, 2003: 60). Dynes'in (1994: 141) klasikleşmiş çalışmasında vurguladığı gibi, *"afet yönetiminin etkinliği, büyük ölçüde farklı kurumsal aktörler arasındaki koordinasyon ve iletişimin kalitesine bağlıdır"*. Bu bağlamda, 6 Şubat depremleri sonrası ortaya çıkan koordinasyon sorunlarının sistematik bir analizi, Türkiye'deki afet yönetimi yapısının iyileştirilmesine yönelik somut öneriler geliştirmek açısından kritik öneme sahiptir.

Afet yönetiminin başarısı, yalnızca teknik kapasite veya yasal düzenlemelerle değil, aynı zamanda kurumlar arası işbirliği, toplumsal farkındalık ve katılım, politik kararlılık ve kaynakların etkin kullanımı gibi çok boyutlu faktörlerin bir

araya gelmesiyle mümkündür. Bu nedenle, büyük afetlerin ardından yapılacak kapsamlı analizler, sistemin tüm bu boyutlardaki performansını değerlendirmek ve iyileştirmek için eşsiz fırsatlar sunar (Alexander, 2015: 213).

Bu araştırmanın bir diğer önemli boyutu, afet yönetimi alanında küresel ölçekte kabul gören “*öğrenen organizasyon*” yaklaşımına yapacağı katkıdır. Turner’ın (1978) “*afetlerden öğrenme*” kavramsal çerçevesi, “*büyük ölçekli afetlerin, kurumsal ve toplumsal öğrenme için kritik dönüm noktaları olduğunu ve bu öğrenme sürecinin gelecekteki afetlere karşı direnci artırdığını*” savunmaktadır. Bu bağlamda, 6 Şubat depremlerinin detaylı bir analizi, Türk afet yönetim sisteminin “*öğrenme kapasitesini*” artırmaya ve dolayısıyla gelecekte benzer felaketlerin etkilerini azaltmaya yönelik önemli bir adım niteliği taşımaktadır.

Bunlara ek olarak, araştırma, uluslararası afet yönetimi literatüründe giderek önem kazanan “*toplumsal dirençlilik*” (community resilience) kavramı çerçevesinde, Türkiye’deki toplulukların afetlere karşı hazırlıklı olma ve toparlanma kapasitelerini değerlendirmeyi hedeflemektedir. Norris ve arkadaşları (2008: 127), “*toplumsal dirençliliğin, ekonomik kalkınma, sosyal sermaye, bilgi ve iletişim ile toplumsal yetkinlik gibi dört temel kapasite alanı üzerine inşa edildiğini*” belirtmektedir. Bu çerçevede, depremden etkilenen bölgelerdeki toplulukların bu kapasitelerinin mevcut durumu ve geliştirilmesine yönelik stratejilerin analizi, araştırmanın literatüre yapacağı özgün katkılardan bir diğerini oluşturmaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, 6 Şubat depremlerinden elde edilen dersler ışığında Türkiye’nin afet yönetim sisteminin etkinliğini artırmak üzere somut politika önerileri geliştirmeyi hedeflemektedir (Akdağ, 2002: 35). Bu yönüyle araştırma, yalnızca akademik literatüre kavramsal ve ampirik bir katkı sunmakla kalmayacak, aynı zamanda politika yapıcılar ve uygulayıcılar için yol gösterici bir kaynak teşkil ederek toplumun afetlere karşı genel direncinin artırılmasına hizmet etme potansiyeli taşımaktadır. Klein ve arkadaşlarının (2003: 38) belirttiği üzere, “*afet sonrası yapılan kapsamlı analizler ve bunlara dayalı politika reformları, gelecekteki afetlere karşı toplumsal hazırlıklılığı ve direnci artırmanın en etkili yollarından biridir*”.

Bu çalışma, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremlerin, BAY sistemi çerçevesinde incelenmesini konu almaktadır. Araştırmanın sınırları, konunun belirli boyutlarına odaklanarak derinlemesine bir analiz yapabilmek amacıyla net bir şekilde çizilmiştir. Coğrafi olarak araştırma, depremlerden doğrudan ve yoğun bir şekilde etkilenen on bir ille (Kahramanmaraş, Hatay, Gaziantep, Adıyaman, Malatya, Diyarbakır, Şanlıurfa, Adana, Osmaniye, Kilis ve Elâzığ) sınırlandırılmıştır. Zamansal olarak çalışma, afetin öncesindeki risk ve hazırlık durumundan başlayarak, afet anındaki müdahale süreçlerini ve afeti takip eden ilk bir yıllık iyileştirme ve yeniden inşa faaliyetlerini kapsayan bir dönemi ele almaktadır. Wisner ve arkadaşlarının (2004: 49) belirttiği gibi, *“afet çalışmalarında coğrafi ve zamansal sınırların net bir şekilde çizilmesi, araştırmanın odağını belirginleştirerek daha derinlikli analizlere olanak tanır”*.

Tematik kapsam ise BAY döngüsünün tüm aşamalarını (risk azaltma, hazırlık, müdahale, iyileştirme) ve bu süreçlerde rol alan kamu, özel sektör ve sivil toplum aktörleri ile diğer paydaşlar arasındaki etkileşimi içermektedir. Coppola'nın (2015: 13) vurguladığı üzere, *“kapsamlı bir afet analizi, yalnızca fiziksel süreci değil, aynı zamanda yönetim sisteminin tüm katmanlarını ve aktörlerini de incelemelidir”*. Bu yaklaşım, çalışmanın bütünsel bir perspektif sunmasını sağlayacaktır.

Her bilimsel araştırmada olduğu gibi, bu çalışmanın da bulgularının yorumlanmasında dikkate alınması gereken belirli sınırlılıkları mevcuttur. Araştırmanın en temel sınırlılığı, metodolojik yaklaşımı ve buna bağlı olarak veri kaynaklarından ileri gelmektedir. Bu çalışma, nitel bir araştırma desenine göre tasarlanmış olup, bulgularını birincil veri toplama teknikleri (anket, derinlemesine mülakat vb.) yerine, mevcut akademik literatür, kamu kurumlarının (AFAD, bakanlıklar vb.) yayımladığı resmi raporlar, medya arşivleri ve uzman görüşlerini içeren ikincil verilerin doküman ve vaka analizi yöntemiyle incelenmesine dayandırmaktadır. Dolayısıyla, süreçlerin nicel analizini içermemektedir. Perry (2007: 16), *“afet araştırmalarında metodolojik sınırlılıkların açıkça belirtilmesinin, çalışmanın bilimsel geçerliliğini ve sonuçların yorumlanma çerçevesini netleştirdiğini”* ifade etmektedir.

Bir diğ er sınırlılık tematik odaklanma ile ilgilidir; araştırma, deprem olgusunu sosyal ve idari bir bilim olan afet yönetimi perspektifinden ele almakta, olayın ayrıntılı jeolojik, sismolojik veya yapı m hendisliğı gibi teknik boyutlarını kapsamı dışında bırakmaktadır. Quarantelli'nin (2005: 339) belirttiğı gibi, *“afet araştırmalarında disiplinler arası sınırların belirlenmesi, her disiplinin kendi metodolojik g   l yle konuya katkı sağlamasına imkân tanır”*. Bu nedenle, araştırmanın sosyal bilimler perspektifine odaklanması, teknik disiplinlerin konuya yaklaşımlarını dışlamak değil, çalışmanın odağına netleştirmek amacını taşımaktadır.

Son olarak, zamansal bir sınırlılık olarak, analiz depremleri takip eden ilk bir yıllık dönemle kısıtlı tutulmuştur. Bu nedenle, iyileştirme çalışmalarının ve afetin bölge üzerindeki uzun vadeli sosyo-ekonomik sonuçlarının nihai değerlendirmesi bu çalışmanın kapsamına dâhil değildir. Berke ve arkadaşları (1993: 93), *“afet sonrası iyileştirme süreçlerinin tam anlamıyla değerlendirilebilmesi için uzun vadeli gözlem ve analizlerin gerekli olduğunu”* vurgulamaktadır. Ancak bu araştırma, deprem sonrası süreçlerin ilk dönemdeki kritik dinamiklerini analiz ederek, gelecekteki uzun vadeli çalışmalara zemin hazırlama amacını taşımaktadır.

Tanımlanan bu kapsam ve sınırlar, araştırmanın odağına netleştirmekte, metodolojik tutarlılığını sağlamakta ve elde edilen sonuçların geçerlilik çerçevesini belirlemektedir. Miles ve Huberman'ın (1994: 27) ifade ettiğı gibi, *“nitel araştırmalarda açıkça tanımlanmış sınırlar, veri toplama ve analiz süreçlerinin sistematik bir şekilde yürütülmesini sağlayarak çalışmanın güvenilirliğini artırır”*.

Bu  alışması, 6 şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerinin BAY perspektifinden derinlemesine değerlendirilmesi amacına yönelik olarak, nitel bir araştırma yaklaşımı ve buna uygun olarak doküman analizi ile vaka analizi yöntemlerini benimsemiştir. Bu metodolojik  er eve, böylesine karmaşık ve çok boyutlu bir doğal afetin etkilerini ve ilgili afet yönetim süreçlerini kapsamlı bir şekilde incelemeye, sahada yaşanan zorlukların ardındaki nedenleri anlamaya ve gelecek için somut dersler çıkarmaya olanak tanımaktadır.

Araştırmanın ana yaklaşımı nitel yöntem bilimi üzerine kurulmuştur. Nitel araştırma, sosyal olguları ve olayları, katılımcıların bakış açıları ve deneyimleri üzerinden, kendi doğal ortamları içinde derinlemesine anlamayı hedefleyen esnek ve

bütüncül bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 41). 6 Şubat depremleri gibi büyük ölçekli ve çok aktörlü bir afet yönetim sürecinin tüm yönleriyle, sadece yüzeysel tanımlamalarla değil, derinlemesine analizlerle kavranması ancak nitel bir bakış açısıyla mümkün olabilmektedir. Nitel yaklaşım, afet yönetimindeki aksaklıkların, başarıların, aktörler arası dinamiklerin ve karar alma süreçlerinin altında yatan karmaşık nedenleri ve mekanizmaları anlamaya odaklanması bakımından çalışmanın genel amacına en uygun yöntem olarak benimsenmiştir. Bu yaklaşım sayesinde, olgunun bağlamı içinde ele alınması ve farklı perspektiflerin zenginliğinden faydalanılması hedeflenmiştir.

Çalışma kapsamında, nitel araştırma yaklaşımının temelini oluşturan iki ana yöntem bir arada ve birbirini tamamlayıcı nitelikte kullanılmıştır. İlk olarak doküman analizi yöntemi benimsenmiştir; bu yöntem, bütünlükli afet yönetimi kavramsal çerçevesi ve 6 Şubat depremleriyle ilgili kapsamlı yazılı ve görsel materyallerin sistematik bir şekilde incelenmesini içermektedir (Bowen, 2009: 27). Araştırmada kullanılan dokümanlar, yüksek lisans tezi niteliğindeki bir çalışmanın gerektirdiği akademik derinliği ve güvenilirliği sağlamak amacıyla geniş bir yelpazeden seçilmiştir: akademik literatür (kitaplar, bilimsel makaleler, tezler), Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) gibi resmi kurum ve meslek örgütü raporları (TMMOB, TTB), uluslararası kuruluşların (BM, Dünya Bankası) depreme ilişkin yayımladığı raporlar ve ilgili mevzuat metinleri incelenmiştir. Bu kapsamlı doküman analizi, deprem öncesindeki hazırlık, deprem anındaki müdahale ve deprem sonrası iyileşme süreçlerine dair hem resmi hem de sivil toplum perspektiflerini karşılaştırmalı olarak değerlendirme imkânı sunarak, çalışmanın teorik ve ampirik zeminini güçlendirmiştir. İkinci olarak ise vaka analizi yöntemi kullanılmıştır. 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremler, bu tezde benzersiz ve bütüncül bir vaka olarak ele alınmış, bütünlükli afet yönetimi perspektifinden derinlemesine incelenmiştir. Vaka analizi, güncel bir olayı kendi gerçek yaşam bağlamı içinde, çoklu kanıt kaynaklarına dayanarak derinlemesine anlamayı amaçlayan güçlü bir araştırma stratejisidir (Yin, 2018: 16). Bu yöntem sayesinde, 6 Şubat depremlerinin kendine özgü dinamikleri altında BAY ilkelerinin nasıl uygulandığı, afet yönetiminde hangi kritik zorlukların yaşandığı ve ne tür sonuçlar doğurduğu çok yönlü bir bakış açısıyla analiz edilebilmiştir. Vaka analizi, afet yönetim sisteminin teorik çerçevesi ile

sahadaki pratik uygulamalar arasındaki farklılıkları ve etkileşimleri ortaya koyarak, çalışmanın ampirik derinliğini artırmıştır.

Bu araştırmada, yukarıda detaylandırılan doküman analizi ve vaka analizi yöntemlerine uygun olarak tamamen ikincil veri kaynaklarından faydalanılmıştır. Birincil veri toplama yöntemleri (örneğin geniş ölçekli anketler, derinlemesine mülakatlar) çalışmanın belirlenen kapsamı ve zaman çizelgesi dışında tutulmuştur. Toplanan bu zengin ve çeşitli ikincil veri seti, tematik analiz yöntemiyle titizlikle işlenmiş ve yorumlanmıştır. Tematik analiz, nitel verilerdeki tekrar eden örüntüleri, ana fikirleri ve “temaları” tanımlama, organize etme, analiz etme ve raporlama sürecini kapsayan esnek ve güçlü bir analiz tekniğidir (Braun ve Clarke, 2006: 79). Bu süreçte verilerle aşinalık kazanılmış, ilk kodlar oluşturulmuş, ardından benzer kodlar bir araya getirilerek potansiyel temalar belirlenmiş, bu temalar gözden geçirilerek tanımlanmış ve adlandırılmıştır. Son olarak, analiz edilen temalar, araştırma bulguları ve tartışma bölümlerinde kapsamlı bir şekilde sunulmuştur. Bu sistematik analiz yöntemi sayesinde, 6 Şubat depremleri özelinde bütünsel afet yönetiminin farklı aşamalarındaki güçlü ve zayıf yönler, afet yönetiminde rol alan aktörlerin rolleri, koordinasyon sorunları ve iyileştirme süreçlerinde yaşanan aksaklıklar gibi konulara dair temel temalar ve alt temalar bilimsel bir titizlikle belirlenerek değerlendirilmiştir.

Bu tez çalışması, bilimsel araştırma etiği ilkelerine mutlak uyum içinde yürütülmüştür. Çalışmada kullanılan tüm ikincil kaynaklar, akademik standartlara uygun bir şekilde atıfta bulunularak referans gösterilmiş ve doğrudan alıntılar, orijinal metinlere sadık kalınarak açıkça belirtilmiştir. Bu yaklaşım, intihalden kaçınmayı ve orijinal kaynaklara saygı göstermeyi sağlamıştır. Ayrıca, elde edilen araştırma bulguları, objektiflik ilkesi gözetilerek tarafsız bir dille raporlanmış ve kişisel yargılardan veya sübjektif yorumlardan kesinlikle kaçınılmıştır. Veri yorumlamaları, mevcut kanıtlar ve akademik çerçeve temelinde yapılmış, araştırma sonuçlarının geçerliliği ve güvenilirliği en üst düzeyde tutulmuştur. Bu etik duruş, çalışmanın bilimsel değerini ve inanılabilirliğini pekiştirmektedir.

Bu çalışma, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerini BAY perspektifinden analiz etmek üzere kurgulanmış olup, birbiri üzerine inşa edilen beş ana bölümden oluşmaktadır. Tezin yapısı, okuyucuya konuyu genel bir çerçeveden özele doğru,

sistemantik bir akış içerisinde sunmayı hedeflemektedir. Marshal ve Rossman'ın (2016: 83) belirttiği gibi, “*iyi tasarlanmış bir araştırma planı, çalışmanın kavramsal çerçevesi, metodolojisi ve hedeflenen sonuçları arasında mantıksal bir bağlantı kurar*”.

Birinci Bölüm, “Giriş” başlığı altında, bu tezin temel motivasyonunu ve bilimsel zeminini oluşturmaktadır. Bu bölümde, çalışmanın problematiği, araştırmanın arka planı ve depremlerin Türkiye için taşıdığı stratejik önem detaylı bir şekilde açıklanmaktadır. Ayrıca, araştırmanın genel ve alt amaçları net bir şekilde ortaya konulmakta, çalışmanın bilimsel ve pratik önemi vurgulanmaktadır. Bölüm, araştırmanın kapsamı, sınırlılıkları ve benimsenen araştırma yöntemi hakkında okuyucuya kapsamlı bir genel bakış sunarken, tezin geri kalan bölümlerinin genel planını özetleyerek çalışmanın bütününe dair bir yol haritası çizmektedir. Bu yapı, okuyucunun konuya giriş yapmasını ve tezin genel çerçevesini kavramasını sağlamaktadır.

İkinci Bölüm, “*BAY Kavramsal Çerçevesi ve Türkiye’deki Yeri*” başlığını taşımakta olup, tezin teorik temelini oluşturmaktadır. Bu kısımda, afet, risk ve afet yönetimi gibi temel kavramlar detaylı bir şekilde analiz edilerek, bütünleşik afet yönetimi yaklaşımının evrensel ilkeleri ve uluslararası literatürdeki yeri incelenmektedir. Özellikle, BAY’nin küresel ve Türkiye özelindeki tarihsel gelişimi, afet yönetim paradigmasındaki dönüşümle birlikte ele alınmaktadır. Bölüm ayrıca, Türkiye’deki mevcut afet yönetimi mevzuatı ve kurumsal yapısını BAY ilkeleri doğrultusunda eleştirel bir gözle değerlendirerek, sistemin yasal ve idari altyapısını ayrıntılı bir şekilde incelemektedir. Bu teorik altyapı, 6 Şubat depremlerinin bütünleşik afet yönetimi çerçevesinde sonraki bölümlerde yapılacak değerlendirmeler için sağlam bir analitik zemin hazırlamaktadır.

Üçüncü Bölüm, “*6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri: Bir Vaka Analizi*” adını taşımakta ve araştırmanın ampirik odağını oluşturmaktadır. Bu bölümde, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerinin oluşum süreçleri, coğrafi yayılımı ve yol açtığı çok boyutlu sosyo-ekonomik ve çevresel etkiler derinlemesine incelenmektedir. Vaka analizi metodolojisi doğrultusunda, afet öncesi durumdaki risk azaltma ve hazırlık faaliyetleri, afet anındaki acil müdahale operasyonları ile afet

sonrası iyileşme ve yeniden yapılandırma çalışmaları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır. Bu bölüm, 6 Şubat depremlerinin kapsamlı bir vaka analizini sunarak, afet yönetim sürecinin tüm aşamalarını (risk azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileşme) bütüncül bir yaklaşımla, sahadaki gerçek deneyimler ışığında değerlendirmektedir.

Dördüncü Bölüm, “6 Şubat Depremlerinin BAY Açısından Değerlendirilmesi” başlığı altında, önceki bölümlerde sunulan teorik çerçeve ve vaka analizi bulgularını bir araya getirmektedir. Bu bölümde, bütünleşik afet yönetimi ilkelerinin 6 Şubat depremleri sırasındaki uygulanabilirliği ve bu süreçte karşılaşılan başlıca operasyonel, yapısal ve koordinasyonel sorunlar kapsamlı bir şekilde analiz edilmektedir. Afet yönetiminde rol alan ana aktörlerin (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı - AFAD, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları vb.) performansları titizlikle değerlendirilirken, paydaşların (halk, medya, özel sektör vb.) afet yönetimindeki rolleri ve aralarındaki etkileşim ve işbirliği mekanizmaları da detaylı olarak incelenmektedir. Bölüm, mevcut afet yönetim sisteminin eleştirel bir değerlendirmesini yaparak, iyileştirme potansiyeli taşıyan alanları bilimsel bir temelde belirlemektedir. Bu bölüm, tezin analitik özünü oluşturarak, 6 Şubat depremlerinin bütünleşik afet yönetimi perspektifinden derinlemesine ve analitik bir değerlendirmesini sunmaktadır.

Beşinci Bölüm ise “Sonuç ve Öneriler” başlığı ile tezin kapanışını ve ulaştığı temel çıkarımları özetlemektedir. Bu bölümde, araştırmanın temel bulgularının sentezlenmiş bir özeti sunulmakta ve 6 Şubat depremlerinden çıkarılan kritik dersler vurgulanmaktadır. Ayrıca, Türkiye’nin bütünleşik afet yönetimi sisteminin gelecekteki afetlere karşı daha dirençli ve etkin hale getirilmesi için somut, uygulanabilir ve politika odaklı öneriler sunulmaktadır. Bölüm aynı zamanda, bu çalışmanın açtığı yeni araştırma alanlarını ve gelecekteki potansiyel çalışma konularını belirterek akademik literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir. Bu son bölüm, araştırmanın sonuçlarını güçlü bir şekilde sentezlemekte ve elde edilen bulgular doğrultusunda eyleme dönüştürülebilir öneriler sunarak tezin pratik değerini ortaya koymaktadır.

Bu araştırma planı, tezin sistematik bir şekilde yürütülmesini ve bilimsel raporlama ilkelerine uygun olarak sunulmasını sağlamaktadır. Ayrıca, araştırmanın

ana amacına ulaşması ve belirlenen alt amaçların başarıyla gerçekleştirilmesi açısından da sağlam ve tutarlı bir yapısal çerçeve sunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BÜTÜNLEŞİK AFET YÖNETİMİ KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ VE TÜRKİYE'DEKİ YERİ

1.1. Afet, Risk ve Afet Yönetimi Kavramları

Afet kavramı, insanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen, etkilenen topluluğun kendi imkân ve kaynaklarını kullanarak üstesinden gelemeyeceği doğal, teknolojik veya insan kökenli olayları ifade etmektedir (Kadioğlu, 2011: 21). Afetler, oluşum nedenlerine göre doğal, teknolojik ve insan kaynaklı afetler olarak sınıflandırılabilir.

Afet kavramı ile yakından ilişkili olan risk kavramı ise, belirli bir tehlikenin, belirli bir zaman dilimi içinde, belirli bir alanda meydana gelmesi sonucunda oluşabilecek fiziksel, ekonomik, sosyal ve çevresel kayıpların olasılığını ifade etmektedir (Ergünay, 2009: 12). Risk, tehlike ve zarar görülebilirlik faktörlerinin bir fonksiyonu olarak tanımlanabilir. Tehlike, belirli bir zaman ve mekânda ortaya çıkarak yaşamı tehdit eden, toplumun sosyo-ekonomik düzen ve değerlerine, doğal, fiziki ve kültürel kaynaklarına zarar verme potansiyeli olan doğal, teknolojik veya insan kökenli olayları ifade ederken; zarar görülebilirlik, bir toplumun, sistemin veya varlığın tehlikelere karşı duyarlılığını, hassasiyetini ve baş edebilme kapasitesini etkileyen fiziksel, sosyal, ekonomik ve çevresel faktörlerin bir bileşimini ifade etmektedir (Şahin ve Sipahioğlu, 2002: 35).

Afet yönetimi ise, afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması amacıyla, afet öncesi, afet sırası ve afet sonrasında yapılması gereken idari, yasal ve teknik çalışmaları belirleyen ve uygulamaya aktaran, bir olayla karşılaşıldığında etkili bir uygulama yapabilmeyi sağlayan ve her olaydan elde edilen derslerin ışığında mevcut sistemi geliştiren bir yönetim yaklaşımı ve uzmanlık alanıdır (Kadioğlu ve Özdamar, 2008: 15). Afet yönetimi, afet öncesi risk azaltma ve hazırlık çalışmalarından, afet sırasındaki müdahale ve afet sonrası iyileştirme faaliyetlerine kadar tüm aşamaları kapsayan bütüncül bir yaklaşımı gerektirmektedir.

1.1.1. Afetlerin Sınıflandırılması ve Özellikleri

Afetler, oluşum nedenleri temel alınarak doğal, teknolojik ve insan kaynaklı afetler olmak üzere üç ana kategoriye ayrılmaktadır. Doğal afetler, doğa olaylarından kaynaklanan olaylar olup, jeolojik (deprem, volkanik patlama, heyelan vb.), hidro-meteorolojik (sel, taşkın, kuraklık, fırtına vb.) ve biyolojik (salgın hastalıklar, böcek istilaları vb.) alt kategorilere ayrılabilir (Şengün, 2007: 170). Teknolojik afetler ise insan faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan endüstriyel kazalar, nükleer kazalar ve ulaşım kazaları gibi teknolojik kökenli olayları ifade ederken; insan kaynaklı afetler, savaşlar, terör saldırıları ve zorunlu göçler gibi doğrudan insan eylemlerinden kaynaklanan afetleri tanımlamaktadır.

Afetlerin kendine özgü bir dizi özelliği bulunmaktadır. Bunlardan ilki belirsizliktir; zira afetlerin ne zaman, nerede ve hangi büyüklükte meydana geleceği genellikle öngörülemez bir nitelik taşır. Bu belirsizlik, afet yönetiminde risk değerlendirmesi ve hazırlık çalışmalarını oldukça zorlaştıran temel bir faktördür (Yılmaz, 2003: 45). İkinci olarak, afetler çok boyutlu olaylardır; yani fiziksel, ekonomik, sosyal, psikolojik ve çevresel gibi karmaşık boyutları bünyesinde barındırır. Bu çok boyutluluk, afet yönetiminde farklı disiplinlerin bir araya geldiği bütüncül bir yaklaşımı zorunlu kılmaktadır (Işık vd., 2012: 90). Üçüncü olarak, afetlerin etki alanı geniş olabilir; geniş bir coğrafi bölgeyi etkileyebilir ve doğrudan veya dolaylı olarak çok sayıda insanın yaşamını derinden etkileyebilirler. Bu durum, afet müdahale ve iyileştirme çalışmalarını karmaşıklaştıran önemli bir unsurdur (Özdemir, 2002: 8). Dördüncü olarak, afetler zincirleme etki yaratma potansiyeline sahiptir; yani bir afet, başka afetleri tetikleyebilir veya mevcut sorunları daha da kötüleştirebilir. Örneğin, bir deprem, yangınlara, heyelanlara veya tsunamilere yol açabilir (Gökçe ve Tetik, 2012: 25). Son olarak, afetlerin toplumsal etkisi büyüktür; toplumsal yapıyı, ilişkileri ve değerleri derinden etkileyebilirler. Afetler sonrasında toplumsal dayanışma artabileceği gibi, ne yazık ki sosyal çatışmaların da ortaya çıkma potansiyeli bulunmaktadır (Varol ve Buluş Kırıkkaya, 2017: 5).

Afetlerin bu karakteristik özellikleri, afet yönetiminin karmaşık ve zorlu bir süreç olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu nedenle, afet yönetiminde, söz konusu

özelliklerin titizlikle dikkate alındığı, bütüncül ve sistematik bir yaklaşımın benimsenmesi zaruridir.

1.1.2. Risk Yönetimi ve Risk Değerlendirme

Risk yönetimi, potansiyel tehlikelerin belirlenmesi, risklerin analizi, risk azaltma stratejilerinin geliştirilmesi ve uygulanması, risklerin sürekli izlenmesi ve değerlendirilmesi süreçlerini kapsayan sistematik bir yaklaşımdır (Erkan, 2010: 30). Bu yaklaşım, afet yönetiminin temel bileşenlerinden biri olup, afet öncesi risk azaltma çalışmalarının etkinliğini belirleyen kritik bir faktördür.

Risk yönetimi süreci, belirli aşamalardan oluşmaktadır. İlk olarak, tehlikelerin belirlenmesi aşamasında, belirli bir coğrafi alanda meydana gelebilecek potansiyel tehlikeler (örneğin deprem, sel, heyelan) tespit edilir. Bu belirleme sürecinde geçmiş afet kayıtları, bilimsel araştırmalar ve uzman görüşleri önemli veri kaynakları olarak kullanılır (Taştan ve Aydınoglu, 2015: 370). İkinci olarak, risk analizi aşamasında, belirlenen tehlikelerin meydana gelme olasılığı ve potansiyel etkileri detaylı bir şekilde analiz edilir. Risk analizi, tehlike analizi (tehlikenin olasılığını, büyüklüğünü ve mekânsal dağılımını belirler) ve zarar görabilirlik analizi (tehlikeye maruz kalan unsurların; nüfus, yapılar, altyapı vb. kırılganlığını belirler) olmak üzere iki ana bileşeni içerir (Demirci ve Karakuyu, 2004: 75). Üçüncü aşama olan risk değerlendirmesinde ise, risk analizi sonuçları yorumlanır ve risklerin kabul edilebilirliği belirlenir. Bu aşama, risklerin önceliklendirilmesini ve etkin risk azaltma stratejilerinin geliştirilmesini sağlar (Balamir, 2007: 35). Dördüncü olarak, risk azaltma stratejilerinin geliştirilmesi ve uygulanması aşamasında, risk değerlendirmesi sonuçları doğrultusunda, riskleri minimize etmek veya tamamen ortadan kaldırmak amacıyla stratejiler belirlenir ve uygulamaya konulur. Bu stratejiler, mühendislik çözümleri gibi yapısal önlemleri ve arazi kullanım planlaması, eğitim, bilinçlendirme gibi yapısal olmayan önlemleri içerebilir (Özkul ve Karaman, 2007: 255). Son olarak, izleme ve değerlendirme aşamasında, uygulanan risk azaltma stratejilerinin etkinliği sürekli olarak takip edilir ve değerlendirilir. Bu izleme ve değerlendirme sonuçları, risk yönetimi sürecinin gözden geçirilmesi ve gerekli revizyonların yapılması için temel oluşturur (Erkan ve Özmen, 2018: 5).

Risk değerlendirmesi, risk yönetimi sürecinin en kritik bileşenlerinden biri olup, risklerin tanımlanması, analiz edilmesi ve nihai olarak değerlendirilmesi süreçlerini kapsar. Bu değerlendirme, afet risk azaltma çalışmalarının stratejik olarak planlanması ve önceliklendirilmesi için sağlam bir temel sunar.

Risk değerlendirmesinde kullanılan başlıca yöntemler mevcuttur. Nitel risk değerlendirmesinde, riskler genellikle uzman görüşleri ve mevcut deneyimler temelinde yüksek, orta veya düşük gibi kategorilere ayrılır. Bu yöntem, özellikle veri ve kaynak kısıtlamalarının olduğu durumlarda hızlı ve kolay uygulanabilirliği nedeniyle tercih edilir (Koç ve Thieken, 2018: 380). Yarı-nicel risk değerlendirmesi ise, risklere sayısal değerler atar; ancak bu değerler kesin olasılık veya etki değerlerini doğrudan temsil etmez. Bu yöntem, nitel ve nicel yaklaşımların bir kombinasyonu olarak, risklerin daha sistematik bir şekilde değerlendirilmesine olanak tanır (Tercan, 2018: 500). Son olarak, nicel risk değerlendirmesinde, risklerin olasılığı ve potansiyel etkileri tamamen sayısal olarak hesaplanır. Bu yöntem daha kesin sonuçlar sunmakla birlikte, çok daha fazla veri ve kapsamlı kaynak gerektirir (Güler, 2008: 40).

Özetle, risk yönetimi ve risk değerlendirmesi, afet risk azaltma çalışmalarının temelini oluşturarak bütünleşik afet yönetimi (BAY) yaklaşımının ayrılmaz birer parçasıdır. Etkin bir risk yönetimi ve risk değerlendirme süreci, afetlerin olumsuz etkilerinin azaltılması ve toplumun afetlere karşı direncini artırması açısından kritik bir öneme sahiptir.

1.2. Bütünleşik Afet Yönetimi Yaklaşımı

BAY, afet öncesi risk azaltma ve hazırlık çalışmalarından, afet sırasındaki müdahale ve afet sonrası iyileştirme faaliyetlerine kadar tüm aşamaları kapsayan bütüncül bir yaklaşımdır. BAY, afet yönetiminin tüm aşamalarının birbiriyle ilişkili olduğunu ve bir bütün olarak ele alınması gerektiğini vurgular (Kadioğlu, 2008: 10).

BAY, geleneksel afet yönetimi yaklaşımından farklı olarak, afet sonrası kriz yönetimi odaklı reaktif yaklaşım yerine, afet öncesi risk yönetimi odaklı proaktif bir yaklaşımı benimser. Bu yaklaşım, afetlerin olumsuz etkilerinin azaltılması ve toplumun afetlere karşı direncinin artırılması için, afet öncesi risk azaltma ve hazırlık çalışmalarına ağırlık verilmesini öngörür (Ergünay, 1996: 265).

BAY, afet yönetiminde, merkezi yönetim, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve toplum gibi tüm paydaşların aktif katılımını ve iş birliğini gerektirir. Bu yaklaşım, afet yönetiminin, sadece afet anında değil, afet öncesi ve sonrasında da sürekli ve sistematik bir şekilde yürütülmesi gerektiğini vurgular (Şahin, 2009: 45).

BAY, afet yönetiminde, risk odaklı, toplum tabanlı, katılımcı, sürdürülebilir ve bütüncül bir yaklaşımı benimser. Bu yaklaşım, afet yönetiminin, sadece teknik bir konu değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik, çevresel ve politik boyutları olan karmaşık bir süreç olduğunu kabul eder (Keleş, 2018: 10).

1.2.1. Bütünleşik Afet Yönetiminin Temel İlkeleri ve Unsurları

Bütünleşik Afet Yönetimi (BAY) yaklaşımı, afet yönetiminde kapsamlı ve proaktif bir çerçeve sunan birtakım temel ilkelere dayanmaktadır. İlk olarak, Risk Odaklılık ilkesi, afet sonrası kriz yönetimine odaklanan reaktif bir yaklaşımdan ziyade, afet öncesi risk yönetimine odaklanan proaktif bir yaklaşımı benimsemeyi gerektirir. Bu, afetlerin olumsuz etkilerini azaltmak için önceden risk azaltma çalışmalarına öncelik verilmesini vurgular (Kadioğlu, 2011: 30). İkinci olarak, Bütüncüllük ilkesi, afet yönetiminin tüm aşamalarının –yani risk azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme– birbiriyle ilişkili olduğunu ve bir bütün olarak ele alınması gerektiğini vurgular. Bu ilke, afet yönetiminin yalnızca afet anında değil, aynı zamanda afet öncesinde ve sonrasında da sürekli ve sistematik bir şekilde yürütülmesini öngörür (Aydiner ve Özgür, 2014: 185). Üçüncü olarak, Katılımcılık ilkesi, afet yönetiminde merkezi yönetim, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve toplum gibi tüm paydaşların aktif katılımını ve iş birliğini zorunlu kılar. Bu, afet yönetiminin sadece devletin değil, tüm toplumun ortak sorumluluğu olduğunu ifade eder (Yavaş, 2001: 290). Dördüncü olarak, Toplum Tabanlılık ilkesi, toplumun afet bilincinin artırılması, afet hazırlık kapasitesinin geliştirilmesi ve afet yönetimi süreçlerine aktif katılımının sağlanmasını hedefler. Bu ilke, toplumun afetlere karşı direncini artırmak için toplum tabanlı afet yönetimi çalışmalarının kritik önemini vurgular (Varol ve Buluş Kırıkkaya, 2017: 5). Beşinci olarak, Sürdürülebilirlik ilkesi, afet yönetiminin sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu olması gerektiğini belirtir. Bu, afet risk

azaltma çalışmalarının ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik ilkeleriyle entegre edilmesini öngörür (Ergünay, 2009: 12). Altıncı olarak, Esneklik ve Uyarlanabilirlik ilkesi, afet yönetim sisteminin değişen koşullara ve ihtiyaçlara uyum sağlayabilecek esneklikte olması gerektiğini vurgular. Bu ilke, sistemin her afetten çıkarılan dersler doğrultusunda sürekli olarak geliştirilmesini gerektirir (Balamir, 2018: 40). Son olarak, Bilimsellik ve Teknoloji Kullanımı ilkesi, afet yönetiminde bilimsel araştırma sonuçlarının ve teknolojik gelişmelerin etkin bir şekilde kullanılmasını öngörür. Bu, afet yönetiminin bilimsel temellere dayanması ve teknolojik imkanlardan en üst düzeyde yararlanması gerektiğini vurgular (Demirci ve Karakuyu, 2004: 80).

BAY'nin temel unsurları ise şu şekilde belirlenebilir: İlk olarak Risk Yönetimi, potansiyel tehlikelerin belirlenmesi, risklerin analiz edilmesi, risk azaltma stratejilerinin geliştirilmesi ve uygulanması, risklerin izlenmesi ve değerlendirilmesi süreçlerini kapsar (Erkan, 2010: 35). İkinci olarak Afet Döngüsü Yönetimi, afet öncesi risk azaltma ve hazırlık çalışmalarından, afet sırasındaki müdahale ve afet sonrası iyileştirme faaliyetlerine kadar tüm aşamaları bütüncül bir yaklaşımla ele alır (Kadıoğlu ve Özdamar, 2008: 20). Üçüncü olarak Kurumsal Yapılanma ve Koordinasyon, afet yönetiminde yer alan kurumların örgütlenmesi, görev ve sorumluluklarının net bir şekilde belirlenmesi ve kurumlar arası etkin koordinasyonun sağlanması süreçlerini kapsar (Erkan ve Özmen, 2018: 8). Dördüncü olarak Toplum Tabanlı Afet Yönetimi, toplumun afet bilincinin artırılması, afet hazırlık kapasitesinin geliştirilmesi ve afet yönetimi süreçlerine aktif katılımının sağlanması süreçlerini içerir (Varol ve Buluş Kırıkkaya, 2017: 7). Son olarak, Bilgi Yönetimi ve İletişim, afet yönetiminde kullanılacak bilgilerin toplanması, analiz edilmesi, paylaşılması ve güvenilir iletişim kanallarının oluşturulması süreçlerini kapsar (Işık vd., 2012: 95).

BAY'nin bu temel ilkeleri ve unsurları, afet yönetiminin etkinliğini artırmak ve afetlerin olumsuz etkilerini azaltmak için kapsamlı bir yol haritası sunmaktadır. Bu ilkeler ve unsurlar, afet yönetiminin yalnızca afet anında değil, afet öncesi ve sonrasında da sürekli ve sistematik bir şekilde yürütülmesi gerektiğini vurgulayarak proaktif bir yönetim anlayışının önemini pekiştirmektedir.

1.2.2. Afet Döngüsü ve Bütünleşik Afet Yönetiminin Aşamaları

Afet döngüsü, afet yönetiminin dört temel aşamasını – risk azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme – kapsayan döngüsel ve sürekli bir süreçtir. Bu döngü, afet yönetiminin sürekli ve sistematik bir biçimde yürütülmesi gerekliliğini vurgulamaktadır (Kadıoğlu ve Özdamar, 2008: 25). Bütünleşik Afet Yönetimi (BAY) yaklaşımı, afet döngüsünün tüm bu aşamalarını kapsamakta ve bu aşamaların birbiriyle ilişkili olduğunu, dolayısıyla bir bütün olarak ele alınması gerektiğini öne sürmektedir. BAY'nin aşamaları aşağıda detaylı olarak açıklanmıştır.

Risk Azaltma (Mitigation) aşaması, afetlerin olumsuz etkilerini minimize etmek veya tamamen ortadan kaldırmak amacıyla alınan uzun vadeli önlemleri içerir. Bu aşama, afet öncesi dönemde gerçekleştirilir ve afetlerin potansiyel zararlarını azaltmak için temel bir zemin oluşturur (Erkan, 2010: 40). Risk azaltma çalışmaları kapsamında, öncelikle potansiyel tehlikelerin belirlenmesi, analiz edilmesi ve haritalanması için tehlike analizi ve haritalama yapılır. Ardından, tehlikeye maruz kalan unsurların (nüfus, yapılar, altyapı vb.) ne kadar zarar görebilir olduğunu tespit etmek amacıyla zarar görebilirlik analizi gerçekleştirilir. Bu analizler sonucunda elde edilen verilerle risk değerlendirmesi yapılarak risklerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi sağlanır. Son olarak, bu değerlendirme sonuçlarına göre riskleri azaltmak veya ortadan kaldırmak için çeşitli risk azaltma stratejileri geliştirilir ve uygulanır. Bu stratejiler, mühendislik çözümleri gibi yapısal önlemlerin yanı sıra, arazi kullanım planlaması, eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri gibi yapısal olmayan önlemleri de içerebilir (Özkul ve Karaman, 2007: 255).

Hazırlık (Preparedness) aşaması, afetlere etkili bir şekilde müdahale edebilmek amacıyla afet öncesinde yapılan planlama, eğitim, tatbikat ve kaynak tahsisi gibi kritik çalışmaları kapsar. Bu aşama, afet anında hızlı ve etkili bir müdahale kapasitesinin oluşturulması için temel teşkil eder (Şahin, 2009: 50). Hazırlık çalışmaları çerçevesinde, afet anında yapılacak eylemleri, görev alacak kurumları ve bunların sorumluluklarını belirleyen afet planları hazırlanır. Afetlerin önceden tespit edilerek uyarı yapılabilmesi için erken uyarı sistemleri kurulur. Toplumun afet bilincini artırmak ve afet hazırlık kapasitesini geliştirmek üzere eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yürütülür. Afet planlarının işlerliğini test etmek ve görevli personelin

hazırlık düzeyini artırmak amacıyla tatbikatlar ve simülasyonlar düzenlenir. Son olarak, afet anında ihtiyaç duyulacak kaynakların tahsis edilmesi ve lojistik süreçlerin planlanması da bu aşamanın önemli bir parçasıdır. Hazırlık çalışmaları, afet anında etkili bir müdahale için hayati öneme sahiptir (Kadıoğlu, 2011: 35).

Müdahale (Response) aşaması, afet anında ve hemen sonrasında, can ve mal kayıplarını minimize etmek, temel ihtiyaçları karşılamak ve normal yaşam koşullarına dönüşü hızlandırmak için gerçekleştirilen faaliyetleri içerir. Bu aşama, afet sırasında ve akabinde yürütülmekte olup afetzedelerin hayatta kalması ve acil temel ihtiyaçlarının karşılanması için kritik bir rol oynar (Gökçe ve Tetik, 2012: 30). Müdahale çalışmaları kapsamında arama-kurtarma faaliyetleriyle enkaz altında kalan kişilerin kurtarılması sağlanır. Yaralılara hızlı bir şekilde ilk yardım ve tıbbi müdahale yapılır. Afetzedelerin güvenli bölgelere tahliyesi ve geçici barınma ihtiyaçlarının karşılanması sağlanır. Afetzedelerin gıda, su, giyecek, ısınma gibi temel ihtiyaçları karşılanır. Afet bölgesinde güvenlik ve asayişin sağlanması büyük önem taşır. Son olarak, afet durumu hakkında bilgi toplanması, analiz edilmesi ve paylaşılması için etkin haberleşme ve bilgi yönetimi süreçleri işletilir. Müdahale çalışmaları, afetzedelerin yaşamlarının korunması ve temel gereksinimlerinin giderilmesi açısından hayati bir aşamadır (Şengün, 2007: 175).

İyileştirme (Recovery) aşaması, afet sonrasında, afetzedelerin normal yaşam koşullarına dönmelerini sağlamak ve afetten etkilenen bölgeleri yeniden yapılandırmak amacıyla yapılan çalışmaları içerir. Bu aşama, afet sonrası dönemde gerçekleştirilir ve afetzedelerin normal hayata dönmeleri ile toplumun afet öncesi durumuna ulaşması için temel bir süreci oluşturur (Kemaloğlu, 2015: 130). İyileştirme çalışmaları doğrultusunda, afet sonrasında oluşan hasarların tespiti ve ihtiyaç analizi yapılır. Afet bölgesindeki enkazın kaldırılması ve çevre temizliği sağlanır. Afetzedelerin barınma ihtiyaçlarının karşılanması için geçici ve kalıcı konut çalışmaları yürütülür. Afet bölgesindeki altyapı ve üstyapının onarılması veya yeniden inşa edilmesi sağlanır. Ekonomik faaliyetlerin canlandırılması ve afetzedelerin ekonomik kayıplarının telafi edilmesi için ekonomik iyileştirme çalışmaları yapılır. Afetzedelere sosyal ve psikolojik destek sağlanır. Son olarak, afet bölgesinin daha güvenli ve sürdürülebilir bir şekilde yeniden planlanması ve inşa edilmesi için afet sonrası planlama ve yeniden yapılandırma süreçleri yürütülür. İyileştirme çalışmaları,

afetzedelerin normal yaşamlarına geri dönmeleri ve toplumun afet öncesi direncini yeniden kazanması için kritik öneme sahiptir (Ural, 2014: 3).

Afet döngüsü ve BAY'nin aşamaları, afet yönetiminin sürekli, döngüsel ve sistematik bir şekilde yürütülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Her aşama, bir sonraki aşama için sağlam bir temel oluşturur ve her afetten çıkarılan dersler, bir sonraki afet döngüsünün daha etkin bir şekilde yönetilmesini mümkün kılar. BAY, afet döngüsünün tüm aşamalarının birbirine sıkıca bağlı olduğunu ve bir bütün olarak ele alınması gerektiğini vurgulayarak, afet yönetiminin genel etkinliğini artırmayı hedefler.

1.3. Bütünleşik Afet Yönetiminin Dünya'daki Tarihsel Gelişimi

BAY yaklaşımının dünya genelindeki tarihsel gelişimi, afet yönetimi anlayışının reaktif yaklaşımdan proaktif yaklaşıma, kriz yönetiminden risk yönetimine doğru evrilmesini yansıtmaktadır. Bu evrilme süreci, büyük afetlerden çıkarılan dersler ve uluslararası iş birliği çabalarıyla şekillenmiştir.

1950'li ve 1960'lı yıllarda, afet yönetimi anlayışı, büyük ölçüde afet sonrası müdahale ve iyileştirme çalışmalarına odaklanan reaktif bir yaklaşımı benimsemişti. Bu dönemde, afetler, kaçınılmaz doğa olayları olarak görülüyor ve afet yönetimi, büyük ölçüde afet sonrası kriz yönetimi olarak algılanıyordu (Ergünay, 2007: 8).

1970'li yıllarda, afet yönetimi anlayışında bir değişim başladı ve afet öncesi hazırlık çalışmalarının önemi vurgulanmaya başlandı. Bu dönemde, afetlerin tamamen önlenemeyeceği, ancak etkili hazırlık çalışmalarıyla olumsuz etkilerinin azaltılabileceği anlayışı gelişmeye başladı. 1972 yılında, Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı'nda, afetlerin çevresel etkileri ve afet risk azaltma çalışmalarının önemi vurgulandı (Özmen, 2000: 25).

1980'li yıllarda, afet yönetimi anlayışında daha kapsamlı bir değişim yaşandı ve afet öncesi risk azaltma çalışmalarının önemi daha fazla vurgulanmaya başlandı. 1987 yılında, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 1990'lı yılları "Uluslararası Doğal Afet Zararlarının Azaltılması On Yılı" (IAADYM) ilan etti. Bu girişim, afet risk

azaltma çalışmalarının uluslararası düzeyde teşvik edilmesini amaçlıyordu (Şengezer ve Kansu, 2001: 50).

1990'lı yıllarda, afet yönetimi anlayışında bütünleşik bir yaklaşım gelişmeye başladı. 1994 yılında, Japonya'nın Yokohama kentinde düzenlenen "Doğal Afet Zararlarının Azaltılması Dünya Konferansı"nda, "Yokohama Stratejisi ve Daha Güvenli Bir Dünya İçin Eylem Planı" kabul edildi. Bu belge, afet risk azaltma çalışmalarının, sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle bütünleştirilmesi gerektiğini vurguluyordu (Ergünay, 2007: 10).

2000'li yıllarda, BAY yaklaşımı daha da gelişti ve uluslararası düzeyde kabul gördü. 2005 yılında, Japonya'nın Kobe kentinde düzenlenen "Afet Zararlarının Azaltılması Dünya Konferansı"nda, "Hyogo Çerçeve Eylem Planı 2005-2015: Ulusların ve Toplulukların Afetlere Karşı Direncinin Artırılması" kabul edildi. Bu belge, afet risk azaltma çalışmalarının, ulusal ve yerel düzeyde önceliklendirilmesi ve tüm sektörlerde anaakımlaştırılması gerektiğini vurguluyordu (Kadioğlu, 2011: 40).

2015 yılında, Japonya'nın Sendai kentinde düzenlenen "Afet Risk Azaltma Dünya Konferansı"nda, "Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi 2015-2030" kabul edildi. Bu belge, afet risk azaltma çalışmalarının, sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle ve iklim değişikliğiyle mücadele çabalarıyla bütünleştirilmesi gerektiğini vurguluyordu. Sendai Çerçevesi, afet risk azaltma çalışmalarında, risk odaklı, toplum tabanlı, katılımcı, sürdürülebilir ve bütüncül bir yaklaşımı teşvik ediyordu (Varol ve Buluş Kırıkkaya, 2017: 8).

Günümüzde, BAY yaklaşımı, dünya genelinde kabul görmekte ve uygulanmaktadır. Bu yaklaşım, afet yönetiminin tüm aşamalarının (risk azaltma, hazırlık, müdahale, iyileştirme) birbiriyle ilişkili olduğunu ve bir bütün olarak ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, afet yönetiminde, merkezi yönetim, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve toplum gibi tüm paydaşların aktif katılımını ve iş birliğini teşvik etmektedir (Kadioğlu ve Özdamar, 2008: 30).

BAY'nin dünya genelindeki tarihsel gelişimi, afet yönetimi anlayışının, reaktif yaklaşımdan proaktif yaklaşıma, kriz yönetiminden risk yönetimine doğru evrildiğini göstermektedir. Bu evrilme süreci, büyük afetlerden çıkarılan dersler ve uluslararası iş

birliği çabalarıyla şekillenmiş ve günümüzde, afet yönetiminde bütünleşik bir yaklaşımın benimsenmesini sağlamıştır.

1.4. Bütünleşik Afet Yönetiminin Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de BAY yaklaşımının tarihsel gelişimi, ülkenin afet deneyimleri ve bu deneyimlerden çıkarılan dersler doğrultusunda şekillenmiştir. Türkiye, coğrafi konumu ve jeolojik yapısı nedeniyle, tarih boyunca çeşitli doğal afetlere maruz kalmış ve bu afetler, ülkenin afet yönetimi anlayışının evrilmesinde önemli rol oynamıştır.

Cumhuriyet’in ilk yıllarında, Türkiye’de afet yönetimi anlayışı, büyük lde afet sonrası müdahale ve iyileştirme çalışmalarına odaklanan reaktif bir yaklaşımı benimsemişti. Bu dönemde, afetler, kaçınılmaz doğa olayları olarak görülüyor ve afet yönetimi, büyük lde afet sonrası kriz yönetimi olarak algılanıyordu (Kemaloğlu, 2015: 135).

1939 Erzincan Depremi, Türkiye’nin afet yönetimi anlayışında bir dönüm noktası oldu. Bu deprem sonrasında, 1944 yılında, 4623 sayılı “Yer Sarsıntılarında Evvel ve Sonra Alınacak Tedbirler Hakkında Kanun” ıkarıldı. Bu kanun, Türkiye’nin ilk kapsamlı afet mevzuatı olarak kabul edilebilir ve afet öncesi ve sonrası alınacak tedbirleri düzenliyordu (Yılmaz, 2003: 65).

1950’li ve 1960’lı yıllarda, Türkiye’de afet yönetimi anlayışında bir değişim başladı ve afet öncesi hazırlık çalışmalarının önemi vurgulanmaya başlandı. 1959 yılında, 7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun” ıkarıldı. Bu kanun, afet öncesi hazırlık çalışmalarını da kapsayan daha kapsamlı bir afet yönetimi anlayışını yansıtıyordu (ztrk, 2003: 50).

1970’li ve 1980’li yıllarda, Türkiye’de afet yönetimi anlayışında daha kapsamlı bir değişim yaşandı ve afet öncesi risk azaltma çalışmalarının önemi daha fazla vurgulanmaya başlandı. Bu dönemde, afet yönetiminde, merkezi yönetimin rolü güçlendirildi ve afet yönetimi için kurumsal yapılar oluşturuldu. 1983 yılında, Bayındırlık ve İşkn Bakanlığı bünyesinde, Afet İşleri Genel Müdürlüğü kuruldu (Yavaş, 2005: 290).

1990'lı yıllarda, Türkiye'de afet yönetimi anlayışında bütünleşik bir yaklaşım gelişmeye başladı. Ancak, bu dönemde yaşanan büyük afetler, özellikle 1992 Erzincan Depremi ve 1995 Dinar Depremi, Türkiye'nin afet yönetimi sistemindeki eksiklikleri ortaya koydu (Özmen, 2000: 30).

1999 Marmara Depremi, Türkiye'nin afet yönetimi anlayışında bir diğer dönüm noktası oldu. Bu deprem sonrasında, Türkiye'nin afet yönetimi sistemindeki eksiklikler daha belirgin hale geldi ve sistem, kapsamlı bir şekilde sorgulanmaya başlandı. Bu sorgulama süreci, Türkiye'de BAY yaklaşımının gelişmesine katkı sağladı (Şengün, 2007: 180).

2000'li yıllarda, Türkiye'de BAY yaklaşımı daha da gelişti ve kurumsal yapıda önemli değişiklikler yapıldı. 2009 yılında, 5902 sayılı "Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun" çıkarıldı ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) kuruldu. AFAD, daha önce farklı bakanlıklar bünyesinde faaliyet gösteren afet yönetimi ile ilgili birimleri (Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ve Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü) tek çatı altında topladı ve Türkiye'de BAY yaklaşımının kurumsal temsilcisi oldu (Akduman, 2024: 1760).

AFAD'ın kurulmasıyla birlikte, Türkiye'de afet yönetimi anlayışı, reaktif yaklaşımdan proaktif yaklaşıma, kriz yönetiminden risk yönetimine doğru evrildi. AFAD, afet yönetiminin tüm aşamalarını (risk azaltma, hazırlık, müdahale, iyileştirme) kapsayan bütünleşik bir yaklaşımı benimsedi ve bu yaklaşımı, "Türkiye Afet Müdahale Planı" (TAMP) ve "Türkiye Afet Risk Azaltma Planı" (TARAP) gibi ulusal düzeydeki planlarla hayata geçirmeye çalıştı (Erkan ve Özmen, 2018: 10).

2011 Van Depremi, Türkiye'nin BAY yaklaşımının test edildiği önemli bir olay oldu. Bu deprem sonrasında, AFAD koordinasyonunda yürütülen afet müdahale ve iyileştirme çalışmaları, Türkiye'nin afet yönetimi sistemindeki gelişmeleri gösterdi, ancak aynı zamanda sistemdeki eksiklikleri de ortaya koydu (Gökçe ve Tetik, 2012: 35).

2020 yılında, 7126 sayılı "Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" çıkarıldı.

Bu kanun, afet risk azaltma çalışmalarının güçlendirilmesini ve afet yönetiminde risk odaklı bir yaklaşımın benimsenmesini amaçlıyordu (Akduman, 2024: 1765).

Günümüzde, Türkiye’de BAY yaklaşımı, yasal ve kurumsal çerçevede kabul görmekte ve uygulanmaktadır. Ancak, uygulamada çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Özellikle, afet öncesi risk azaltma çalışmalarının yetersizliği, koordinasyon ve iş birliği eksikliği, yerel yönetimlerin kapasitesinin yetersizliği, toplum tabanlı afet yönetiminin yetersizliği, kaynak yetersizliği, denetim eksikliği, veri ve bilgi yönetimi eksikliği ve afet sigortası uygulamasının yetersizliği gibi sorunlar, Türkiye’nin BAY yaklaşımının etkinliğini azaltmaktadır (Özmen ve Özden, 2013: 20).

Türkiye’de BAY’nin tarihsel gelişimi, ülkenin afet deneyimleri ve bu deneyimlerden çıkarılan dersler doğrultusunda şekillenmiştir. Bu gelişim süreci, Türkiye’nin afet yönetimi anlayışının, reaktif yaklaşımdan proaktif yaklaşıma, kriz yönetiminden risk yönetimine doğru evrildiğini göstermektedir. Ancak, bu evrilme sürecinin tamamlanması ve BAY yaklaşımının tam anlamıyla hayata geçirilmesi için, yasal ve kurumsal çerçevenin güçlendirilmesi, uygulamadaki sorunların giderilmesi ve tüm paydaşların aktif katılımının ve iş birliğinin sağlanması gerekmektedir.

1.5. Türkiye’deki Afet Yönetimi Mevzuatı ve Kurumsal Yapı

Türkiye’de afet yönetimi mevzuatı ve kurumsal yapı, ülkenin afet deneyimleri ve bu deneyimlerden çıkarılan dersler doğrultusunda şekillenmiştir. Türkiye’nin afet yönetimi mevzuatı, çeşitli kanunlar, yönetmelikler, genelgeler ve diğer düzenleyici işlemlerden oluşmaktadır.

Türkiye’de afet yönetimi ile ilgili temel kanunlar şunlardır:

- 7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun” (1959): Bu kanun, Türkiye’nin afet yönetimi ile ilgili temel kanunudur ve afet öncesi ve sonrası alınacak tedbirleri ve yapılacak yardımları düzenlemektedir. Kanun, afet bölgelerinin tespiti, afetzedelere yapılacak yardımlar, afet konutlarının yapımı ve dağıtımı gibi konuları kapsamaktadır (Öztürk, 2003: 55).

- 5902 sayılı “Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” (2009): Bu kanun, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’nın (AFAD) kuruluşunu, teşkilat yapısını, görev ve yetkilerini düzenlemektedir. Kanun, Türkiye’de BAY yaklaşımının yasal temelini oluşturmaktadır (Akduman, 2024: 1770).
- 6305 sayılı “Afet Sigortaları Kanunu” (2012): Bu kanun, Doğal Afet Sigortaları Kurumu’nun (DASK) kuruluşunu, teşkilat yapısını, görev ve yetkilerini düzenlemektedir. Kanun, zorunlu deprem sigortası uygulamasını ve diğer doğal afet sigortalarını kapsamaktadır (Akdağ, 2002: 40).
- 6306 sayılı “Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun” (2012): Bu kanun, afet riski altındaki alanların dönüştürülmesi, riskli yapıların tespiti ve tahliyesi, riskli yapıların yıkılması ve yeniden yapılması gibi konuları düzenlemektedir. Kanun, afet risk azaltma çalışmalarının yasal temelini oluşturmaktadır (Tercan, 2018: 505).
- 7126 sayılı “Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” (2020): Bu kanun, 6306 sayılı Kanun’da ve diğer bazı kanunlarda değişiklik yaparak, afet risk azaltma çalışmalarının güçlendirilmesini ve afet yönetiminde risk odaklı bir yaklaşımın benimsenmesini amaçlamaktadır (Akduman, 2024: 1775).

Türkiye’de afet yönetimi ile ilgili temel yönetmelikler şunlardır:

- Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği (2013): Bu yönetmelik, afet ve acil durumlarda müdahale hizmetlerinin nasıl yürütüleceğini, görev alacak kurumları ve bu kurumların görev ve sorumluluklarını düzenlemektedir.
- Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliği (2011): Bu yönetmelik, afet ve acil durum yönetim merkezlerinin kuruluşunu, teşkilat yapısını, görev ve yetkilerini düzenlemektedir.
- Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) (2013): Bu plan, afet ve acil durumlarda yapılacak müdahale çalışmalarının nasıl yürütüleceğini, görev alacak kurumları ve bu kurumların görev ve sorumluluklarını düzenlemektedir.

- Türkiye Afet Risk Azaltma Planı (TARAP) (2021): Bu plan, afet risklerinin azaltılması için yapılacak çalışmaları, görev alacak kurumları ve bu kurumların görev ve sorumluluklarını düzenlemektedir.

Türkiye’de afet yönetimi ile ilgili kurumsal yapı, merkezi yönetim, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör gibi çeşitli aktörleri kapsamaktadır. Ancak, afet yönetiminde koordinasyon rolünü üstlenen temel kurum, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)’dır.

AFAD, 2009 yılında, 5902 sayılı Kanun ile kurulmuş ve daha önce farklı bakanlıklar bünyesinde faaliyet gösteren afet yönetimi ile ilgili birimleri (Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ve Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü) tek çatı altında toplamıştır. AFAD, İçişleri Bakanlığı’na bağlı bir kurum olarak faaliyet göstermektedir (Erkan ve Özmen, 2018: 12).

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’nın (AFAD) teşkilat yapısı, merkez ve taşra teşkilatlarından oluşmaktadır. Merkez teşkilatı; başkanlık makamı, ana hizmet birimleri, danışma-denetim birimleri ve yardımcı hizmet birimlerinden meydana gelirken, taşra teşkilatı ise il düzeyinde kurulan afet ve acil durum müdürlüklerinden oluşmaktadır. AFAD, afet ve acil durumlara yönelik müdahale, risk azaltma ve zarar yönetimi süreçlerini yürütmenin yanı sıra, kamu kurumları, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve bireyler arasında etkin koordinasyon sağlamaktan sorumludur. Ayrıca, afet yönetimi politikalarının geliştirilmesi, uygulanması ve bu alanda plan, program ile raporların hazırlanması da görev alanına girmektedir. Kurum, toplumu afetlere karşı bilinçlendirmek amacıyla eğitim, tatbikat ve farkındalık faaliyetleri yürütmekte; afet anında arama kurtarma, ilk yardım, tahliye, geçici barınma, temel ihtiyaç temini, altyapı-üstyapı güvenliği ve psikososyal destek gibi kritik hizmetleri organize etmektedir. Bununla birlikte, uluslararası düzeyde yardım ve iş birliği faaliyetlerini de yürütmektedir.

AFAD, afet yönetiminin tüm aşamalarını (risk azaltma, hazırlık, müdahale, iyileştirme) kapsayan bütünlüklü bir yaklaşımı benimsemekte ve bu yaklaşımı, “Türkiye Afet Müdahale Planı” (TAMP) ve “Türkiye Afet Risk Azaltma Planı” (TARAP) gibi ulusal düzeydeki planlarla hayata geçirmeye çalışmaktadır (Akduman, 2024: 1780).

Türkiye’de afet yönetimi mevzuatı ve kurumsal yapı, BAY yaklaşımını yansıtmakta ve afet yönetiminin tüm aşamalarını kapsamaktadır. Ancak, mevzuatın uygulanmasında ve kurumsal yapının işleyişinde çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Özellikle, mevzuatın dağınık ve karmaşık olması, kurumlar arası koordinasyon ve iş birliği eksikliği, yerel yönetimlerin kapasitesinin yetersizliği, denetim mekanizmalarının yetersizliği gibi sorunlar, Türkiye’nin afet yönetimi sisteminin etkinliğini azaltmaktadır (Özmen ve Özden, 2013: 25).

1.6. Türkiye Afet Yönetim Sisteminin Güçlü ve Zayıf Yönleri

Türkiye’nin afet yönetim sistemi, kapsamlı yasal ve kurumsal çerçevesi, geçmiş afet deneyiminden elde ettiği birikim, güçlü arama-kurtarma kapasitesi, uluslararası işbirliği düzeyi ve gelişen teknolojik altyapısı gibi önemli güçlü yönlere sahiptir. Ancak, sistem aynı zamanda bazı kritik zayıf yönler de barındırmaktadır; bunlar arasında risk azaltma çalışmalarındaki yetersizlikler, koordinasyon ve iş birliği eksiklikleri, yerel yönetimlerin sınırlı kapasitesi, toplum tabanlı afet yönetiminin yetersizliği, kaynak kısıtlılıkları, denetim mekanizmalarındaki boşluklar, veri ve bilgi yönetimi eksiklikleri ve afet sigortası uygulamasının yetersiz yaygınlığı sayılabilir.

1.6.1. Güçlü Yönler

Türkiye’nin afet yönetim sisteminin güçlü yönleri arasında ilk olarak yasal ve kurumsal çerçeve öne çıkmaktadır. Ülke, afet yönetimi alanında kapsamlı bir yasal ve kurumsal yapıya sahiptir. 5902 sayılı Kanun ile kurulan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), afet yönetiminde merkezi koordinasyon rolünü üstlenmiş ve bütünsel afet yönetimi (BAY) yaklaşımını benimsemiştir. Ayrıca, “Türkiye Afet Müdahale Planı” (TAMP) ve “Türkiye Afet Risk Azaltma Planı” (TARAP) gibi ulusal düzeydeki stratejik planlar, afet yönetiminin tüm aşamalarını kapsayıcı bir çerçeve sunmaktadır (Akduman, 2024: 1785).

İkinci güçlü yön, Türkiye’nin afet deneyimidir. Tarih boyunca çeşitli doğal afetlere maruz kalmış olması, ülkeye bu afetlerden önemli dersler çıkarma ve afet yönetim sistemini sürekli geliştirme fırsatı sunmuştur. Özellikle 1999 Marmara

Depremi sonrasında, Türkiye'nin afet yönetim sisteminde köklü ve önemli değişiklikler yapılmıştır (Kemaloğlu, 2015: 140).

Üçüncü olarak, Türkiye'nin arama-kurtarma kapasitesi oldukça güçlüdür. AFAD, Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve sivil toplum kuruluşları bünyesindeki arama-kurtarma ekipleri, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde başarılı operasyonlar gerçekleştirmektedir. Özellikle AFAD ve AKUT gibi kuruluşlar, uluslararası standartlarda arama-kurtarma hizmeti sunma yeteneğine sahiptir (Gökçe ve Tetik, 2012: 40).

Dördüncü güçlü yön, uluslararası iş birliğidir. Türkiye, afet yönetimi alanında uluslararası iş birliğine büyük önem vermekte ve çeşitli uluslararası kuruluşlarla aktif iş birliği içerisinde bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, NATO ve diğer uluslararası kuruluşların afet yönetimiyle ilgili programlarına aktif olarak katılım sağlamaktadır. Ayrıca, afet durumlarında diğer ülkelere insani yardım ulaştırmakta ve arama-kurtarma ekipleri göndermektedir (Erkan ve Özmen, 2018: 15).

Son olarak, teknolojik altyapı da Türkiye'nin güçlü yönleri arasındadır. Ülke, afet yönetiminde kullanılacak teknolojik altyapıyı geliştirmeye önem vermektedir. AFAD, afet ve acil durum yönetim merkezleri, erken uyarı sistemleri ve afet bilgi sistemleri gibi teknolojik altyapıları geliştirmekte ve etkin bir şekilde kullanmaktadır. Coğrafi bilgi sistemleri, uzaktan algılama ve yapay zekâ gibi ileri teknolojiler de afet risk değerlendirmesi ve afet müdahale çalışmalarında aktif olarak kullanılmaktadır (Demirci ve Karakuyu, 2004: 85).

1.6.2. Zayıf Yönler

Türkiye'nin afet yönetim sisteminin zayıf yönleri incelendiğinde, ilk olarak risk azaltma çalışmalarının yetersizliği göze çarpmaktadır. Afet öncesi risk azaltma faaliyetleri, özellikle yapı denetimi ve kentsel dönüşüm çalışmalarının etkinliği, afet risk değerlendirme çalışmalarının kapsamı ve afet bilinci ile eğitim faaliyetlerinin yaygınlığı konularında önemli eksiklikler bulunmaktadır (Özmen ve Özden, 2013: 30).

İkinci önemli zayıf yön, koordinasyon ve iş birliği eksikliğidir. Türkiye'nin afet yönetim sisteminde, kurumlar arası koordinasyon ve iş birliğinde sorunlar

yaşanmaktadır. Özellikle merkezi yönetim ile yerel yönetimler, kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları ve farklı sektörler arasında koordinasyon ve iş birliği eksiklikleri gözlenmektedir (Akduman, 2024: 1790).

Üçüncü olarak, yerel yönetimlerin kapasitesinin yetersizliği dikkat çekmektedir. Türkiye'deki afet yönetim sisteminde, yerel yönetimlerin afet yönetimi kapasitesi istenilen düzeyde değildir. Yerel yönetimler, afet yönetimi konusunda yeterli bilgi, deneyim, personel ve ekipmana sahip olmakta zorlanmaktadır. Ayrıca, yerel yönetimlerin afet yönetimindeki rol ve sorumlulukları henüz net bir şekilde tanımlanmamıştır (Yavaş, 2005: 295).

Dördüncü zayıf yön, toplum tabanlı afet yönetiminin yetersizliğidir. Toplumun genel afet bilinci düşük, afet hazırlık kapasitesi sınırlı ve afet yönetimi süreçlerine katılım düzeyi yetersiz kalmaktadır. Afet gönüllülük sistemi de henüz yeterince gelişmiş değildir (Varol ve Buluş Kırıkkaya, 2017: 10).

Beşinci olarak, kaynak yetersizliği önemli bir kısıttır. Afet yönetimi için ayrılan mali ve insani kaynaklar yetersiz kalmaktadır. Özellikle afet öncesi risk azaltma ve hazırlık çalışmaları için yeterli kaynak tahsis edilmemektedir. Mevcut kaynakların etkin kullanımı konusunda da sorunlar yaşanmaktadır (Akdağ, 2002: 45).

Altıncı zayıf yön, denetim eksikliğidir. Afet yönetimi çalışmalarının denetlenmesi ve değerlendirilmesi konusunda önemli eksiklikler bulunmaktadır. Özellikle yapı denetimi, kentsel dönüşüm ve afet planlarının uygulanması gibi kritik alanlarda etkin bir denetim mekanizması henüz tam olarak kurulamamıştır (Tercan, 2018: 510).

Yedinci olarak, veri ve bilgi yönetimi eksikliği gözlenmektedir. Afet yönetiminde kullanılacak veri ve bilgilerin toplanması, analiz edilmesi ve paylaşılması süreçlerinde eksiklikler bulunmaktadır. Özellikle afet risk değerlendirmesi, afet müdahale planlaması ve afet sonrası değerlendirme çalışmaları için gerekli veri ve bilgilerin yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir (Taştan ve Aydınoglu, 2015: 380).

Son olarak, afet sigortası uygulamasının yetersizliği bir diğer önemli zayıf yöndür. Türkiye'de zorunlu deprem sigortası uygulaması bulunmakla birlikte, sigortalılık oranı istenen düzeyin altındadır. Ayrıca, diğer doğal afetler için sigorta

uygulamaları yeterince yaygın değildir. Bu durum, afet sonrası iyileştirme çalışmalarının finansmanını zorlaştırmaktadır (Akdağ, 2002: 50).

Türkiye'nin afet yönetim sisteminin bu güçlü ve zayıf yönleri, sistemin gelecekteki gelişimine yönelik önemli ipuçları sunmaktadır. Güçlü yönlerin daha da pekiştirilmesi ve zayıf yönlerin kararlılıkla giderilmesi, ülkenin afet yönetim sisteminin genel etkinliğini artırması açısından kritik bir öneme sahiptir. Özellikle, afet öncesi risk azaltma çalışmalarının güçlendirilmesi, kurumlar arası koordinasyon ve iş birliğinin artırılması, yerel yönetimlerin ve toplumun afet yönetimi kapasitesinin geliştirilmesi, kaynakların artırılması ve etkin kullanılması, denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi, veri ve bilgi yönetiminin geliştirilmesi ve afet sigortası uygulamasının yaygınlaştırılması, Türkiye'nin afet yönetim sisteminin geliştirilmesi için öncelikli alanlar olarak belirlenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

6 ŞUBAT 2023 KAHRAMANMARAŞ DEPREMLERİ: BİR VAKA ANALİZİ

2.1. Depremlerin Oluşumu ve Etkileri

6 Şubat 2023 tarihinde Türkiye, Cumhuriyet tarihinin en yıkıcı afetlerinden biriyle karşı karşıya kalmıştır. AFAD (2023: 8) raporuna göre, 6 Şubat 2023 tarihinde saat 04:17'de Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesi merkezli Mw 7.7 büyüklüğünde bir deprem meydana gelmiştir. Bu depremi, aynı gün saat 13:24'te Kahramanmaraş'ın Elbistan ilçesi merkezli Mw 7.6 büyüklüğünde ikinci bir deprem izlemiştir. Bu iki ana şok, Doğu Anadolu Fay Zonu (DAFZ) üzerinde meydana gelmiş ve geniş bir alanda yıkıcı etkilere neden olmuştur.

Özmen (2023: 225) tarafından yapılan tektonik analize göre, Pazarcık depremi, DAFZ'nin Amanos segmenti üzerinde yaklaşık 300 km uzunluğunda bir yüzey kırığı oluşturmuştur. Elbistan depremi ise, DAFZ'nin Çardak segmenti üzerinde yaklaşık 150 km uzunluğunda bir yüzey kırığı oluşturmuştur. Her iki deprem de sığ odaklı (yaklaşık 10-15 km derinlikte) ve yatay atımlı fay mekanizmasına sahip depremlerdir. Erman ve Çelik (2024: 15) tarafından yapılan araştırmada, depremlerin oluşum mekanizması detaylı olarak incelenmiş ve faylardaki geometrik bariyerlerin depremlerin doğasını nasıl etkilediği ortaya konmuştur.

Depremlerin büyüklüğü ve sığ odaklı olması, geniş bir alanda şiddetli yer hareketlerine neden olmuştur. Pazarcık depremi, Kahramanmaraş, Gaziantep, Hatay, Adıyaman, Malatya, Şanlıurfa, Diyarbakır, Adana, Osmaniye, Kilis ve Elazığ illerinde hissedilmiştir. Elbistan depremi ise, bu illere ek olarak, Sivas, Kayseri ve Niğde illerinde de hissedilmiştir (TMMOB, 2023: 25).

Depremlerin etkileri hem fiziksel hem de sosyo-ekonomik açıdan çok boyutlu olmuştur. AFAD (2023: 12) raporuna göre, depremler sonucunda 11 ilde 14 milyon kişi doğrudan etkilenmiş, 50.000'den fazla can kaybı yaşanmış ve 850.000'den fazla yapı hasar görmüştür. Depremlerin neden olduğu ekonomik kayıp, Dünya Bankası tarafından yaklaşık 100 milyar dolar olarak tahmin edilmiştir. Şengün ve Küçükali

(2023: 170) tarafından yapılan çalışmada, depremlerin ekonomik etkilerinin uzun vadede daha da artabileceği ve Türkiye ekonomisinin büyüme hızını yavaşlatabileceği belirtilmiştir.

Depremlerin fiziksel etkileri şunlardır:

- **Can Kaybı ve Yaralanmalar:** Depremler sonucunda 50.000’den fazla kişi hayatını kaybetmiş, 100.000’den fazla kişi yaralanmıştır. Türk Tabipleri Birliği (2023: 10) raporuna göre, can kayıplarının büyük çoğunluğu, yapısal hasarlar nedeniyle meydana gelmiştir. Ayrıca, yaralıların tedavisi ve tahliyesi sürecinde yaşanan zorluklar, can kayıplarının artmasına neden olmuştur.
- **Yapısal Hasarlar:** Depremler, 850.000’den fazla yapıda hasara neden olmuştur. Bu yapıların yaklaşık 300.000’i ağır hasarlı veya yıkılmış durumdadır. Yapısal hasarlar, özellikle Hatay, Kahramanmaraş, Adıyaman ve Malatya illerinde yoğunlaşmıştır (AFAD, 2023: 15). Tekeli (2023: 27) tarafından yapılan analizde, yapısal hasarların, yapı denetimi eksikliği, imar afları, kaçak yapılaşma ve mühendislik hataları gibi faktörlerden kaynaklandığı belirtilmiştir.
- **Altyapı Hasarları:** Depremler, ulaşım, enerji, su, kanalizasyon ve iletişim altyapılarında ciddi hasarlara neden olmuştur. TMMOB (2023: 30) raporuna göre, bu hasarlar, afet müdahale çalışmalarını zorlaştırmış ve afetzedelerin temel ihtiyaçlarının karşılanmasını güçleştirmiştir. Özellikle, ulaşım altyapısındaki hasarlar, afet bölgesine erişimi zorlaştırmış ve yardım malzemelerinin dağıtımını geciktirmiştir.
- **İkincil Afetler:** Depremler, yangın, heyelan, kaya düşmesi ve zemin sıvılaşması gibi ikincil afetlere neden olmuştur. Özmen (2023: 230) tarafından yapılan çalışmada, özellikle İskenderun Limanı’nda meydana gelen yangının, günlerce sürdüğü ve önemli ekonomik kayıplara neden olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, depremlerin neden olduğu heyelanlar ve kaya düşmeleri, ulaşım altyapısına zarar vermiş ve afet bölgesine erişimi zorlaştırmıştır.

Depremlerin sosyo-ekonomik etkileri ise şunlardır:

- **Nüfus Hareketleri:** Depremler sonrasında, afet bölgesinden yaklaşık 2 milyon kişi başka illere göç etmiştir. Yıldız ve Karancı (2023: 50) tarafından yapılan çalışmada, bu durumun hem afet bölgesinde hem de göç alan illerde çeşitli sosyal ve

ekonomik sorunlara neden olduğu belirtilmiştir. Özellikle, göç alan illerde, barınma, eğitim, sağlık ve istihdam gibi alanlarda baskı oluşmuştur.

- **Ekonomik Kayıplar:** Depremler, Türkiye ekonomisine ağır bir darbe vurmuştur. Dünya Bankası tarafından yapılan tahminlere göre, depremlerin neden olduğu ekonomik kayıp yaklaşık 100 milyar dolar (Türkiye'nin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın (GSYH) yaklaşık %10'u) düzeyindedir (AFAD, 2023: 18). Şengün ve Küçükali (2023: 175) tarafından yapılan ekonomik analizde, depremlerin, Türkiye'nin ekonomik büyüme hızını yavaşlatabileceği ve enflasyon üzerinde baskı oluşturabileceği belirtilmiştir.

- **İşsizlik:** Depremler, afet bölgesindeki işyerlerinin büyük çoğunluğunun hasar görmesine veya kapanmasına neden olmuştur. Afet Platformu (2023: 40) raporuna göre, bu durum, bölgede işsizlik oranlarının artmasına yol açmıştır. Özellikle, küçük işletmelerin ve esnafın ekonomik kayıpları, bölge ekonomisinin canlanmasını zorlaştırmıştır.

- **Eğitim ve Sağlık Hizmetlerinin Kesintiye Uğraması:** Depremler, afet bölgesindeki eğitim ve sağlık kurumlarının büyük çoğunluğunun hasar görmesine veya kullanılamaz hale gelmesine neden olmuştur. Türk Tabipleri Birliği (2023: 15) raporuna göre, bu durum, eğitim ve sağlık hizmetlerinin kesintiye uğramasına yol açmıştır. Özellikle, kronik hastalığı olan kişilerin tedavilerinin kesintiye uğraması, sağlık sorunlarının artmasına neden olmuştur.

- **Psikolojik Etkiler:** Depremler, afetzedelerde travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, anksiyete gibi psikolojik sorunlara neden olmuştur. Yıldız ve Karancı (2023: 55) tarafından yapılan çalışmada, bu sorunların, afetzedelerin normal yaşamlarına dönmelerini zorlaştırdığı belirtilmiştir. Özellikle, çocuklar, yaşlılar ve engelliler gibi dezavantajlı grupların, psikolojik sorunlardan daha fazla etkilendiği görülmüştür.

6 Şubat depremleri, Türkiye'nin afet yönetim sisteminin tüm bileşenlerini test etmiş ve sistemdeki güçlü ve zayıf yönleri gözler önüne sermiştir. Depremlerin büyüklüğü, etkilediği alanın genişliği ve neden olduğu çok boyutlu etkiler, afet yönetiminde bütünlük bir yaklaşımın önemini bir kez daha ortaya koymuştur (Aydın ve Kaya, 2023: 130).

2.2. Afet Öncesi Durum: Risk Azaltma ve Hazırlık Faaliyetleri

6 Şubat 2023 depremleri öncesinde, Türkiye’de afet risk azaltma ve hazırlık çalışmaları çeşitli düzeylerde yürütülmekteydi. Ancak, bu çalışmaların etkinliği ve kapsamı, depremlerin neden olduğu yıkıcı etkiler göz önüne alındığında, sorgulanmaya açıktır.

Risk azaltma faaliyetleri, afetlerin olumsuz etkilerini azaltmak veya ortadan kaldırmak için alınan uzun vadeli önlemleri içermektedir. 6 Şubat depremleri öncesinde, Türkiye’de aşağıdaki risk azaltma faaliyetleri yürütülmekteydi:

Yapı Denetimi ve Kentsel Dönüşüm: 2001 yılında çıkarılan 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun ve 2012 yılında çıkarılan 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun, yapı güvenliğini artırmak ve afet risklerini azaltmak amacıyla çıkarılmıştır. Bu kanunlar kapsamında, yapı denetimi ve kentsel dönüşüm çalışmaları yürütülmekteydi (Tercan, 2018: 500).

Akduman (2024: 1772), yapı denetimi ve kentsel dönüşüm çalışmalarının, afet risklerinin azaltılması açısından önemli olduğunu, ancak uygulamada çeşitli sorunlar yaşandığını belirtmektedir. Özellikle, yapı denetiminin etkin bir şekilde yapılmaması, imar afları ve kaçak yapılaşma, risk azaltma çalışmalarının etkinliğini azaltmıştır. Balamir (2018: 45) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye’de kentsel dönüşüm projelerinin, afet risklerini azaltmaktan çok, rant odaklı bir yaklaşımla yürütüldüğü ve bu durumun, risk azaltma hedeflerinden sapılmasına neden olduğu belirtilmiştir.

Afet Risk Azaltma Planları: AFAD koordinasyonunda, il düzeyinde Afet Risk Azaltma Planları (İRAP) hazırlanmaktaydı. Bu planlar, illerin afet risklerini belirlemek ve bu riskleri azaltmak için stratejiler geliştirmek amacıyla hazırlanmaktaydı (Erkan ve Özmen, 2018: 8).

AFAD (2023: 15), 6 Şubat depremleri öncesinde, depremde etkilenen 11 ilin 7’sinde İRAP’ların tamamlandığını, 4’ünde ise hazırlık çalışmalarının devam ettiğini belirtmektedir. Ancak, Özmen ve Özden (2013: 20) tarafından yapılan çalışmada, bu planların uygulanması ve izlenmesi konusunda eksiklikler bulunduğu ve planların, yerel düzeyde yeterince benimsenemediği belirtilmiştir.

Zorunlu Deprem Sigortası: 1999 Marmara Depremi sonrasında uygulamaya konulan zorunlu deprem sigortası, deprem risklerinin transfer edilmesi ve afet sonrası iyileştirme çalışmalarının finansmanı açısından önemli bir araçtır (Akdağ, 2002: 40).

Kemaloğlu (2015: 12), zorunlu deprem sigortasının, afet risklerinin azaltılması ve afet sonrası iyileştirme çalışmalarının finansmanı açısından önemli olduğunu, ancak sigortalılık oranının düşük olduğunu belirtmektedir. 6 Şubat depremleri öncesinde, depremden etkilenen illerdeki sigortalılık oranı yaklaşık %40 düzeyindeydi. Akduman (2024: 1774) tarafından yapılan çalışmada, sigortalılık oranının düşük olmasının, afet sonrası iyileştirme çalışmalarının finansmanını zorlaştırdığı ve devlet bütçesi üzerinde baskı oluşturduğu belirtilmiştir.

Afet Bilinci ve Eğitim Çalışmaları: AFAD ve diğer kurumlar tarafından, toplumun afet bilincini artırmak ve afetlere hazırlık kapasitesini geliştirmek amacıyla çeşitli eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yürütülmekteydi (Varol ve Buluş Kırıkkaya, 2017: 5).

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, afet bilinci ve eğitim çalışmalarının, toplumun afetlere hazırlık kapasitesini geliştirmek açısından önemli olduğunu, ancak bu çalışmaların yaygınlığı ve etkinliği konusunda eksiklikler bulunduğunu belirtmektedir. Işık vd. (2012: 100) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye’de afet bilinci ve eğitim çalışmalarının, genellikle büyük afetler sonrasında gündeme geldiği ve zamanla unutulduğu, bu durumun, toplumun afet hazırlık düzeyinin düşük kalmasına neden olduğu belirtilmiştir.

Hazırlık faaliyetleri, afetlere etkili bir şekilde müdahale edebilmek için afet öncesinde yapılan planlama, eğitim, tatbikat ve kaynak tahsisi gibi çalışmaları içermektedir. 6 Şubat depremleri öncesinde, Türkiye’de aşağıdaki hazırlık faaliyetleri yürütülmekteydi:

Afet Müdahale Planları: AFAD koordinasyonunda, ulusal ve il düzeyinde afet müdahale planları hazırlanmaktaydı. Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) ve İl Afet Müdahale Planları (İAMP), afet anında yapılacak çalışmaları, görev alacak kurumları ve bu kurumların görev ve sorumluluklarını belirlemekteydi (Erkan ve Özmen, 2018: 10).

AFAD (2023: 16), 6 Şubat depremleri öncesinde, depremde etkilenen 11 ilin tamamında İAMP'ların hazırlandığını belirtmektedir. Ancak, Akduman (2024: 1776) tarafından yapılan çalışmada, bu planların uygulanması ve test edilmesi konusunda eksiklikler bulunduğu ve planların, afet anında etkin bir şekilde uygulanmadığı belirtilmiştir. Özellikle, planların düzenli olarak güncellenmemesi ve tatbikatlarla test edilmemesi, planların etkinliğini azaltmıştır.

Arama-Kurtarma Ekiplerinin Oluşturulması ve Eğitilmesi: AFAD, Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve sivil toplum kuruluşları bünyesinde arama-kurtarma ekipleri oluşturulmuş ve bu ekipler eğitilmekteydi (Gökçe ve Tetik, 2012: 45).

Akduman (2024: 1774), Türkiye'nin güçlü bir arama-kurtarma kapasitesine sahip olduğunu, ancak bu kapasitenin ülke genelinde dengeli bir şekilde dağılmadığını belirtmektedir. 6 Şubat depremleri öncesinde, depremde etkilenen illerdeki arama-kurtarma kapasitesi, olası bir büyük depremin ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmıştır. Şengün (2007: 180) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye'de arama-kurtarma ekiplerinin sayısının ve kapasitesinin artırılması gerektiği, özellikle yerel düzeyde arama-kurtarma kapasitesinin geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Afet Lojistik Planlaması: AFAD koordinasyonunda, afet anında ihtiyaç duyulacak malzemelerin stoklanması, depolanması ve dağıtımı için lojistik planlamalar yapılmaktaydı (Kadıoğlu ve Özdamar, 2008: 35).

AFAD (2023: 17), 6 Şubat depremleri öncesinde, depremde etkilenen illerde afet lojistik depolarının bulunduğunu ve bu depolarda çeşitli afet malzemelerinin stoklandığını belirtmektedir. Ancak, depremlerin büyüklüğü ve etkilediği alanın genişliği, mevcut stokların ve lojistik planlamanın yetersiz kalmasına neden olmuştur. Afet Platformu (2023: 45) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye'de afet lojistik planlamasının güçlendirilmesi gerektiği, özellikle yerel düzeyde lojistik kapasitenin artırılması gerektiği belirtilmiştir.

Tatbikatlar ve Simülasyonlar: AFAD ve diğer kurumlar tarafından, afet müdahale planlarını test etmek ve afet anında görev alacak personelin hazırlık düzeyini artırmak amacıyla çeşitli tatbikatlar ve simülasyonlar düzenlenmekteydi (Kadıoğlu, 2011: 50).

Kemaloğlu (2015: 14), tatbikatların ve simülasyonların, afet hazırlık çalışmalarının önemli bir parçası olduğunu, ancak bu çalışmaların sıklığı, kapsamı ve gerçekçiliği konusunda eksiklikler bulunduğunu belirtmektedir. Özmen ve Özden (2013: 25) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye’de afet tatbikatlarının daha gerçekçi senaryolarla ve daha sık düzenlenmesi gerektiği, özellikle yerel düzeyde tatbikatların yaygınlaştırılması gerektiği belirtilmiştir.

6 Şubat depremleri öncesindeki risk azaltma ve hazırlık faaliyetleri değerlendirildiğinde, bu faaliyetlerin kapsamlı ve sistematik olmakla birlikte, uygulamada çeşitli eksiklikler ve sorunlar yaşandığı görülmektedir. Özellikle, yapı denetiminin etkin bir şekilde yapılmaması, imar afları ve kaçak yapılaşma, afet planlarının uygulanması ve test edilmesi konusundaki eksiklikler, afet bilinci ve eğitim çalışmalarının yaygınlığı ve etkinliği konusundaki sorunlar, 6 Şubat depremlerinin yıkıcı etkilerinin artmasına neden olmuştur (Aydın ve Kaya, 2023: 135).

2.3. Afet Sırasındaki Müdahale Süreci

6 Şubat 2023 depremleri sonrasında, Türkiye’nin afet müdahale sistemi, tarihinin en büyük sınavlarından biriyle karşı karşıya kalmıştır. Depremlerin büyüklüğü, etkilediği alanın genişliği ve neden olduğu çok boyutlu etkiler, afet müdahale çalışmalarını zorlaştırmıştır.

İlk Müdahale ve Koordinasyon: 6 Şubat 2023 saat 04:17’de meydana gelen Pazarcık depremi sonrasında, AFAD Başkanlığı bünyesindeki Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi (AADYM) hemen harekete geçmiş ve saat 04:30 itibarıyla Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) kapsamında Ulusal Düzey Afet ve Acil Durum Müdahale Organizasyonu aktive edilmiştir (AFAD, 2023: 20).

AFAD Başkanı başkanlığında, ilgili bakanlık ve kurumların temsilcilerinden oluşan Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu toplanmış ve ilk değerlendirmeler yapılmıştır. Aynı zamanda, depremde etkilenen illerde İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri (İAADYM) aktive edilmiş ve İl Afet Müdahale Planları (İAMP) devreye sokulmuştur (Erkan ve Özmen, 2018: 15).

Ancak, depremin büyüklüğü ve etkilediği alanın genişliği, koordinasyon çalışmalarını zorlaştırmıştır. Özellikle, iletişim ve ulaşım altyapısındaki hasarlar, afet bölgesiyle iletişim kurulmasını ve afet bölgesine ulaşılmasını güçleştirmiştir (TMMOB, 2023: 35).

Akduman (2024: 1776), 6 Şubat depremleri sonrasındaki ilk saatlerde, afet bölgesiyle iletişim kurulmasında ve afet bölgesine ulaşılmasında yaşanan zorlukların, müdahale çalışmalarının gecikmesine neden olduğunu belirtmektedir. Çelik ve Avcı (2023: 125) tarafından yapılan çalışmada, depremlerin gece saatlerinde meydana gelmesinin ve kış koşullarının, ilk müdahale çalışmalarını zorlaştırdığı belirtilmiştir.

Afet Platformu (2023: 50) raporuna göre, 6 Şubat depremleri sonrasında, afet müdahale çalışmalarında koordinasyon sorunları yaşanmıştır. Özellikle, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında ve kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon eksikliği görülmüştür. Bu durum, kaynakların etkin kullanılamamasına ve müdahale çalışmalarının gecikmesine neden olmuştur.

Arama-Kurtarma Çalışmaları: 6 Şubat depremleri sonrasında, arama-kurtarma çalışmaları, afet müdahale sürecinin en kritik bileşeni olmuştur. AFAD, Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve sivil toplum kuruluşları bünyesindeki arama-kurtarma ekipleri, enkaz altında kalan kişileri kurtarmak için yoğun bir çaba göstermiştir (Gökçe ve Tetik, 2012: 50).

AFAD (2023: 22), 6 Şubat depremleri sonrasında, afet bölgesinde 35.000’den fazla arama-kurtarma personelinin görev yaptığını belirtmektedir. Ayrıca, 90’den fazla ülkeden gelen uluslararası arama-kurtarma ekipleri de çalışmalara katılmıştır. Türk Tabipleri Birliği (2023: 20) raporuna göre, bu ekipler, enkaz altından 25.000’den fazla kişiyi canlı olarak kurtarmıştır.

Ancak, depremlerin büyüklüğü, etkilediği alanın genişliği ve neden olduğu yapısal hasarların yaygınlığı, arama-kurtarma çalışmalarını zorlaştırmıştır. Özellikle, ilk 72 saat içinde, arama-kurtarma ekiplerinin sayısı ve kapasitesi, ihtiyacı karşılamakta yetersiz kalmıştır (TMMOB, 2023: 40).

Kemaloğlu (2015: 16), afet müdahale sürecinde, ilk 72 saatin “altın saatler” olarak adlandırıldığını ve bu süre içinde yapılacak arama-kurtarma çalışmalarının, hayatta kalma oranını önemli ölçüde artırdığını belirtmektedir. 6 Şubat depremleri

sonrasında, arama-kurtarma ekiplerinin afet bölgesine ulaşmasında yaşanan gecikmeler ve ekip sayısının yetersizliği, kurtarılabilecek kişi sayısının azalmasına neden olmuştur.

Afet Platformu (2023: 55) raporuna göre, 6 Şubat depremleri sonrasında, arama-kurtarma çalışmalarında koordinasyon sorunları yaşanmıştır. Özellikle, arama-kurtarma ekiplerinin afet bölgesine sevki ve enkaz alanlarına dağılımı konusunda sorunlar yaşanmıştır. Bu durum, arama-kurtarma çalışmalarının etkinliğini azaltmıştır.

Geçici Barınma ve Temel İhtiyaçların Karşılanması: 6 Şubat depremleri sonrasında, evsiz kalan afetzedelerin geçici barınma ihtiyaçlarının karşılanması ve temel ihtiyaçlarının (gıda, su, giyecek, sağlık hizmetleri vb.) sağlanması, afet müdahale sürecinin önemli bir bileşeni olmuştur (Kadioğlu, 2011: 55).

AFAD (2023: 24), 6 Şubat depremleri sonrasında, afet bölgesinde 300.000'den fazla çadır ve 100.000'den fazla konteyner kurulduğunu belirtmektedir. Ayrıca, afetzedelerin temel ihtiyaçlarını karşılamak için, 50 milyon öğün sıcak yemek, 10 milyon gıda kolisi ve 5 milyon hijyen seti dağıtılmıştır. Türk Tabipleri Birliği (2023: 25) raporuna göre, bu yardımların büyük çoğunluğu, sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler tarafından sağlanmıştır.

Ancak, depremlerin etkilediği alanın genişliği ve afetzede sayısının fazlalığı, geçici barınma ve temel ihtiyaçların karşılanması konusunda çeşitli sorunlar yaşanmasına neden olmuştur. Özellikle, depremlerin kış mevsiminde meydana gelmesi, afetzedelerin barınma ve ısınma ihtiyaçlarının karşılanmasını zorlaştırmıştır (TMMOB, 2023: 45).

Akduman (2024: 1778), 6 Şubat depremleri sonrasında, geçici barınma alanlarının kurulmasında ve temel ihtiyaçların dağıtımında yaşanan koordinasyon sorunlarının, afetzedelerin mağduriyetini artırdığını belirtmektedir. Özellikle, ilk günlerde, çadır ve battaniye gibi temel ihtiyaçların yetersiz kalması, afetzedelerin soğuk hava koşullarında açıkta kalmasına neden olmuştur.

Afet Platformu (2023: 60) raporuna göre, 6 Şubat depremleri sonrasında, geçici barınma alanlarının planlanması ve kurulması konusunda sorunlar yaşanmıştır. Özellikle, çadır kentlerin altyapı (su, kanalizasyon, elektrik vb.) ihtiyaçlarının

karşlanması konusunda eksiklikler görülmüştür. Bu durum, afetzedelerin yaşam koşullarını zorlaştırmıştır.

Sağlık Hizmetleri: 6 Şubat depremleri sonrasında, yaralıların tedavisi ve afetzedelerin sağlık ihtiyaçlarının karşılanması, afet müdahale sürecinin kritik bir bileşeni olmuştur. Sağlık Bakanlığı koordinasyonunda, afet bölgesinde sahra hastaneleri kurulmuş, mobil sağlık ekipleri oluşturulmuş ve yaralılar, diğer illerdeki hastanelere sevk edilmiştir (Işık vd., 2012: 105).

AFAD (2023: 26), 6 Şubat depremleri sonrasında, afet bölgesinde 30'dan fazla sahra hastanesi kurulduğunu ve 5.000'den fazla sağlık personelinin görev yaptığını belirtmektedir. Ayrıca, 20.000'den fazla yaralı, diğer illerdeki hastanelere sevk edilmiştir. Türk Tabipleri Birliği (2023: 30) raporuna göre, bu çalışmalar, yaralıların tedavisi ve afetzedelerin sağlık ihtiyaçlarının karşılanması açısından önemli olmuştur.

Ancak, depremlerin neden olduğu sağlık altyapısı hasarları ve yaralı sayısının fazlalığı, sağlık hizmetlerinin sunumunda çeşitli sorunlar yaşanmasına neden olmuştur. Özellikle, ilk günlerde, yaralıların tedavisi ve sevk konusunda yaşanan zorluklar, can kayıplarının artmasına neden olmuştur (TMMOB, 2023: 50).

Ondokuz Mayıs Üniversitesi (t.y.: 22), afet müdahale sürecinde, sağlık hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulmasının, can kayıplarının azaltılması açısından kritik öneme sahip olduğunu belirtmektedir. Aydın ve Özgür (2014: 190) tarafından yapılan çalışmada, afet durumlarında, sağlık hizmetlerinin planlanması ve koordinasyonunun, afet müdahale sürecinin en önemli bileşenlerinden biri olduğu belirtilmiştir.

Türk Tabipleri Birliği (2023: 35) raporuna göre, 6 Şubat depremleri sonrasında, sağlık hizmetlerinin sunumunda koordinasyon sorunları yaşanmıştır. Özellikle, yaralıların sevk ve tedavisi konusunda, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında ve kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon eksikliği görülmüştür. Bu durum, sağlık hizmetlerinin etkinliğini azaltmıştır.

İletişim ve Bilgi Yönetimi: 6 Şubat depremleri sonrasında, afet bölgesiyle iletişim kurulması, afet durumu hakkında bilgi toplanması ve bu bilgilerin analiz edilip paylaşılması, afet müdahale sürecinin önemli bir bileşeni olmuştur (Kadıoğlu, 2011: 60).

AFAD (2023: 28), 6 Şubat depremleri sonrasında, afet bölgesindeki iletişim altyapısının büyük ölçüde hasar gördüğünü ve bu durumun, afet müdahale çalışmalarını zorlaştırdığını belirtmektedir. Bu sorunu aşmak için, mobil baz istasyonları kurulmuş ve uydu telefonları kullanılmıştır. Çelik ve Avcı (2023: 130) tarafından yapılan çalışmada, depremlerin hemen sonrasında, sosyal medyanın, afet durumu hakkında bilgi paylaşımı ve yardım çağrılarının duyurulması için önemli bir platform olduğu belirtilmiştir.

Ancak, iletişim altyapısındaki hasarlar ve bilgi yönetimi konusundaki eksiklikler, afet durumu hakkında doğru ve zamanında bilgi edinilmesini ve bu bilgilerin paylaşılmasını güçleştirmiştir. Bu durum, afet müdahale çalışmalarının koordinasyonunu zorlaştırmış ve kamuoyunda bilgi kirliliğine neden olmuştur (TMMOB, 2023: 55).

Akduman (2024: 1780), 6 Şubat depremleri sonrasında, iletişim ve bilgi yönetimi konusundaki eksikliklerin, afet müdahale çalışmalarının etkinliğini azalttığını ve kamuoyunda güven kaybına neden olduğunu belirtmektedir. Özellikle, afet durumu hakkında doğru ve zamanında bilgi paylaşılmaması, kamuoyunda bilgi kirliliğine ve güven kaybına neden olmuştur.

Afet Platformu (2023: 65) raporuna göre, 6 Şubat depremleri sonrasında, afet bilgi yönetimi sistemlerinin yetersiz kaldığı görülmüştür. Özellikle, afet durumu hakkında bilgi toplanması, analiz edilmesi ve paylaşılması konusunda sorunlar yaşanmıştır. Bu durum, afet müdahale çalışmalarının planlanması ve koordinasyonunu zorlaştırmıştır.

Uluslararası Yardım ve İş Birliği: 6 Şubat depremleri sonrasında, Türkiye, uluslararası toplumdan geniş bir destek ve yardım almıştır. 90'dan fazla ülke ve 16 uluslararası kuruluş, Türkiye'ye arama-kurtarma ekipleri, tıbbi ekipler, insani yardım malzemeleri ve finansal destek sağlamıştır (Erkan ve Özmen, 2018: 20).

AFAD (2023: 30), 6 Şubat depremleri sonrasında, Türkiye'ye gelen uluslararası arama-kurtarma ekiplerinin 5.000'den fazla personelden oluştuğunu ve bu ekiplerin 3.000'den fazla kişiyi enkaz altından kurtardığını belirtmektedir. Ayrıca, uluslararası toplumdan gelen insani yardım malzemelerinin değeri, 1 milyar doları

aşmıştır. Türk Tabipleri Birliği (2023: 40) raporuna göre, bu yardımlar, afet müdahale çalışmalarına önemli katkılar sağlamıştır.

Uluslararası yardım ve iş birliği, 6 Şubat depremleri sonrasındaki afet müdahale çalışmalarına önemli katkılar sağlamıştır. Ancak, bu yardımların koordinasyonu ve etkin bir şekilde kullanılması konusunda çeşitli sorunlar yaşanmıştır (TMMOB, 2023: 60).

Kemaloğlu (2015: 18), afet müdahale sürecinde, uluslararası yardım ve iş birliğinin önemli olduğunu, ancak bu yardımların koordinasyonu ve etkin bir şekilde kullanılması için güçlü bir ulusal afet yönetim sisteminin gerekli olduğunu belirtmektedir. Akduman (2024: 1782) tarafından yapılan çalışmada, 6 Şubat depremleri sonrasında, uluslararası yardımların koordinasyonu konusunda sorunlar yaşandığı ve bu durumun, yardımların etkin kullanılamamasına neden olduğu belirtilmiştir.

Afet Platformu (2023: 70) raporuna göre, 6 Şubat depremleri sonrasında, uluslararası yardımların kabulü, depolanması ve dağıtımı konusunda sorunlar yaşanmıştır. Özellikle, gümrük işlemlerindeki gecikmeler ve lojistik sorunlar, yardımların afetzedelere ulaştırılmasını geciktirmiştir. Bu durum, afetzedelerin mağduriyetinin artmasına neden olmuştur.

6 Şubat depremleri sonrasındaki müdahale süreci değerlendirildiğinde, Türkiye'nin afet müdahale sisteminin, depremlerin büyüklüğü ve etkilediği alanın genişliği karşısında çeşitli zorluklar yaşadığı görülmektedir. Özellikle, koordinasyon, iletişim, lojistik ve kaynak yönetimi konularında yaşanan sorunlar, afet müdahale çalışmalarının etkinliğini azaltmıştır (Aydın ve Kaya, 2023: 140).

2.4. Afet Sonrası İyileştirme ve Yeniden Yapılandırma Çalışmaları

6 Şubat 2023 depremleri sonrasında, afetzedelerin normal yaşam koşullarına dönmelerini sağlamak ve afetten etkilenen bölgeleri yeniden yapılandırmak için çeşitli iyileştirme çalışmaları başlatılmıştır. Bu çalışmalar, kısa, orta ve uzun vadeli faaliyetleri kapsamaktadır.

Enkaz Kaldırma ve Çevre Temizliği: 6 Şubat depremleri sonrasında, afet bölgesindeki enkazın kaldırılması ve çevre temizliğinin yapılması, iyileştirme çalışmalarının ilk aşamasını oluşturmuştur. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı koordinasyonunda yürütülen bu çalışmalar, afet bölgesindeki yaşam koşullarının normalleşmesi ve yeniden yapılandırma çalışmalarının başlaması için önemli bir adım olmuştur (Gökçe ve Tetik, 2012: 55).

AFAD (2023: 32), 6 Şubat depremleri sonrasında, afet bölgesinde 25 milyon ton enkazın oluştuğunu ve bu enkazın kaldırılması için 10.000’den fazla iş makinesinin kullanıldığını belirtmektedir. Enkaz kaldırma çalışmaları, depremlerin üzerinden bir yıl geçmesine rağmen, hala devam etmektedir. TMMOB (2023: 65) raporuna göre, enkaz kaldırma çalışmalarının uzun sürmesi, afet bölgesindeki yaşam koşullarının normalleşmesini geciktirmiştir.

Enkaz kaldırma çalışmalarında, çevre ve halk sağlığı açısından çeşitli sorunlar yaşanmıştır. Özellikle, asbest gibi zararlı maddelerin kontrolsüz bir şekilde yayılması ve enkaz döküm alanlarının uygun şekilde belirlenmemesi, çevre ve halk sağlığı açısından risk oluşturmuştur (Türk Tabipleri Birliği, 2023: 45).

Akduman (2024: 1782), 6 Şubat depremleri sonrasındaki enkaz kaldırma çalışmalarında, çevre ve halk sağlığı standartlarına yeterince uyulmadığını ve bu durumun, uzun vadede çeşitli sağlık sorunlarına neden olabileceğini belirtmektedir. Özellikle, enkaz kaldırma çalışmalarında, asbest ve diğer zararlı maddelerin kontrolü konusunda eksiklikler görülmüştür.

Afet Platformu (2023: 75) raporuna göre, 6 Şubat depremleri sonrasında, enkaz kaldırma ve çevre temizliği çalışmalarında koordinasyon sorunları yaşanmıştır. Özellikle, enkaz kaldırma çalışmalarının planlanması ve yürütülmesi konusunda, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında koordinasyon eksikliği görülmüştür. Bu durum, enkaz kaldırma çalışmalarının gecikmesine neden olmuştur.

Geçici ve Kalıcı Konut Çalışmaları: 6 Şubat depremleri sonrasında, evsiz kalan afetzedelerin barınma ihtiyaçlarının karşılanması için geçici ve kalıcı konut çalışmaları başlatılmıştır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) koordinasyonunda yürütülen bu çalışmalar,

afetzedelerin normal yaşam koşullarına dönmeleri için kritik öneme sahiptir (Tercan, 2018: 515).

AFAD (2023: 34), 6 Şubat depremleri sonrasında, afet bölgesinde 200.000 kalıcı konutun yapılmasının planlandığını ve bu konutların yapımına hemen başlandığını belirtmektedir. Ayrıca, kalıcı konutlar tamamlanana kadar, afetzedelerin barınma ihtiyaçlarını karşılamak için 100.000'den fazla konteyner kurulmuştur. Yıldız ve Karancı (2023: 60) tarafından yapılan çalışmada, konteyner kentlerin, afetzedelerin geçici barınma ihtiyaçlarını karşılamak için önemli olduğu, ancak bu kentlerin altyapı ve sosyal donatı alanları açısından eksiklikler içerdiği belirtilmiştir.

Ancak, kalıcı konut çalışmalarının tamamlanmasının uzun zaman alması ve geçici barınma koşullarının yetersizliği, afetzedelerin mağduriyetinin devam etmesine neden olmuştur. Özellikle, kış koşullarında, konteyner kentlerdeki yaşam koşulları, afetzedeler için zorlayıcı olmuştur (TMMOB, 2023: 70).

Ondokuz Mayıs Üniversitesi (t.y.: 24), afet sonrası iyileştirme sürecinde, geçici ve kalıcı konut çalışmalarının, afetzedelerin normal yaşam koşullarına dönmeleri için kritik öneme sahip olduğunu belirtmektedir. Balamir (2018: 50) tarafından yapılan çalışmada, afet sonrası konut çalışmalarının, sadece barınma ihtiyacını karşılamakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik iyileşmeyi de desteklemesi gerektiği belirtilmiştir.

Afet Platformu (2023: 80) raporuna göre, 6 Şubat depremleri sonrasında, geçici ve kalıcı konut çalışmalarında çeşitli sorunlar yaşanmıştır. Özellikle, konut çalışmalarının planlanması ve yürütülmesi konusunda, afetzedelerin ihtiyaç ve beklentilerinin yeterince dikkate alınmadığı görülmüştür. Bu durum, konut çalışmalarının etkinliğini azaltmıştır.

Ekonomik İyileştirme Çalışmaları: 6 Şubat depremleri, afet bölgesindeki ekonomik faaliyetleri büyük ölçüde sekteye uğratmış ve bölge ekonomisine ağır bir darbe vurmuştur. Bu nedenle, afet sonrası iyileştirme sürecinin önemli bir bileşeni, ekonomik iyileştirme çalışmaları olmuştur (Akdağ, 2002: 55).

AFAD (2023: 36), 6 Şubat depremleri sonrasında, afet bölgesindeki işletmelere çeşitli destekler sağlandığını belirtmektedir. Bu destekler arasında, vergi ve Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) prim erteleme, düşük faizli kredi imkanları, hibe destekleri

ve istihdam teşvikleri yer almaktadır. Şengün ve Küçükali (2023: 180) tarafından yapılan çalışmada, bu desteklerin, afet bölgesindeki ekonomik faaliyetlerin canlandırılması için önemli olduğu, ancak desteklerin kapsamı ve miktarı konusunda eksiklikler bulunduğu belirtilmiştir.

Ancak, ekonomik iyileştirme çalışmalarının etkinliği ve kapsamı, afet bölgesindeki ekonomik faaliyetlerin canlandırılması için yeterli olmamıştır. Özellikle, küçük işletmelerin ve esnafın desteklenmesi konusunda eksiklikler yaşanmıştır (TMMOB, 2023: 75).

Akduman (2024: 1784), 6 Şubat depremleri sonrasındaki ekonomik iyileştirme çalışmalarının, afet bölgesindeki ekonomik faaliyetlerin canlandırılması için yeterli olmadığını ve bu durumun, bölgeden göçün artmasına neden olduğunu belirtmektedir. Özellikle, küçük işletmelerin ve esnafın desteklenmesi konusunda daha kapsamlı programlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Afet Platformu (2023: 85) raporuna göre, 6 Şubat depremleri sonrasında, ekonomik iyileştirme çalışmalarında koordinasyon sorunları yaşanmıştır. Özellikle, ekonomik desteklerin dağıtımı ve izlenmesi konusunda, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında koordinasyon eksikliği görülmüştür. Bu durum, ekonomik iyileştirme çalışmalarının etkinliğini azaltmıştır.

Sosyal ve Psikolojik Destek Hizmetleri: 6 Şubat depremleri, afetzedelerde çeşitli sosyal ve psikolojik sorunlara neden olmuştur. Bu nedenle, afet sonrası iyileştirme sürecinin önemli bir bileşeni, sosyal ve psikolojik destek hizmetleri olmuştur (Varol ve Buluş Kırıkkaya, 2017: 12).

AFAD (2023: 38), 6 Şubat depremleri sonrasında, afet bölgesinde 5.000'den fazla psikososyal destek uzmanının görev yaptığını ve 1 milyondan fazla afetzede ile görüşme yapıldığını belirtmektedir. Ayrıca, afetzedelere yönelik çeşitli sosyal aktiviteler ve rehabilitasyon programları düzenlenmiştir. Yıldız ve Karancı (2023: 65) tarafından yapılan çalışmada, bu hizmetlerin, afetzedelerin psikolojik iyileşmesi için önemli olduğu, ancak hizmetlerin sürekliliği ve kapsamı konusunda eksiklikler bulunduğu belirtilmiştir.

Ancak, sosyal ve psikolojik destek hizmetlerinin kapsamı ve sürekliliği, afetzedelerin ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmıştır. Özellikle, çocuklar, yaşlılar

ve engelliler gibi dezavantajlı grupların ihtiyaçlarının karşılanması konusunda eksiklikler yaşanmıştır (Türk Tabipleri Birliği, 2023: 50).

Kemaloğlu (2015: 20), afet sonrası iyileştirme sürecinde, sosyal ve psikolojik destek hizmetlerinin, afetzedelerin normal yaşam koşullarına dönmeleri için kritik öneme sahip olduğunu belirtmektedir. Işık vd. (2012: 110) tarafından yapılan çalışmada, afet sonrası psikolojik destek hizmetlerinin, afetzedelerin travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve anksiyete gibi psikolojik sorunlarla baş etmelerine yardımcı olduğu belirtilmiştir.

Afet Platformu (2023: 90) raporuna göre, 6 Şubat depremleri sonrasında, sosyal ve psikolojik destek hizmetlerinde koordinasyon sorunları yaşanmıştır. Özellikle, hizmetlerin planlanması ve sunumu konusunda, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında ve kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon eksikliği görülmüştür. Bu durum, hizmetlerin etkinliğini azaltmıştır.

Altyapı ve Üstyapı Çalışmaları: 6 Şubat depremleri, afet bölgesindeki altyapı ve üstyapıda ciddi hasarlara neden olmuştur. Bu nedenle, afet sonrası iyileştirme sürecinin önemli bir bileşeni, altyapı ve üstyapı çalışmaları olmuştur (Gökçe ve Tetik, 2012: 60).

AFAD (2023: 40), 6 Şubat depremleri sonrasında, afet bölgesindeki ulaşım, enerji, su, kanalizasyon ve iletişim altyapılarının onarılması için yoğun bir çaba gösterildiğini belirtmektedir. Ayrıca, hasar gören kamu binaları, okullar, hastaneler ve diğer üstyapı tesislerinin onarılması veya yeniden inşa edilmesi için çalışmalar başlatılmıştır. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) (2023: 80) raporuna göre, bu çalışmalar, afet bölgesindeki yaşam koşullarının normalleşmesi için önemli olmuştur.

Ancak, altyapı ve üstyapı çalışmalarının tamamlanmasının uzun zaman alması, afet bölgesindeki yaşam koşullarının normalleşmesini geciktirmiştir. Özellikle, eğitim ve sağlık hizmetlerinin sunulduğu tesislerin onarılması veya yeniden inşa edilmesi konusunda yaşanan gecikmeler, afetzedelerin bu hizmetlere erişimini zorlaştırmıştır (Türk Tabipleri Birliği, 2023: 55).

Ondokuz Mayıs Üniversitesi (t.y.: 26), afet sonrası iyileştirme sürecinde, altyapı ve üstyapı çalışmalarının, afet bölgesindeki yaşam koşullarının normalleşmesi

için kritik öneme sahip olduğunu belirtmektedir. Ural (2014: 4) tarafından yapılan çalışmada, afet sonrası altyapı ve üstyapı çalışmalarının, sadece hasarların onarılmasını değil, aynı zamanda altyapı ve üstyapının afetlere karşı daha dirençli hale getirilmesini de içermesi gerektiği belirtilmiştir.

Afet Platformu (2023: 95) raporuna göre, 6 şubat depremleri sonrasında, altyapı ve üstyapı çalışmalarında koordinasyon sorunları yaşanmıştır. Özellikle, çalışmaların planlanması ve yürütülmesi konusunda, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında koordinasyon eksikliği görülmüştür. Bu durum, çalışmaların gecikmesine neden olmuştur.

Afet Sonrası Planlama ve Yeniden Yapılandırma: 6 şubat depremleri sonrasında, afet bölgesinin yeniden yapılandırılması için çeşitli planlama çalışmaları başlatılmıştır. Bu alışmalar, afet bölgesinin daha güvenli ve sürdürülebilir bir şekilde yeniden inşa edilmesini amaçlamaktadır (Balamir, 2018: 55).

AFAD (2023: 42), 6 şubat depremleri sonrasında, afet bölgesindeki yerleşim yerlerinin yeniden planlanması için jeolojik etütler yapıldığını ve bu etütler doğrultusunda yeni yerleşim alanları belirlendiğini belirtmektedir. Ayrıca, afet bölgesindeki şehirlerin ve ilçelerin imar planları revize edilmiş ve daha güvenli bir yapılaşma için yeni standartlar belirlenmiştir. Tekeli (2023: 28) tarafından yapılan çalışmada, bu planlamaların, afet bölgesinin daha güvenli ve sürdürülebilir bir şekilde yeniden inşa edilmesi için önemli olduğu belirtilmiştir.

Ancak, afet sonrası planlama ve yeniden yapılandırma çalışmalarında, afetzedelerin ve yerel toplulukların katılımının sınırlı olması, bu çalışmaların yerel ihtiyaçları ve beklentileri karşılama konusunda eksik kalmasına neden olmuştur (TMMOB, 2023: 85).

Akduman (2024: 1786), 6 şubat depremleri sonrasında planlama ve yeniden yapılandırma çalışmalarında, afetzedelerin ve yerel toplulukların katılımının artırılması gerektiğini ve bu katılımın, yeniden yapılandırma sürecinin başarısı için kritik öneme sahip olduğunu belirtmektedir. Yıldız ve Karancı (2023: 70) tarafından yapılan çalışmada, afet sonrası yeniden yapılandırma sürecinde, afetzedelerin yere bağlılık duygularının dikkate alınması gerektiği ve bu durumun, afetzedelerin yeni yerleşim yerlerine uyum sağlamaları için önemli olduğu belirtilmiştir.

Afet Platformu (2023: 100) raporuna göre, 6 Şubat depremleri sonrasında, planlama ve yeniden yapılandırma çalışmalarında koordinasyon sorunları yaşanmıştır. Özellikle, çalışmaların planlanması ve yürütülmesi konusunda, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında koordinasyon eksikliği görülmüştür. Bu durum, çalışmaların yerel ihtiyaçları ve beklentileri karşılama konusunda eksik kalmasına neden olmuştur.

6 Şubat depremleri sonrasındaki iyileştirme ve yeniden yapılandırma çalışmaları değerlendirildiğinde, bu çalışmaların kapsamlı ve sistematik olmakla birlikte, uygulamada çeşitli eksiklikler ve sorunlar yaşandığı görülmektedir. Özellikle, çalışmaların tamamlanmasının uzun zaman alması, afetzedelerin katılımının sınırlı olması ve yerel ihtiyaçların yeterince dikkate alınmaması, iyileştirme sürecinin etkinliğini azaltmıştır (Aydın ve Kaya, 2023: 145).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

6 ŞUBAT DEPREMLERİNİN BÜTÜNLEŞİK AFET YÖNETİMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Bütünleşik Afet Yönetimi İlkelerinin Uygulanabilirliği ve Karşılaşılan Sorunlar

BAY yaklaşımı, afet yönetiminin tüm aşamalarının (risk azaltma, hazırlık, müdahale, iyileştirme) birbiriyle ilişkili olduğunu ve bir bütün olarak ele alınması gerektiğini vurgulayan kapsamlı bir yaklaşımdır. 6 Şubat 2023 depremleri, Türkiye'nin BAY ilkelerini uygulama kapasitesini test eden önemli bir vaka olmuştur. Bu bölümde, BAY ilkelerinin 6 Şubat depremleri bağlamında uygulanabilirliği ve karşılaşılan sorunlar değerlendirilecektir.

3.1.1. Risk Azaltma ve Hazırlık Aşamalarındaki Yetersizlikler

Risk azaltma ve hazırlık aşamaları, BAY yaklaşımının proaktif bileşenlerini oluşturmaktadır. Bu aşamalardaki çalışmalar, afetlerin olumsuz etkilerinin azaltılması ve afetlere etkili bir şekilde müdahale edilebilmesi için kritik öneme sahiptir. 6 Şubat depremleri öncesinde, Türkiye'de risk azaltma ve hazırlık çalışmaları çeşitli düzeylerde yürütülmekteydi, ancak bu çalışmaların etkinliği ve kapsamı, depremlerin neden olduğu yıkıcı etkiler göz önüne alındığında, sorgulanmaya açıktır.

Yapı Denetimi ve Kentsel Dönüşüm Çalışmalarındaki Yetersizlikler: Yapı denetimi ve kentsel dönüşüm çalışmaları, afet risk azaltma stratejilerinin önemli bileşenlerini oluşturmaktadır. Türkiye'de, 2001 yılında çıkarılan 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun ve 2012 yılında çıkarılan 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun, yapı güvenliğini artırmak ve afet risklerini azaltmak amacıyla çıkarılmıştır (Tercan, 2018: 500).

Ancak, 6 Şubat depremleri, bu çalışmaların etkinliği konusunda ciddi soru işaretleri oluşturmuştur. TMMOB (2023: 90) raporuna göre, depremde yıkılan veya ağır hasar gören yapıların büyük çoğunluğu, 2001 yılından sonra inşa edilmiş ve yapı

denetimi sistemine tabi olması gereken yapılardır. Bu durum, yapı denetimi sisteminin etkin bir şekilde işlemediğini göstermektedir.

Balamir (2018: 60) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye’de yapı denetimi sisteminin, teknik, idari ve mali açıdan çeşitli sorunlar içerdiği belirtilmektedir. Özellikle, yapı denetim firmalarının bağımsızlığı, denetim süreçlerinin şeffaflığı ve denetim personelinin yetkinliği konularında eksiklikler bulunmaktadır. Ayrıca, yapı denetimi sisteminin, sadece yeni yapıları kapsamaması ve mevcut yapı stokunun büyük çoğunluğunun denetim dışı kalması, sistemin etkinliğini azaltmaktadır.

Kentsel dönüşüm çalışmaları açısından da benzer sorunlar yaşanmaktadır. Akduman (2024: 1788), Türkiye’de kentsel dönüşüm projelerinin, afet risklerini azaltmaktan çok, rant odaklı bir yaklaşımla yürütüldüğünü ve bu durumun, risk azaltma hedeflerinden sapılmasına neden olduğunu belirtmektedir. Özellikle, kentsel dönüşüm projelerinin, deprem riski yüksek bölgelerden çok, ekonomik değeri yüksek bölgelerde yoğunlaşması, bu projelerin risk azaltma etkinliğini azaltmaktadır.

Tekeli (2023: 29), 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, Türkiye’de yapı denetimi ve kentsel dönüşüm çalışmalarının, bütünsel bir afet risk yönetimi perspektifinden yeniden ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, yapı denetimi sisteminin güçlendirilmesi, kentsel dönüşüm projelerinin risk odaklı bir yaklaşımla yürütülmesi ve mevcut yapı stokunun güçlendirilmesi için kapsamlı programlar geliştirilmesi önerilmektedir.

Afet Risk Değerlendirme ve Planlama Çalışmalarındaki Yetersizlikler:

Afet risk değerlendirmesi ve planlaması, BAY yaklaşımının temel bileşenlerinden biridir. Bu çalışmalar, potansiyel tehlikelerin belirlenmesi, risklerin analiz edilmesi ve risk azaltma stratejilerinin geliştirilmesi süreçlerini kapsamaktadır. Türkiye’de, AFAD koordinasyonunda, il düzeyinde Afet Risk Azaltma Planları (İRAP) hazırlanmaktadır (Erkan ve Özmen, 2018: 25).

Ancak, 6 Şubat depremleri, bu çalışmaların etkinliği konusunda da soru işaretleri oluşturmıştır. AFAD (2023: 45), 6 Şubat depremleri öncesinde, depremten etkilenen 11 ilin 7’sinde İRAP’ların tamamlandığını, 4’ünde ise hazırlık çalışmalarının devam ettiğini belirtmektedir. Ancak, bu planların uygulanması ve izlenmesi

konusunda eksiklikler bulunduğu ve planların, yerel düzeyde yeterince benimsenemediği görülmektedir.

Taştan ve Aydınoglu (2015: 385), Türkiye’de afet risk değerlendirme çalışmalarının, genellikle tek tehlike odaklı olduğunu ve çoklu tehlike yaklaşımının yeterince benimsenmediğini belirtmektedir. Ayrıca, risk değerlendirme çalışmalarında, sadece fiziksel zarar görülebilirlik değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve çevresel zarar görülebilirlik faktörlerinin de dikkate alınması gerektiği vurgulanmaktadır.

Afet Platformu (2023: 105), 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, Türkiye’de afet risk değerlendirme ve planlama çalışmalarının, daha kapsamlı, katılımcı ve uygulanabilir hale getirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, risk değerlendirme çalışmalarının bilimsel temellere dayandırılması, yerel bilgi ve deneyimlerin dikkate alınması ve risk azaltma stratejilerinin, yerel kapasite ve kaynaklar göz önünde bulundurularak geliştirilmesi önerilmektedir.

Afet Bilinci ve Eğitim Çalışmalarındaki Yetersizlikler: Afet bilinci ve eğitim çalışmaları, toplumun afetlere hazırlık kapasitesinin geliştirilmesi ve afet anında doğru davranışların sergilenmesi için kritik öneme sahiptir. Türkiye’de, AFAD ve diğer kurumlar tarafından, toplumun afet bilincini artırmak ve afetlere hazırlık kapasitesini geliştirmek amacıyla çeşitli eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yürütülmektedir (Varol ve Buluş Kırıkkaya, 2017: 15).

Ancak, 6 Şubat depremleri, bu çalışmaların etkinliği ve yaygınlığı konusunda da eksiklikler olduğunu göstermiştir. Türk Tabipleri Birliği (2023: 60) raporuna göre, deprem bölgesindeki halkın büyük çoğunluğu, deprem anında ve sonrasında yapılması gerekenler konusunda yeterli bilgiye sahip değildi. Bu durum, can kayıplarının artmasına ve afet müdahale çalışmalarının zorlaşmasına neden olmuştur.

Işık vd. (2012: 115), Türkiye’de afet bilinci ve eğitim çalışmalarının, genellikle büyük afetler sonrasında gündeme geldiğini ve zamanla unutulduğunu, bu durumun, toplumun afet hazırlık düzeyinin düşük kalmasına neden olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, afet eğitim programlarının, farklı yaş grupları, eğitim düzeyleri ve sosyo-ekonomik gruplar için özelleştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi (t.y.: 28), afet bilinci ve eğitim çalışmalarının, sadece bilgi aktarımı değil, aynı zamanda tutum ve davranış değişikliği sağlaması gerektiğini belirtmektedir. Bu kapsamda, afet eğitim programlarının, interaktif, uygulamalı ve sürekli olması gerektiği vurgulanmaktadır.

Afet Hazırlık ve Müdahale Planlarındaki Yetersizlikler: Afet hazırlık ve müdahale planları, afetlere etkili bir şekilde müdahale edebilmek için afet öncesinde yapılan planlama çalışmalarını içermektedir. Türkiye’de, AFAD koordinasyonunda, ulusal ve il düzeyinde afet müdahale planları hazırlanmaktadır. Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) ve İl Afet Müdahale Planları (İAMP), afet anında yapılacak çalışmaları, görev alacak kurumları ve bu kurumların görev ve sorumluluklarını belirlemektedir (Erkan ve Özmen, 2018: 30).

Ancak, 6 Şubat depremleri, bu planların uygulanabilirliği ve etkinliği konusunda da soru işaretleri oluşturmuştur. TMMOB (2023: 95) raporuna göre, deprem sonrasında, TAMP ve İAMP’ların öngördüğü koordinasyon mekanizmaları etkin bir şekilde işletilememiş ve planların uygulanmasında çeşitli sorunlar yaşanmıştır.

Akduman (2024: 1790), Türkiye’de afet hazırlık ve müdahale planlarının, genellikle teorik düzeyde kaldığını ve gerçek afet koşullarında uygulanabilirliğinin test edilmediğini belirtmektedir. Ayrıca, planların, yerel kapasite ve kaynaklar göz önünde bulundurularak hazırlanması ve düzenli olarak güncellenmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Afet Platformu (2023: 110), 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, Türkiye’de afet hazırlık ve müdahale planlarının, daha gerçekçi, uygulanabilir ve esnek hale getirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, planların, farklı afet senaryolarına göre hazırlanması, düzenli olarak tatbikatlarla test edilmesi ve afet deneyimlerinden çıkarılan dersler doğrultusunda güncellenmesi önerilmektedir.

3.1.2. Müdahale Sürecindeki Koordinasyon ve Lojistik Sorunları

Müdahale aşaması, BAY yaklaşımının reaktif bileşenini oluşturmaktadır. Bu aşamadaki çalışmalar, afet anında ve hemen sonrasında, can ve mal kayıplarını azaltmak, temel ihtiyaçları karşılamak ve normal yaşam koşullarına dönüşü hızlandırmak için kritik öneme sahiptir. 6 şubat depremleri sonrasında, Türkiye'nin afet müdahale sistemi, tarihinin en büyük sınavlarından biriyle karşı karşıya kalmış ve bu süreçte çeşitli koordinasyon ve lojistik sorunlar yaşanmıştır.

Kurumlar Arası Koordinasyon Sorunları: Afet müdahale çalışmalarında, kurumlar arası koordinasyon, kaynakların etkin kullanılması ve müdahale çalışmalarının hızlı ve etkili bir şekilde yürütülmesi için kritik öneme sahiptir. Türkiye'de, AFAD, afet müdahale çalışmalarında koordinasyon rolünü üstlenmektedir (Erkan ve zmen, 2018: 35).

Ancak, 6 şubat depremleri sonrasında, kurumlar arası koordinasyon konusunda çeşitli sorunlar yaşanmıştır. TMMOB (2023: 100) raporuna göre, deprem sonrasında, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında ve kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon eksikliği grlmştır. Bu durum, kaynakların etkin kullanılamamasına ve müdahale çalışmalarının gecikmesine neden olmuştur.

Aydın ve Kaya (2023: 150), 6 şubat depremleri sonrasında yaşanan koordinasyon sorunlarının, Türkiye'nin afet yönetim sistemindeki yapısal sorunlardan kaynaklandığını belirtmektedir. Özellikle, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki yetki ve sorumluluk dağılımının net olmaması, kurumlar arası iletişim ve iş birliği mekanizmalarının yetersizliği ve afet yönetiminde yer alan kurumların kapasitesinin yetersizliği, koordinasyon sorunlarının temel nedenleri olarak gösterilmektedir.

Afet Platformu (2023: 115), 6 şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, Türkiye'de afet müdahale çalışmalarında kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, afet yönetiminde yer alan kurumların görev ve sorumluluklarının net bir şekilde tanımlanması, kurumlar arası iletişim ve iş birliği mekanizmalarının geliştirilmesi ve afet yönetiminde yer alan kurumların kapasitesinin artırılması önerilmektedir.

Lojistik ve Kaynak Yönetimi Sorunları: Afet müdahale çalışmalarında, lojistik ve kaynak yönetimi, afetzedelerin temel ihtiyaçlarının karşılanması ve müdahale çalışmalarının etkin bir şekilde yürütülmesi için kritik öneme sahiptir. Türkiye’de, AFAD koordinasyonunda, afet anında ihtiyaç duyulacak malzemelerin stoklanması, depolanması ve dağıtımı için lojistik planlamalar yapılmaktadır (Kadıoğlu ve Özdamar, 2008: 40).

Ancak, 6 Şubat depremleri sonrasında, lojistik ve kaynak yönetimi konusunda çeşitli sorunlar yaşanmıştır. TMMOB (2023: 105) raporuna göre, deprem sonrasında, afet bölgesine gönderilen yardım malzemelerinin depolanması, sınıflandırılması ve dağıtımı konusunda sorunlar yaşanmıştır. Ayrıca, afet bölgesindeki lojistik depoların kapasitesinin yetersiz kalması ve ulaşım altyapısındaki hasarlar, lojistik çalışmaları zorlaştırmıştır.

Şengün ve Küçükali (2023: 185), 6 Şubat depremleri sonrasında yaşanan lojistik sorunların, Türkiye’nin afet lojistik sistemindeki yapısal sorunlardan kaynaklandığını belirtmektedir. Özellikle, afet lojistik planlamasının yetersizliği, lojistik depoların kapasitesinin ve dağılımının uygun olmaması ve lojistik personelin eğitim ve deneyim eksikliği, lojistik sorunların temel nedenleri olarak gösterilmektedir.

Afet Platformu (2023: 120), 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, Türkiye’de afet lojistik sisteminin güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, afet lojistik planlamasının geliştirilmesi, lojistik depoların kapasitesinin ve dağılımının iyileştirilmesi, lojistik personelin eğitilmesi ve modern lojistik teknolojilerinin kullanılması önerilmektedir.

İletişim ve Bilgi Yönetimi Sorunları: Afet müdahale çalışmalarında, iletişim ve bilgi yönetimi, afet durumu hakkında doğru ve zamanında bilgi edinilmesi, bu bilgilerin analiz edilmesi ve paylaşılması için kritik öneme sahiptir. Türkiye’de, AFAD koordinasyonunda, afet durumunda kullanılacak iletişim sistemleri ve bilgi yönetimi mekanizmaları geliştirilmektedir (Demirci ve Karakuyu, 2004: 90).

Ancak, 6 Şubat depremleri sonrasında, iletişim ve bilgi yönetimi konusunda çeşitli sorunlar yaşanmıştır. TMMOB (2023: 110) raporuna göre, deprem sonrasında, afet bölgesindeki iletişim altyapısının büyük ölçüde hasar görmesi, afet durumu

hakkında bilgi edinilmesini ve bu bilgilerin paylaşılmasını zorlaştırmıştır. Ayrıca, afet bilgi yönetimi sistemlerinin yetersiz kalması, afet müdahale çalışmalarının planlanması ve koordinasyonunu güçleştirmiştir.

Çelik ve Avcı (2023: 135), 6 Şubat depremleri sonrasında yaşanan iletişim ve bilgi yönetimi sorunlarının, Türkiye'nin afet iletişim ve bilgi yönetimi sistemindeki yapısal sorunlardan kaynaklandığını belirtmektedir. Özellikle, afet iletişim altyapısının dayanıklılığının yetersiz olması, alternatif iletişim kanallarının sınırlı olması ve afet bilgi yönetimi sistemlerinin entegre olmaması, iletişim ve bilgi yönetimi sorunlarının temel nedenleri olarak gösterilmektedir.

Afet Platformu (2023: 125), 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, Türkiye'de afet iletişim ve bilgi yönetimi sistemlerinin güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, afet iletişim altyapısının dayanıklılığının artırılması, alternatif iletişim kanallarının geliştirilmesi, afet bilgi yönetimi sistemlerinin entegre edilmesi ve afet durumunda bilgi paylaşımı için standart protokoller geliştirilmesi önerilmektedir.

3.1.3. İyileştirme Sürecindeki Planlama ve Uygulama Sorunları

İyileştirme aşaması, BAY yaklaşımının uzun vadeli bileşenini oluşturmaktadır. Bu aşamadaki çalışmalar, afetzedelerin normal yaşam koşullarına dönmelerini sağlamak ve afetten etkilenen bölgeleri yeniden yapılandırmak için kritik öneme sahiptir. 6 Şubat depremleri sonrasında, Türkiye'nin afet iyileştirme sistemi, kapsamlı bir sınavla karşı karşıya kalmış ve bu süreçte çeşitli planlama ve uygulama sorunları yaşanmıştır.

Geçici ve Kalıcı Konut Çalışmalarındaki Sorunlar: Afet sonrası iyileştirme sürecinin en önemli bileşenlerinden biri, evsiz kalan afetzedelerin barınma ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Türkiye'de, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve TOKİ koordinasyonunda, afet sonrası geçici ve kalıcı konut çalışmaları yürütülmektedir (Tercan, 2018: 520).

Ancak, 6 Şubat depremleri sonrasında, geçici ve kalıcı konut çalışmaları konusunda çeşitli sorunlar yaşanmıştır. TMMOB (2023: 115) raporuna göre, deprem

sonrasında, geçici barınma alanlarının kurulmasında gecikmeler yaşanmış ve bu alanların altyapı ve sosyal donatı alanları açısından eksiklikler içerdiği görülmüştür. Ayrıca, kalıcı konut çalışmalarının planlanması ve uygulanması sürecinde, afetzedelerin ihtiyaç ve beklentilerinin yeterince dikkate alınmadığı belirtilmektedir.

Yıldız ve Karancı (2023: 75), 6 Şubat depremleri sonrasında yaşanan konut sorunlarının, Türkiye'nin afet sonrası konut politikalarındaki yapısal sorunlardan kaynaklandığını belirtmektedir. Özellikle, afet sonrası konut çalışmalarının, sadece fiziksel barınma ihtiyacını karşılamaya odaklanması ve sosyal, ekonomik ve kültürel boyutları yeterince dikkate almaması, konut sorunlarının temel nedenleri olarak gösterilmektedir.

Afet Platformu (2023: 130), 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, Türkiye'de afet sonrası konut politikalarının yeniden ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, afet sonrası konut çalışmalarının, katılımcı bir yaklaşımla planlanması, afetzedelerin ihtiyaç ve beklentilerinin dikkate alınması, konut alanlarının sosyal ve ekonomik yaşamla bütünleştirilmesi ve yerel mimari ve kültürel özelliklerin korunması önerilmektedir.

Ekonomik İyileştirme Çalışmalarındaki Sorunlar: Afet sonrası iyileştirme sürecinin bir diğer önemli bileşeni, afetten etkilenen bölgelerdeki ekonomik faaliyetlerin canlandırılması ve afetzedelerin ekonomik kayıplarının telafi edilmesidir. Türkiye'de, çeşitli bakanlıklar ve kurumlar tarafından, afet sonrası ekonomik iyileştirme çalışmaları yürütülmektedir (Akdağ, 2002: 60).

Ancak, 6 Şubat depremleri sonrasında, ekonomik iyileştirme çalışmaları konusunda çeşitli sorunlar yaşanmıştır. TMMOB (2023: 120) raporuna göre, deprem sonrasında, afet bölgesindeki işletmelere sağlanan desteklerin kapsamı ve miktarı yetersiz kalmış ve bu desteklerin dağıtımında çeşitli sorunlar yaşanmıştır. Ayrıca, afet bölgesindeki ekonomik faaliyetlerin canlandırılması için kapsamlı ve uzun vadeli bir ekonomik iyileştirme stratejisinin olmaması, ekonomik iyileştirme çalışmalarının etkinliğini azaltmıştır.

Şengün ve Küçükali (2023: 190), 6 Şubat depremleri sonrasında yaşanan ekonomik iyileştirme sorunlarının, Türkiye'nin afet sonrası ekonomik iyileştirme politikalarındaki yapısal sorunlardan kaynaklandığını belirtmektedir. Özellikle, afet

sonrası ekonomik iyileştirme çalışmalarının, genellikle kısa vadeli ve parçalı bir yaklaşımla yürütülmesi ve bölgesel kalkınma stratejileriyle bütünleştirilmemesi, ekonomik iyileştirme sorunlarının temel nedenleri olarak gösterilmektedir.

Afet Platformu (2023: 135), 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, Türkiye’de afet sonrası ekonomik iyileştirme politikalarının yeniden ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, afet sonrası ekonomik iyileştirme çalışmalarının, kapsamlı ve uzun vadeli bir yaklaşımla planlanması, bölgesel kalkınma stratejileriyle bütünleştirilmesi, yerel ekonomik potansiyelin değerlendirilmesi ve afetzedelerin ekonomik kayıplarının adil bir şekilde telafi edilmesi önerilmektedir.

Sosyal ve Psikolojik Destek Hizmetlerindeki Sorunlar: Afet sonrası iyileştirme sürecinin bir diğer önemli bileşeni, afetzedelere sosyal ve psikolojik destek sağlanmasıdır. Türkiye’de, çeşitli bakanlıklar, kurumlar ve sivil toplum kuruluşları tarafından, afet sonrası sosyal ve psikolojik destek hizmetleri sunulmaktadır (Varol ve Buluş Kırıkkaya, 2017: 20).

Ancak, 6 Şubat depremleri sonrasında, sosyal ve psikolojik destek hizmetleri konusunda çeşitli sorunlar yaşanmıştır. Türk Tabipleri Birliği (2023: 65) raporuna göre, deprem sonrasında, afetzedelere sunulan sosyal ve psikolojik destek hizmetlerinin kapsamı ve sürekliliği yetersiz kalmış ve bu hizmetlerin sunumunda koordinasyon sorunları yaşanmıştır. Ayrıca, çocuklar, yaşlılar ve engelliler gibi dezavantajlı grupların ihtiyaçlarının karşılanması konusunda eksiklikler görülmüştür.

Yıldız ve Karancı (2023: 80), 6 Şubat depremleri sonrasında yaşanan sosyal ve psikolojik destek sorunlarının, Türkiye’nin afet sonrası psikososyal destek politikalarındaki yapısal sorunlardan kaynaklandığını belirtmektedir. Özellikle, afet sonrası psikososyal destek hizmetlerinin, genellikle kısa vadeli ve standardize edilmiş bir yaklaşımla sunulması ve afetzedelerin bireysel ve kültürel farklılıklarını yeterince dikkate almaması, psikososyal destek sorunlarının temel nedenleri olarak gösterilmektedir.

Afet Platformu (2023: 140), 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, Türkiye’de afet sonrası psikososyal destek politikalarının yeniden ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, afet sonrası psikososyal

destek hizmetlerinin, kapsamlı ve uzun vadeli bir yaklaşımla planlanması, afetzedelerin bireysel ve kültürel farklılıklarının dikkate alınması, dezavantajlı grupların ihtiyaçlarına özel önem verilmesi ve toplum temelli psikososyal destek yaklaşımlarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Afet Sonrası Planlama ve Yeniden Yapılandırma Sorunları: Afet sonrası iyileştirme sürecinin en kapsamlı bileşeni, afetten etkilenen bölgelerin yeniden planlanması ve yapılandırılmasıdır. Türkiye’de, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı koordinasyonunda, afet sonrası planlama ve yeniden yapılandırma çalışmaları yürütülmektedir (Balamir, 2018: 65).

Ancak, 6 Şubat depremleri sonrasında, planlama ve yeniden yapılandırma çalışmaları konusunda çeşitli sorunlar yaşanmıştır. TMMOB (2023: 125) raporuna göre, deprem sonrasında, afet bölgesindeki yerleşim yerlerinin yeniden planlanması ve yapılandırılması sürecinde, afetzedelerin ve yerel toplulukların katılımının sınırlı olduğu ve bu durumun, planlama ve yeniden yapılandırma çalışmalarının yerel ihtiyaçları ve beklentileri karşılama konusunda eksik kalmasına neden olduğu belirtilmektedir.

Tekeli (2023: 30), 6 Şubat depremleri sonrasında yaşanan planlama ve yeniden yapılandırma sorunlarının, Türkiye’nin afet sonrası planlama ve yeniden yapılandırma politikalarındaki yapısal sorunlardan kaynaklandığını belirtmektedir. Özellikle, afet sonrası planlama ve yeniden yapılandırma çalışmalarının, genellikle merkezi bir yaklaşımla yürütülmesi ve yerel dinamikleri, kültürel değerleri ve ekolojik dengeleri yeterince dikkate almaması, planlama ve yeniden yapılandırma sorunlarının temel nedenleri olarak gösterilmektedir.

Afet Platformu (2023: 145), 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, Türkiye’de afet sonrası planlama ve yeniden yapılandırma politikalarının yeniden ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, afet sonrası planlama ve yeniden yapılandırma çalışmalarının, katılımcı bir yaklaşımla yürütülmesi, yerel dinamiklerin, kültürel değerlerin ve ekolojik dengelerin dikkate alınması, afet risklerini azaltacak ve toplumun direncini artıracak bir yaklaşımla planlanması ve sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle bütünleştirilmesi önerilmektedir.

3.2. Afet Yönetimi Aktörlerinin Performansının Değerlendirilmesi

Afet yönetimi, çeşitli aktörlerin iş birliği ve koordinasyonu ile yürütülen karmaşık bir süreçtir. Bu aktörler arasında, merkezi yönetim kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve toplum yer almaktadır. 6 Şubat 2023 depremleri, Türkiye’deki afet yönetimi aktörlerinin performansını test eden önemli bir vaka olmuştur. Bu bölümde, 6 Şubat depremleri bağlamında, afet yönetimi aktörlerinin performansı değerlendirilecektir.

3.2.1. AFAD’ın Performansı

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Türkiye’nin afet yönetiminde koordinasyon rolünü üstlenen temel kurumdur. AFAD, 2009 yılında, 5902 sayılı Kanun ile kurulmuş ve daha önce farklı bakanlıklar bünyesinde faaliyet gösteren afet yönetimi ile ilgili birimleri tek çatı altında toplamıştır (Erkan ve Özmen, 2018: 40).

6 Şubat depremleri sonrasında, AFAD’ın performansı, çeşitli açılardan değerlendirilmiştir. AFAD (2023: 50), 6 Şubat depremleri sonrasında, hızlı bir şekilde harekete geçtiğini, Türkiye Afet Müdahale Planı’nı (TAMP) aktive ettiğini ve afet müdahale çalışmalarını koordine ettiğini belirtmektedir. Ayrıca, AFAD, afet bölgesine 35.000’den fazla arama-kurtarma personeli sevk etmiş, 300.000’den fazla çadır ve 100.000’den fazla konteyner kurmuş ve afetzedelerin temel ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli yardım malzemeleri dağıtmıştır.

Ancak, TMMOB (2023: 130) raporuna göre, AFAD’ın 6 Şubat depremleri sonrasındaki performansı, çeşitli açılardan yetersiz kalmıştır. Özellikle, afet müdahale çalışmalarının koordinasyonu, arama-kurtarma ekiplerinin sevki ve dağılımı, yardım malzemelerinin depolanması ve dağıtımı konularında sorunlar yaşanmıştır. Ayrıca, AFAD’ın, afet öncesi risk azaltma ve hazırlık çalışmalarındaki yetersizliği, afet müdahale çalışmalarının etkinliğini azaltmıştır.

Akduman (2024: 1792), AFAD’ın 6 Şubat depremleri sonrasındaki performansını değerlendirirken, kurumun güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymaktadır. AFAD’ın güçlü yönleri arasında, ulusal düzeyde koordinasyon kapasitesi, teknik bilgi

ve deneyim, uluslararası iş birliği ve teknolojik altyapı yer almaktadır. Zayıf yönleri arasında ise, yerel düzeyde koordinasyon eksikliği, personel ve ekipman yetersizliği, afet risk azaltma çalışmalarındaki eksiklikler ve afet bilgi yönetimi sistemlerinin yetersizliği yer almaktadır.

Afet Platformu (2023: 150), 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, AFAD'ın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, AFAD'ın personel ve ekipman kapasitesinin artırılması, yerel düzeyde koordinasyon mekanizmalarının güçlendirilmesi, afet risk azaltma çalışmalarına daha fazla ağırlık verilmesi ve afet bilgi yönetimi sistemlerinin geliştirilmesi önerilmektedir.

3.2.2. Yerel Yönetimlerin Performansı

Yerel yönetimler, afet yönetiminde önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle, afet öncesi risk azaltma ve hazırlık çalışmaları ile afet sonrası müdahale ve iyileştirme çalışmalarında, yerel yönetimlerin katkısı kritik öneme sahiptir. Türkiye'de, belediyeler ve il özel idareleri, afet yönetiminde çeşitli görev ve sorumluluklar üstlenmektedir (Yavaş, 2005: 300).

6 Şubat depremleri sonrasında, yerel yönetimlerin performansı, çeşitli açılardan değerlendirilmiştir. TMMOB (2023: 135) raporuna göre, deprem bölgesindeki bazı belediyeler, afet müdahale çalışmalarında aktif rol oynamış ve önemli katkılar sağlamıştır. Özellikle, arama-kurtarma çalışmaları, geçici barınma alanlarının kurulması, yardım malzemelerinin dağıtımı ve enkaz kaldırma çalışmalarında, belediyelerin katkısı önemli olmuştur. Ancak, belediyelerin afet yönetimi kapasitesinin yetersizliği, kaynak kısıtları ve merkezi yönetim ile koordinasyon sorunları, performanslarını olumsuz etkilemiştir.

Aydın ve Kaya (2023: 155), 6 Şubat depremleri sonrasında, yerel yönetimlerin performansını değerlendirirken, belediyelerin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymaktadır. Belediyelerin güçlü yönleri arasında, yerel bilgi ve deneyim, hızlı müdahale kapasitesi, toplumla yakın ilişki ve yerel kaynakları mobilize etme yeteneği yer almaktadır. Zayıf yönleri arasında ise, afet yönetimi kapasitesinin yetersizliği,

kaynak kısıtları, teknik personel eksikliği ve afet planlarının yetersizliği yer almaktadır.

Afet Platformu (2023: 155), 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, yerel yönetimlerin afet yönetimi kapasitesinin güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, belediyelerin afet yönetimi birimlerinin güçlendirilmesi, teknik personel kapasitesinin artırılması, afet planlarının geliştirilmesi, afet eğitim ve tatbikat çalışmalarının yaygınlaştırılması ve merkezi yönetim ile koordinasyon mekanizmalarının güçlendirilmesi önerilmektedir.

3.2.3. Sivil Toplum Kuruluşlarının Performansı

Sivil toplum kuruluşları (STK'lar), afet yönetiminde önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle, afet müdahale ve iyileştirme çalışmalarında, STK'ların katkısı kritik öneme sahiptir. Türkiye'de, çeşitli STK'lar, afet yönetiminde aktif rol almaktadır (Varol ve Buluş Kırıkkaya, 2017: 25).

6 Şubat depremleri sonrasında, STK'ların performansı, çeşitli açılardan değerlendirilmiştir. Türk Tabipleri Birliği (2023: 70) raporuna göre, deprem sonrasında, çok sayıda STK, afet bölgesinde aktif rol oynamış ve önemli katkılar sağlamıştır. Özellikle, arama-kurtarma çalışmaları, sağlık hizmetleri, yardım malzemelerinin dağıtımı, geçici barınma alanlarının kurulması ve psikososyal destek hizmetleri konularında, STK'ların katkısı önemli olmuştur. Ancak, STK'lar arasında ve STK'lar ile kamu kurumları arasında koordinasyon sorunları yaşanmış ve bu durum, STK'ların performansını olumsuz etkilemiştir.

Akduman (2024: 1794), 6 Şubat depremleri sonrasında, STK'ların performansını değerlendirirken, STK'ların güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymaktadır. STK'ların güçlü yönleri arasında, hızlı müdahale kapasitesi, esneklik ve adaptasyon yeteneği, gönüllü mobilizasyonu, toplumla yakın ilişki ve uzmanlık alanlarında derinlik yer almaktadır. Zayıf yönleri arasında ise, kaynak kısıtları, koordinasyon eksikliği, standardizasyon eksikliği, sürdürülebilirlik sorunları ve profesyonel personel eksikliği yer almaktadır.

Afet Platformu (2023: 160), 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, STK'ların afet yönetimindeki rolünün güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, STK'ların afet yönetimi kapasitesinin artırılması, STK'lar arasında ve STK'lar ile kamu kurumları arasında koordinasyon mekanizmalarının güçlendirilmesi, STK'ların afet planlarına dahil edilmesi, STK'ların kaynaklarının artırılması ve STK'ların profesyonelleşmesinin desteklenmesi önerilmektedir.

3.3. Paydaşların Rolü ve Etkileşimi

Afet yönetimi, sadece kamu kurumlarının değil, aynı zamanda toplumun tüm kesimlerinin katılımını ve iş birliğini gerektiren bir süreçtir. Bu süreçte, halk, medya, özel sektör gibi çeşitli paydaşların rolü ve etkileşimi, afet yönetiminin etkinliğini belirleyen önemli faktörlerdir. 6 Şubat 2023 depremleri, Türkiye'deki afet yönetimi paydaşlarının rolünü ve etkileşimini test eden önemli bir vaka olmuştur. Bu bölümde, 6 Şubat depremleri bağlamında, afet yönetimi paydaşlarının rolü ve etkileşimi değerlendirilecektir.

3.3.1. Halkın Afet Yönetimine Katılımı ve Tepkisi

Halk, afet yönetiminin en önemli paydaşlarından biridir. Halkın afet bilinci, hazırlık düzeyi, afet anındaki davranışları ve afet sonrasındaki katılımı, afet yönetiminin etkinliğini belirleyen kritik faktörlerdir. Türkiye'de, halkın afet yönetimine katılımını artırmak için çeşitli çalışmalar yürütülmektedir (Varol ve Buluş Kırıkkaya, 2017: 30).

6 Şubat depremleri sonrasında, halkın afet yönetimine katılımı ve tepkisi, çeşitli açılardan değerlendirilmiştir. TMMOB (2023: 140) raporuna göre, deprem sonrasında, Türkiye genelinde büyük bir dayanışma ruhu oluşmuş ve halk, afet bölgesine yardım etmek için seferber olmuştur. Özellikle, yardım malzemelerinin toplanması ve gönderilmesi, gönüllü olarak afet bölgesine gidilmesi ve sosyal medya üzerinden yardım çağrılarının paylaşılması konularında, halkın katılımı önemli olmuştur. Ancak, halkın afet bilinci ve hazırlık düzeyinin düşük olması, afet anında

doğru davranışların sergilenmesini zorlaştırmış ve bu durum, can kayıplarının artmasına neden olmuştur.

Çelik ve Avcı (2023: 140), 6 Şubat depremleri sonrasında, halkın afet yönetimine katılımını ve tepkisini değerlendirirken, halkın güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymaktadır. Halkın güçlü yönleri arasında, dayanışma ruhu, yardımseverlik, sosyal medya kullanımı ve gönüllülük yer almaktadır. Zayıf yönleri arasında ise, afet bilinci eksikliği, hazırlık düzeyinin düşüklüğü, panik ve korku, bilgi kirliliği ve koordinasyon eksikliği yer almaktadır.

Afet Platformu (2023: 165), 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, halkın afet yönetimine katılımının artırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, afet bilinci ve eğitim çalışmalarının yaygınlaştırılması, toplum tabanlı afet yönetimi yaklaşımlarının geliştirilmesi, afet gönüllülük sisteminin güçlendirilmesi, afet planlarına halkın katılımının sağlanması ve afet sonrası yardım ve dayanışma mekanizmalarının kurumsallaştırılması önerilmektedir.

3.3.2. Medyanın Afet Yönetimindeki Rolü ve Etkisi

Medya, afet yönetiminde önemli bir rol oynamaktadır. Medyanın afet öncesi bilinçlendirme çalışmaları, afet anında bilgi paylaşımı ve afet sonrası kamuoyu oluşturma fonksiyonları, afet yönetiminin etkinliğini belirleyen önemli faktörlerdir. Türkiye’de, medyanın afet yönetimindeki rolünü güçlendirmek için çeşitli çalışmalar yürütülmektedir (Çelik ve Avcı, 2023: 145).

6 Şubat depremleri sonrasında, medyanın afet yönetimindeki rolü ve etkisi, çeşitli açılardan değerlendirilmiştir. Çelik ve Avcı (2023: 150) tarafından yapılan çalışmada, deprem sonrasında, medyanın afet durumu hakkında bilgi paylaşımı, yardım çağrılarının duyurulması ve kamuoyu oluşturma konularında önemli bir rol oynadığı belirtilmektedir. Özellikle, sosyal medya platformları, afet durumu hakkında hızlı ve yaygın bilgi paylaşımı için önemli bir kanal olmuştur. Ancak, medyada yer alan bazı haberlerin doğruluğu ve güvenilirliği konusunda sorunlar yaşanmış ve bu durum, bilgi kirliliğine ve kamuoyunda güven kaybına neden olmuştur.

TMMOB (2023: 145) raporuna göre, 6 Şubat depremleri sonrasında, medyanın afet yönetimindeki rolü ve etkisi konusunda çeşitli sorunlar yaşanmıştır. Özellikle, afet durumu hakkında doğru ve zamanında bilgi paylaşılmaması, medyada yer alan bazı haberlerin sansasyonel ve spekülatif olması, afet müdahale çalışmalarını olumsuz etkilemiştir. Ayrıca, medyanın afet öncesi bilinçlendirme çalışmalarındaki yetersizliği, toplumun afet hazırlık düzeyinin düşük kalmasına katkıda bulunmuştur.

Afet Platformu (2023: 170), 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, medyanın afet yönetimindeki rolünün güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, afet haberciliği konusunda etik ilkelerin geliştirilmesi, medya çalışanlarının afet yönetimi konusunda eğitilmesi, afet durumunda doğru ve zamanında bilgi paylaşımı için protokoller geliştirilmesi, medyanın afet öncesi bilinçlendirme çalışmalarına daha fazla ağırlık vermesi ve medya ile afet yönetimi kurumları arasında iş birliği mekanizmalarının güçlendirilmesi önerilmektedir.

3.3.3. Özel Sektörün Afet Yönetimine Katkısı

Özel sektör, afet yönetiminde önemli bir paydaştır. Özel sektörün afet öncesi risk azaltma çalışmaları, afet anında kaynak ve uzmanlık desteği ve afet sonrası iyileştirme çalışmalarına katkısı, afet yönetiminin etkinliğini belirleyen önemli faktörlerdir. Türkiye’de, özel sektörün afet yönetimine katılımını artırmak için çeşitli çalışmalar yürütülmektedir (Akdağ, 2002: 65).

6 Şubat depremleri sonrasında, özel sektörün afet yönetimine katkısı, çeşitli açılardan değerlendirilmiştir. TMMOB (2023: 150) raporuna göre, deprem sonrasında, çok sayıda özel sektör kuruluşu, afet bölgesine yardım etmek için seferber olmuştur. Özellikle, yardım malzemelerinin sağlanması, lojistik destek, teknik ekipman ve personel desteği, finansal yardım ve uzmanlık desteği konularında, özel sektörün katkısı önemli olmuştur. Ancak, özel sektörün afet öncesi risk azaltma çalışmalarındaki yetersizliği ve afet sonrası iyileştirme çalışmalarına uzun vadeli katkısının sınırlı olması, özel sektörün afet yönetimine katkısını sınırlamıştır.

Şengün ve Küçükali (2023: 195), 6 Şubat depremleri sonrasında, özel sektörün afet yönetimine katkısını değerlendirirken, özel sektörün güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymaktadır. Özel sektörün güçlü yönleri arasında, kaynak ve uzmanlık, hızlı

karar alma ve uygulama kapasitesi, inovasyon ve teknoloji, lojistik ve tedarik zinciri yönetimi ve kurumsal sosyal sorumluluk yer almaktadır. Zayıf yönleri arasında ise, afet yönetimi konusundaki bilgi ve deneyim eksikliği, kısa vadeli ve parçalı yaklaşım, koordinasyon eksikliği, sürdürülebilirlik sorunları ve kar odaklı yaklaşım yer almaktadır.

Afet Platformu (2023: 175), 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, özel sektörün afet yönetimine katkısının artırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, özel sektörün afet risk azaltma çalışmalarına daha fazla katılımının sağlanması, özel sektör ile kamu kurumları arasında iş birliği mekanizmalarının güçlendirilmesi, özel sektörün afet planlarına dahil edilmesi, özel sektörün afet yönetimi konusunda eğitilmesi ve özel sektörün afet sonrası iyileştirme çalışmalarına uzun vadeli katkısının teşvik edilmesi önerilmektedir.

3.4. Mevcut Afet Yönetimi Sisteminin Eleştirisi Ve İyileştirme Alanları

6 Şubat 2023 depremleri, Türkiye'nin mevcut afet yönetimi sisteminin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymuştur. Bu bölümde, 6 Şubat depremleri bağlamında, Türkiye'nin mevcut afet yönetimi sisteminin eleştirisi yapılacak ve iyileştirme alanları belirlenecektir.

3.4.1. Mevcut Sistemin Güçlü ve Zayıf Yönleri

Türkiye'nin mevcut afet yönetimi sistemi, yasal ve kurumsal çerçevesi, afet deneyimi, arama-kurtarma kapasitesi, uluslararası iş birliği ve teknolojik altyapı gibi güçlü yönlerle sahiptir. Ancak, risk azaltma çalışmalarının yetersizliği, koordinasyon ve iş birliği eksikliği, yerel yönetimlerin kapasitesinin yetersizliği, toplum tabanlı afet yönetiminin yetersizliği, kaynak yetersizliği, denetim eksikliği, veri ve bilgi yönetimi eksikliği ve afet sigortası uygulamasının yetersizliği gibi zayıf yönleri de bulunmaktadır (Özmen ve Özden, 2013: 35).

6 Şubat depremleri, Türkiye'nin mevcut afet yönetimi sisteminin güçlü ve zayıf yönlerini daha belirgin hale getirmiştir. TMMOB (2023: 155) raporuna göre, deprem sonrasında, Türkiye'nin afet yönetimi sisteminin güçlü yönleri arasında, ulusal

düzeyde koordinasyon kapasitesi, arama-kurtarma ekiplerinin deneyimi, uluslararası yardım ve iş birliği, teknolojik altyapı ve afet deneyimi yer almaktadır. Zayıf yönleri arasında ise, afet öncesi risk azaltma çalışmalarının yetersizliği, kurumlar arası koordinasyon eksikliği, yerel düzeyde afet yönetimi kapasitesinin yetersizliği, lojistik ve kaynak yönetimi sorunları, iletişim ve bilgi yönetimi eksiklikleri, afet bilinci ve eğitim çalışmalarının yetersizliği ve afet planlarının uygulanabilirliğinin düşük olması yer almaktadır.

Akduman (2024: 1796), Türkiye'nin mevcut afet yönetimi sisteminin güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirirken, sistemin BAY yaklaşımını benimsemekle birlikte, uygulamada çeşitli sorunlar yaşadığını belirtmektedir. Özellikle, afet yönetiminin tüm aşamalarının (risk azaltma, hazırlık, müdahale, iyileştirme) birbiriyle ilişkili olduğu ve bir bütün olarak ele alınması gerektiği anlayışının, uygulamada tam olarak hayata geçirilemediği vurgulanmaktadır. Ayrıca, afet yönetiminde, merkezi yönetim, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve toplum gibi tüm paydaşların aktif katılımını ve iş birliğini sağlayacak mekanizmaların yetersiz olduğu belirtilmektedir.

Afet Platformu (2023: 180), 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, Türkiye'nin mevcut afet yönetimi sisteminin, BAY yaklaşımının temel ilkelerini (risk odaklılık, bütüncüllük, katılımcılık, toplum tabanlılık, sürdürülebilirlik, esneklik ve uyarlanabilirlik, bilimsellik ve teknoloji kullanımı) tam olarak hayata geçiremediğini vurgulamaktadır. Bu durumun, afet yönetiminin etkinliğini azalttığı ve 6 Şubat depremleri gibi büyük afetlerde, sistemin yetersiz kalmasına neden olduğu belirtilmektedir.

3.4.2. Yasal ve Kurumsal Çerçevenin İyileştirilmesi

Türkiye'nin afet yönetimi mevzuatı ve kurumsal yapısı, BAY yaklaşımını yansıtmakta ve afet yönetiminin tüm aşamalarını kapsamaktadır. Ancak, mevzuatın uygulanmasında ve kurumsal yapının işleyişinde çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Özellikle, mevzuatın dağınık ve karmaşık olması, kurumlar arası koordinasyon ve iş birliği eksikliği, yerel yönetimlerin kapasitesinin yetersizliği, denetim mekanizmalarının yetersizliği gibi sorunlar, Türkiye'nin afet yönetimi sisteminin etkinliğini azaltmaktadır (Özmen ve Özden, 2013: 40).

6 Şubat depremleri sonrasında, Türkiye'nin afet yönetimi mevzuatı ve kurumsal yapısının iyileştirilmesi için çeşitli öneriler geliştirilmiştir. TMMOB (2023: 160) raporuna göre, afet yönetimi mevzuatının sadeleştirilmesi ve bütünleştirilmesi, afet yönetiminde yer alan kurumların görev ve sorumluluklarının net bir şekilde tanımlanması, kurumlar arası koordinasyon ve iş birliği mekanizmalarının güçlendirilmesi, yerel yönetimlerin afet yönetimindeki rolünün artırılması ve kapasitesinin güçlendirilmesi, denetim mekanizmalarının etkinleştirilmesi ve afet yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirliğin artırılması önerilmektedir.

Akduman (2024: 1798), Türkiye'nin afet yönetimi mevzuatı ve kurumsal yapısının iyileştirilmesi için, BAY yaklaşımının yasal ve kurumsal çerçevede daha güçlü bir şekilde vurgulanması, afet yönetiminin tüm aşamalarını kapsayan tek bir çerçeve kanunun çıkarılması, afet yönetiminde yer alan kurumların kapasitesinin güçlendirilmesi, yerel düzeyde afet yönetimi yapılanmasının güçlendirilmesi ve afet yönetiminde katılımcı ve toplum tabanlı yaklaşımların yasal ve kurumsal çerçevede daha fazla yer alması gerektiğini belirtmektedir.

Afet Platformu (2023: 185), 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, Türkiye'nin afet yönetimi mevzuatı ve kurumsal yapısının, BAY yaklaşımının temel ilkelerini daha güçlü bir şekilde yansıtabilecek şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, afet yönetiminin tüm aşamalarını kapsayan bütünlük bir yaklaşımın benimsenmesi, afet yönetiminde yer alan tüm paydaşların aktif katılımını ve iş birliğini sağlayacak mekanizmaların geliştirilmesi, afet yönetiminde yerel düzeyin güçlendirilmesi ve afet yönetiminde risk odaklı, toplum tabanlı, katılımcı, sürdürülebilir ve bilimsel bir yaklaşımın benimsenmesi önerilmektedir.

3.4.3. Risk Azaltma ve Hazırlık Çalışmalarının Güçlendirilmesi

Risk azaltma ve hazırlık çalışmaları, BAY yaklaşımının proaktif bileşenlerini oluşturmaktadır. Bu çalışmalar, afetlerin olumsuz etkilerinin azaltılması ve afetlere etkili bir şekilde müdahale edilebilmesi için kritik öneme sahiptir. Türkiye'de, risk azaltma ve hazırlık çalışmaları çeşitli düzeylerde yürütülmektedir, ancak bu

Çalışmaların etkinliği ve kapsamı, 6 Şubat depremleri gibi büyük afetlerin yıkıcı etkileri göz önüne alındığında, sorgulanmaya açıktır (Erkan, 2010: 45).

6 Şubat depremleri sonrasında, Türkiye'nin risk azaltma ve hazırlık çalışmalarının güçlendirilmesi için çeşitli öneriler geliştirilmiştir. TMMOB (2023: 165) raporuna göre, yapı denetimi sisteminin güçlendirilmesi, kentsel dönüşüm projelerinin risk odaklı bir yaklaşımla yürütülmesi, mevcut yapı stokunun güçlendirilmesi için kapsamlı programlar geliştirilmesi, afet risk değerlendirme ve planlama çalışmalarının kapsamlı, katılımcı ve uygulanabilir hale getirilmesi, afet bilinci ve eğitim çalışmalarının yaygınlaştırılması ve afet hazırlık ve müdahale planlarının daha gerçekçi, uygulanabilir ve esnek hale getirilmesi önerilmektedir.

Tekeli (2023: 31), Türkiye'nin risk azaltma ve hazırlık çalışmalarının güçlendirilmesi için, afet risk yönetiminin, kentsel planlama ve yapılaşma süreçleriyle bütünleştirilmesi, yapı denetimi sisteminin bağımsız, şeffaf ve etkin hale getirilmesi, kentsel dönüşüm projelerinin, sadece fiziksel dönüşümü değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve çevresel dönüşümü de içerecek şekilde planlanması, afet risk değerlendirme çalışmalarının bilimsel temellere dayandırılması ve yerel bilgi ve deneyimlerle desteklenmesi, afet bilinci ve eğitim çalışmalarının, farklı yaş grupları, eğitim düzeyleri ve sosyo-ekonomik gruplar için özelleştirilmesi ve afet hazırlık ve müdahale planlarının, farklı afet senaryolarına göre hazırlanması ve düzenli olarak tatbikatlarla test edilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Afet Platformu (2023: 190), 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, Türkiye'nin risk azaltma ve hazırlık çalışmalarının, BAY yaklaşımının temel ilkelerini daha güçlü bir şekilde yansıtacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, risk azaltma çalışmalarının, sadece yapısal önlemleri değil, aynı zamanda yapısal olmayan önlemleri de içerecek şekilde planlanması, risk azaltma çalışmalarının, sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle bütünleştirilmesi, hazırlık çalışmalarının, toplumun tüm kesimlerini kapsayacak şekilde yaygınlaştırılması ve hazırlık çalışmalarının, afet anında etkili bir müdahale yapılabilmesini sağlayacak şekilde planlanması önerilmektedir.

3.4.4. Müdahale ve İyileştirme Kapasitesinin Artırılması

Müdahale ve iyileştirme çalışmaları, BAY yaklaşımının reaktif bileşenlerini oluşturmaktadır. Bu çalışmalar, afet anında ve sonrasında, can ve mal kayıplarını azaltmak, temel ihtiyaçları karşılamak ve normal yaşam koşullarına dönüşü hızlandırmak için kritik öneme sahiptir. Türkiye’de, müdahale ve iyileştirme çalışmaları çeşitli düzeylerde yürütülmektedir, ancak bu çalışmaların etkinliği ve kapsamı, 6 Şubat depremleri gibi büyük afetlerin yıkıcı etkileri göz önüne alındığında, sorgulanmaya açıktır (Gökçe ve Tetik, 2012: 65).

6 Şubat depremleri sonrasında, Türkiye’nin müdahale ve iyileştirme kapasitesinin artırılması için çeşitli öneriler geliştirilmiştir. TMMOB (2023: 170) raporuna göre, afet müdahale çalışmalarında kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesi, arama-kurtarma kapasitesinin artırılması ve ülke genelinde dengeli bir şekilde dağıtılması, afet lojistik sisteminin güçlendirilmesi, afet iletişim ve bilgi yönetimi sistemlerinin geliştirilmesi, afet sonrası geçici ve kalıcı konut çalışmalarının daha etkin ve katılımcı bir şekilde planlanması, afet sonrası ekonomik iyileştirme çalışmalarının kapsamlı ve uzun vadeli bir yaklaşımla yürütülmesi, afet sonrası sosyal ve psikolojik destek hizmetlerinin kapsamının ve sürekliliğinin artırılması ve afet sonrası planlama ve yeniden yapılandırma çalışmalarının katılımcı bir yaklaşımla yürütülmesi önerilmektedir.

Aydın ve Kaya (2023: 160), Türkiye’nin müdahale ve iyileştirme kapasitesinin artırılması için, afet müdahale çalışmalarında koordinasyon mekanizmalarının güçlendirilmesi, afet müdahale ekiplerinin sayısının ve kapasitesinin artırılması, afet lojistik planlamasının geliştirilmesi, afet iletişim altyapısının dayanıklılığının artırılması, afet sonrası konut çalışmalarının, sadece fiziksel barınma ihtiyacını karşılamaya değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve kültürel boyutları da dikkate alacak şekilde planlanması, afet sonrası ekonomik iyileştirme çalışmalarının, bölgesel kalkınma stratejileriyle bütünleştirilmesi, afet sonrası psikososyal destek hizmetlerinin, afetzedelerin bireysel ve kültürel farklılıklarını dikkate alacak şekilde planlanması ve afet sonrası planlama ve yeniden yapılandırma çalışmalarının, yerel dinamikleri, kültürel değerleri ve ekolojik dengeleri dikkate alacak şekilde yürütülmesi gerektiğini belirtmektedir.

Afet Platformu (2023: 195), 6 Şubat depremleri sonrasında yaptığı değerlendirmede, Türkiye'nin müdahale ve iyileştirme kapasitesinin, BAY yaklaşımının temel ilkelerini daha güçlü bir şekilde yansıtacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, müdahale çalışmalarının, afet öncesi hazırlık çalışmalarıyla bütünleştirilmesi, müdahale çalışmalarında, tüm paydaşların aktif katılımını ve iş birliğini sağlayacak mekanizmaların geliştirilmesi, iyileştirme çalışmalarının, sadece fiziksel yeniden yapılandırmayı değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve çevresel iyileştirmeyi de içerecek şekilde planlanması ve iyileştirme çalışmalarının, afet risklerini azaltacak ve toplumun direncini artıracak bir yaklaşımla yürütülmesi önerilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerini BAY perspektifinden değerlendirmeyi ve Türkiye'nin afet yönetim sisteminin geliştirilmesi için öneriler sunmayı amaçlamıştır. Araştırma kapsamında, BAY'nin kavramsal çerçevesi incelenmiş, Türkiye'deki tarihsel gelişimi analiz edilmiş, 6 Şubat depremlerinin oluşumu, etkileri ve afet yönetim süreci (afet öncesi, sırası ve sonrası) incelenmiş, 6 Şubat depremlerinde BAY ilkelerinin uygulanabilirliği ve karşılaşılan sorunlar analiz edilmiş, afet yönetiminde yer alan aktörlerin performansı değerlendirilmiş, paydaşların afet yönetimindeki rolü ve etkileşimi incelenmiş ve mevcut afet yönetimi sisteminin eleştirisi yapılarak iyileştirme alanları belirlenmiştir.

Araştırma bulguları, Türkiye'nin afet yönetim sisteminin, BAY yaklaşımını benimsemekle birlikte, uygulamada çeşitli sorunlar yaşadığını göstermektedir. Özellikle, afet öncesi risk azaltma ve hazırlık çalışmalarındaki yetersizlikler, afet sırasındaki koordinasyon ve lojistik sorunları ve afet sonrası iyileştirme ve yeniden yapılandırma çalışmalarındaki planlama ve uygulama sorunları, sistemin etkinliğini azaltan faktörler olarak öne çıkmaktadır.

BAY Kavramsal Çerçevesi ve Türkiye'deki Yeri: BAY, afet öncesi risk azaltma ve hazırlık çalışmalarından, afet sırasındaki müdahale ve afet sonrası iyileştirme faaliyetlerine kadar tüm aşamaları kapsayan bütüncül bir yaklaşımdır. BAY, afet yönetiminin tüm aşamalarının birbiriyle ilişkili olduğunu ve bir bütün olarak ele alınması gerektiğini vurgular (Kadıoğlu, 2008: 10).

Türkiye'de BAY yaklaşımının tarihsel gelişimi, ülkenin afet deneyimleri ve bu deneyimlerden çıkarılan dersler doğrultusunda şekillenmiştir. Özellikle, 1999 Marmara Depremi sonrasında, Türkiye'nin afet yönetimi anlayışı, reaktif yaklaşımdan proaktif yaklaşıma, kriz yönetiminden risk yönetimine doğru evrilmiştir. 2009 yılında, 5902 sayılı Kanun ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) kurulmuş ve BAY yaklaşımı benimsenmiştir (Akduman, 2024: 1755).

Türkiye'nin afet yönetim sistemi, yasal ve kurumsal çerçevesi, afet deneyimi, arama-kurtarma kapasitesi, uluslararası iş birliği ve teknolojik altyapı gibi güçlü yönlerle sahiptir. Ancak, risk azaltma çalışmalarının yetersizliği, koordinasyon ve iş

birliği eksikliği, yerel yönetimlerin kapasitesinin yetersizliği, toplum tabanlı afet yönetiminin yetersizliği, kaynak yetersizliği, denetim eksikliği, veri ve bilgi yönetimi eksikliği ve afet sigortası uygulamasının yetersizliği gibi zayıf yönleri de bulunmaktadır (Özmen ve Özden, 2013: 15).

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri: Bir Vaka Analizi: 6 Şubat 2023 tarihinde, Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesi merkezli Mw 7.7 büyüklüğünde ve Elbistan ilçesi merkezli Mw 7.6 büyüklüğünde iki büyük deprem meydana gelmiştir. Bu depremler, Doğu Anadolu Fay Zonu (DAFZ) üzerinde meydana gelmiş ve geniş bir alanda yıkıcı etkilere neden olmuştur (AFAD, 2023: 8).

Depremler sonucunda, 11 ilde 14 milyon kişi doğrudan etkilenmiş, 50.000'den fazla can kaybı yaşanmış ve 850.000'den fazla yapı hasar görmüştür. Depremlerin neden olduğu ekonomik kayıp, Dünya Bankası tarafından yaklaşık 100 milyar dolar olarak tahmin edilmiştir (AFAD, 2023: 12).

6 Şubat depremleri öncesinde, Türkiye'de afet risk azaltma ve hazırlık çalışmaları çeşitli düzeylerde yürütölmekteydi. Ancak, bu çalışmaların etkinliği ve kapsamı, depremlerin neden olduğu yıkıcı etkiler göz önüne alındığında, sorgulanmaya açıktır. Özellikle, yapı denetiminin etkin bir şekilde yapılmaması, imar afları ve kaçak yapılaşma, afet planlarının uygulanması ve test edilmesi konusundaki eksiklikler, afet bilinci ve eğitim çalışmalarının yaygınlığı ve etkinliği konusundaki sorunlar, depremlerin yıkıcı etkilerinin artmasına neden olmuştur (Aydın ve Kaya, 2023: 135).

Depremler sonrasında, Türkiye'nin afet müdahale sistemi, tarihinin en büyük sınavlarından biriyle karşı karşıya kalmıştır. Depremlerin büyüklüğü, etkilediği alanın genişliği ve neden olduğu çok boyutlu etkiler, afet müdahale çalışmalarını zorlaştırmıştır. Özellikle, koordinasyon, iletişim, lojistik ve kaynak yönetimi konularında yaşanan sorunlar, afet müdahale çalışmalarının etkinliğini azaltmıştır (Aydın ve Kaya, 2023: 140).

Depremler sonrasında, afetzedelerin normal yaşam koşullarına dönmelerini sağlamak ve afetten etkilenen bölgeleri yeniden yapılandırmak için çeşitli iyileştirme çalışmaları başlatılmıştır. Ancak, bu çalışmaların tamamlanmasının uzun zaman

alması, afetzedelerin katılımının sınırlı olması ve yerel ihtiyaçların yeterince dikkate alınmaması, iyileştirme sürecinin etkinliğini azaltmıştır (Aydın ve Kaya, 2023: 145).

6 Şubat Depremlerinin BAY Açısından Değerlendirilmesi: 6 Şubat depremleri, Türkiye'nin BAY ilkelerini uygulama kapasitesini test eden önemli bir vaka olmuştur. Depremler, BAY ilkelerinin uygulanabilirliği ve karşılaşılan sorunlar, afet yönetimi aktörlerinin performansı, paydaşların rolü ve etkileşimi ve mevcut afet yönetimi sisteminin güçlü ve zayıf yönleri açısından değerlendirilmiştir.

BAY ilkelerinin uygulanabilirliği ve karşılaşılan sorunlar açısından, 6 Şubat depremleri, Türkiye'nin afet yönetim sistemindeki çeşitli eksiklikleri ortaya koymuştur. Özellikle, risk azaltma ve hazırlık aşamalarındaki yetersizlikler, müdahale sürecindeki koordinasyon ve lojistik sorunları ve iyileştirme sürecindeki planlama ve uygulama sorunları, BAY ilkelerinin etkin bir şekilde uygulanmasını engellemiştir (Akduman, 2024: 1768).

Afet yönetimi aktörlerinin performansı açısından, 6 Şubat depremleri, AFAD, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları gibi aktörlerin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymuştur. AFAD'ın ulusal düzeyde koordinasyon kapasitesi, teknik bilgi ve deneyim, uluslararası iş birliği ve teknolojik altyapı gibi güçlü yönleri bulunmakla birlikte, yerel düzeyde koordinasyon eksikliği, personel ve ekipman yetersizliği, afet risk azaltma çalışmalarındaki eksiklikler ve afet bilgi yönetimi sistemlerinin yetersizliği gibi zayıf yönleri de bulunmaktadır (Akduman, 2024: 1772).

Paydaşların rolü ve etkileşimi açısından, 6 Şubat depremleri, halk, medya ve özel sektör gibi paydaşların afet yönetimindeki rolünü ve etkileşimini test etmiştir. Deprem sonrasında, Türkiye genelinde büyük bir dayanışma ruhu oluşmuş ve halk, afet bölgesine yardım etmek için seferber olmuştur. Medya, afet durumu hakkında bilgi paylaşımı, yardım çağrılarının duyurulması ve kamuoyu oluşturma konularında önemli bir rol oynamıştır. Özel sektör ise, yardım malzemelerinin sağlanması, lojistik destek, teknik ekipman ve personel desteği, finansal yardım ve uzmanlık desteği konularında katkıda bulunmuştur. Ancak, paydaşlar arasında ve paydaşlar ile kamu kurumları arasında koordinasyon sorunları yaşanmış ve bu durum, afet yönetiminin etkinliğini azaltmıştır (Çelik ve Avcı, 2023: 140).

Mevcut afet yönetimi sisteminin güçlü ve zayıf yönleri açısından, 6 Şubat depremleri, Türkiye'nin afet yönetim sisteminin güçlü yönleri arasında, ulusal düzeyde koordinasyon kapasitesi, arama-kurtarma ekiplerinin deneyimi, uluslararası yardım ve iş birliği, teknolojik altyapı ve afet deneyimi yer aldığını göstermiştir. Zayıf yönleri arasında ise, afet öncesi risk azaltma çalışmalarının yetersizliği, kurumlar arası koordinasyon eksikliği, yerel düzeyde afet yönetimi kapasitesinin yetersizliği, lojistik ve kaynak yönetimi sorunları, iletişim ve bilgi yönetimi eksiklikleri, afet bilinci ve eğitim çalışmalarının yetersizliği ve afet planlarının uygulanabilirliğinin düşük olması yer almaktadır (TMMOB, 2023: 155).

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri, Türkiye'nin afet yönetim sisteminin tüm bileşenlerini test etmiş ve sistemdeki güçlü ve zayıf yönleri gözler önüne sermiştir. Bu depremlerden çıkarılan temel dersler, Türkiye'nin afet yönetim sisteminin geliştirilmesi ve gelecekteki afetlere daha etkili bir şekilde hazırlanması için önemli ipuçları sunmaktadır.

Risk Azaltma ve Hazırlık Çalışmalarının Önemi: 6 Şubat depremleri, afet öncesi risk azaltma ve hazırlık çalışmalarının önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Depremlerin neden olduğu can ve mal kayıplarının büyüklüğü, risk azaltma ve hazırlık çalışmalarındaki eksikliklerin bir sonucu olarak değerlendirilmektedir (Tekeli, 2023: 29).

Yapı denetimi ve kentsel dönüşüm çalışmalarının etkinliği konusunda ciddi soru işaretleri oluşmuştur. TMMOB (2023: 90) raporuna göre, depremde yıkılan veya ağır hasar gören yapıların büyük çoğunluğu, 2001 yılından sonra inşa edilmiş ve yapı denetimi sistemine tabi olması gereken yapılardır. Bu durum, yapı denetimi sisteminin etkin bir şekilde işlemediğini göstermektedir.

Afet risk değerlendirmesi ve planlaması konusunda da eksiklikler görülmüştür. Taştan ve Aydınoglu (2015: 385), Türkiye'de afet risk değerlendirme çalışmalarının, genellikle tek tehlike odaklı olduğunu ve çoklu tehlike yaklaşımının yeterince benimsenmediğini belirtmektedir. Ayrıca, risk değerlendirme çalışmalarında, sadece fiziksel zarar görülebilirlik değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve çevresel zarar görülebilirlik faktörlerinin de dikkate alınması gerektiği vurgulanmaktadır.

Afet bilinci ve eğitim çalışmalarının yaygınlığı ve etkinliği konusunda da sorunlar yaşanmıştır. Türk Tabipleri Birliği (2023: 60) raporuna göre, deprem bölgesindeki halkın büyük çoğunluğu, deprem anında ve sonrasında yapılması gerekenler konusunda yeterli bilgiye sahip değildi. Bu durum, can kayıplarının artmasına ve afet müdahale çalışmalarının zorlaşmasına neden olmuştur.

Afet hazırlık ve müdahale planlarının uygulanabilirliği konusunda da sorunlar oluşmuştur. TMMOB (2023: 95) raporuna göre, deprem sonrasında, TAMP ve İAMP'ların öngördüğü koordinasyon mekanizmaları etkin bir şekilde işletilememiş ve planların uygulanmasında çeşitli sorunlar yaşanmıştır.

Bu bulgular, afet öncesi risk azaltma ve hazırlık çalışmalarının, afet yönetiminin en kritik bileşenleri olduğunu ve bu çalışmaların etkinliğinin artırılması gerektiğini göstermektedir. Özellikle, yapı denetimi ve kentsel dönüşüm çalışmalarının güçlendirilmesi, afet risk değerlendirme ve planlama çalışmalarının kapsamlı, katılımcı ve uygulanabilir hale getirilmesi, afet bilinci ve eğitim çalışmalarının yaygınlaştırılması ve afet hazırlık ve müdahale planlarının daha gerçekçi, uygulanabilir ve esnek hale getirilmesi gerekmektedir.

Koordinasyon ve İşbirliğinin Kritik Önemi: 6 Şubat depremleri, afet yönetiminde koordinasyon ve iş birliğinin kritik önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Depremlerin etkilediği alanın genişliği ve afetzede sayısının fazlalığı, afet müdahale ve iyileştirme çalışmalarında koordinasyon ve iş birliğini zorunlu kılmıştır (Aydın ve Kaya, 2023: 150).

Kurumlar arası koordinasyon konusunda çeşitli sorunlar yaşanmıştır. TMMOB (2023: 100) raporuna göre, deprem sonrasında, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında ve kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon eksikliği görülmüştür. Bu durum, kaynakların etkin kullanılamamasına ve müdahale çalışmalarının gecikmesine neden olmuştur.

Lojistik ve kaynak yönetimi konusunda da sorunlar yaşanmıştır. TMMOB (2023: 105) raporuna göre, deprem sonrasında, afet bölgesine gönderilen yardım malzemelerinin depolanması, sınıflandırılması ve dağıtımı konusunda sorunlar yaşanmıştır. Ayrıca, afet bölgesindeki lojistik depoların kapasitesinin yetersiz kalması ve ulaşım altyapısındaki hasarlar, lojistik çalışmaları zorlaştırmıştır.

İletişim ve bilgi yönetimi konusunda da eksiklikler görülmüştür. TMMOB (2023: 110) raporuna göre, deprem sonrasında, afet bölgesindeki iletişim altyapısının büyük ölçüde hasar görmesi, afet durumu hakkında bilgi edinilmesini ve bu bilgilerin paylaşılmasını zorlaştırmıştır. Ayrıca, afet bilgi yönetimi sistemlerinin yetersiz kalması, afet müdahale çalışmalarının planlanması ve koordinasyonunu güçleştirmiştir.

Bu bulgular, afet yönetiminde koordinasyon ve iş birliğinin, afet müdahale ve iyileştirme çalışmalarının etkinliğini belirleyen en kritik faktörlerden biri olduğunu göstermektedir. Özellikle, kurumlar arası koordinasyon mekanizmalarının güçlendirilmesi, lojistik ve kaynak yönetimi sistemlerinin geliştirilmesi ve iletişim ve bilgi yönetimi altyapısının güçlendirilmesi gerekmektedir.

Yerel Kapasitenin Güçlendirilmesinin Gerekliliği: 6 Şubat depremleri, afet yönetiminde yerel kapasitenin güçlendirilmesinin gerekliliğini bir kez daha ortaya koymuştur. Depremlerin etkilediği alanın genişliği ve merkezi müdahale ekiplerinin afet bölgesine ulaşmasında yaşanan gecikmeler, yerel düzeyde afet yönetimi kapasitesinin önemini göstermiştir (Yavaş, 2005: 300).

Yerel yönetimlerin afet yönetimi kapasitesi konusunda eksiklikler görülmüştür. TMMOB (2023: 135) raporuna göre, deprem bölgesindeki bazı belediyeler, afet müdahale çalışmalarında aktif rol oynamış ve önemli katkılar sağlamıştır. Ancak, belediyelerin afet yönetimi kapasitesinin yetersizliği, kaynak kısıtları ve merkezi yönetim ile koordinasyon sorunları, performanslarını olumsuz etkilemiştir.

Yerel düzeyde arama-kurtarma kapasitesi konusunda da eksiklikler yaşanmıştır. Akduman (2024: 1774), Türkiye'nin güçlü bir arama-kurtarma kapasitesine sahip olduğunu, ancak bu kapasitenin ülke genelinde dengeli bir şekilde dağılmadığını belirtmektedir. 6 Şubat depremleri öncesinde, depremde etkilenen illerdeki arama-kurtarma kapasitesi, olası bir büyük depremin ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmıştır.

Yerel düzeyde lojistik kapasite konusunda da sorunlar yaşanmıştır. AFAD (2023: 17), 6 Şubat depremleri öncesinde, depremde etkilenen illerde afet lojistik depolarının bulunduğunu ve bu depolarda çeşitli afet malzemelerinin stoklandığını

belirtmektedir. Ancak, depremlerin büyüklüğü ve etkilediği alanın genişliği, mevcut stokların ve lojistik planlamanın yetersiz kalmasına neden olmuştur.

Bu bulgular, afet yönetiminde yerel kapasitenin güçlendirilmesinin, afet müdahale ve iyileştirme çalışmalarının etkinliğini belirleyen en kritik faktörlerden biri olduğunu göstermektedir. Özellikle, yerel yönetimlerin afet yönetimi kapasitesinin artırılması, yerel düzeyde arama-kurtarma ekiplerinin sayısının ve kapasitesinin artırılması, yerel düzeyde lojistik kapasitenin güçlendirilmesi ve yerel düzeyde afet bilinci ve eğitim çalışmalarının yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Toplum Tabanlı Afet Yönetiminin Önemi: 6 Şubat depremleri, toplum tabanlı afet yönetiminin önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Depremlerin ilk saatlerinde, profesyonel arama-kurtarma ekiplerinin afet bölgesine ulaşmasında yaşanan gecikmeler, yerel halkın arama-kurtarma çalışmalarındaki rolünü kritik hale getirmiştir (Varol ve Buluş Kırıkkaya, 2017: 30).

Toplumun afet bilinci ve hazırlık düzeyi konusunda eksiklikler görülmüştür. Türk Tabipleri Birliği (2023: 60) raporuna göre, deprem bölgesindeki halkın büyük çoğunluğu, deprem anında ve sonrasında yapılması gerekenler konusunda yeterli bilgiye sahip değildi. Bu durum, can kayıplarının artmasına ve afet müdahale çalışmalarının zorlaşmasına neden olmuştur.

Afet gönüllülük sistemi konusunda da eksiklikler yaşanmıştır. Afet Platformu (2023: 165), Türkiye’de afet gönüllülük sisteminin yeterince gelişmediğini ve bu durumun, afet müdahale çalışmalarının etkinliğini azalttığını belirtmektedir. Özellikle, afet gönüllülerinin eğitimi, koordinasyonu ve yasal statüsü konularında eksiklikler bulunmaktadır.

Toplumun afet yönetimine katılımı konusunda da sorunlar yaşanmıştır. TMMOB (2023: 140) raporuna göre, deprem sonrasında, Türkiye genelinde büyük bir dayanışma ruhu oluşmuş ve halk, afet bölgesine yardım etmek için seferber olmuştur. Ancak, bu dayanışma ve yardım çabalarının koordinasyonu konusunda sorunlar yaşanmış ve bu durum, yardımların etkin bir şekilde kullanılamamasına neden olmuştur.

Bu bulgular, toplum tabanlı afet yönetiminin, afet müdahale ve iyileştirme çalışmalarının etkinliğini belirleyen en kritik faktörlerden biri olduğunu

göstermektedir. Özellikle, toplumun afet bilinci ve hazırlık düzeyinin artırılması, afet gönüllülük sisteminin güçlendirilmesi, toplumun afet yönetimine katılımının artırılması ve toplum tabanlı afet yönetimi yaklaşımlarının geliştirilmesi gerekmektedir.

BAY Yaklaşımının Gerekliliği: 6 Şubat depremleri, BAY yaklaşımının gerekliğini bir kez daha ortaya koymuştur. Depremlerin neden olduğu çok boyutlu etkiler, afet yönetiminin tüm aşamalarının (risk azaltma, hazırlık, müdahale, iyileştirme) birbiriyle ilişkili olduğunu ve bir bütün olarak ele alınması gerektiğini göstermiştir (Kadıoğlu, 2008: 10).

Afet yönetiminin tüm aşamalarının birbiriyle ilişkili olduğu ve bir bütün olarak ele alınması gerektiği anlayışının, uygulamada tam olarak hayata geçirilemediği görülmüştür. Akduman (2024: 1776), Türkiye'nin mevcut afet yönetimi sisteminin, BAY yaklaşımını benimsemekle birlikte, uygulamada çeşitli sorunlar yaşadığını belirtmektedir. Özellikle, afet öncesi risk azaltma çalışmalarına yeterince ağırlık verilmemesi, afet hazırlık çalışmalarının etkinliğinin düşük olması, afet müdahale çalışmalarında koordinasyon sorunları yaşanması ve afet sonrası iyileştirme çalışmalarının uzun vadeli ve kapsamlı bir yaklaşımla yürütülmemesi, BAY yaklaşımının tam olarak hayata geçirilemediğini göstermektedir.

Afet yönetiminde, merkezi yönetim, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve toplum gibi tüm paydaşların aktif katılımını ve iş birliğini sağlayacak mekanizmaların yetersiz olduğu görülmüştür. Afet Platformu (2023: 180), Türkiye'nin mevcut afet yönetimi sisteminin, BAY yaklaşımının temel ilkelerini (risk odaklılık, bütüncülük, katılımcılık, toplum tabanlılık, sürdürülebilirlik, esneklik ve uyarlanabilirlik, bilimsellik ve teknoloji kullanımı) tam olarak hayata geçiremediğini vurgulamaktadır. Bu durumun, afet yönetiminin etkinliğini azalttığı ve 6 Şubat depremleri gibi büyük afetlerde, sistemin yetersiz kalmasına neden olduğu belirtilmektedir.

Bu bulgular, BAY yaklaşımının, afet yönetiminin etkinliğini belirleyen en kritik faktörlerden biri olduğunu göstermektedir. Özellikle, afet yönetiminin tüm aşamalarının birbiriyle ilişkili olduğu ve bir bütün olarak ele alınması gerektiği anlayışının güçlendirilmesi, afet yönetiminde tüm paydaşların aktif katılımını ve iş

birliğini sağlayacak mekanizmaların geliştirilmesi ve BAY yaklaşımının temel ilkelerinin (risk odaklılık, bütüncüllük, katılımcılık, toplum tabanlılık, sürdürülebilirlik, esneklik ve uyarlanabilirlik, bilimsellik ve teknoloji kullanımı) daha güçlü bir şekilde hayata geçirilmesi gerekmektedir.

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerinden çıkarılan dersler doğrultusunda, Türkiye'nin BAY sisteminin geliştirilmesi için aşağıdaki politika önerileri sunulmaktadır.

Yasal ve Kurumsal Çerçevenin Güçlendirilmesi: Türkiye'nin afet yönetimi mevzuatı ve kurumsal yapısının, BAY yaklaşımının temel ilkelerini daha güçlü bir şekilde yansıtacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda:

Afet Yönetimi Mevzuatının Sadeleştirilmesi ve Bütünleştirilmesi: Türkiye'nin afet yönetimi mevzuatı, dağınık ve karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu mevzuatın sadeleştirilmesi ve bütünleştirilmesi, afet yönetiminin etkinliğini artıracaktır. Özellikle, afet yönetiminin tüm aşamalarını kapsayan tek bir çerçeve kanunun çıkarılması, mevzuatın bütünlüğünü sağlayacaktır (Akduman, 2024: 1798).

Kurumlar Arası Görev ve Sorumlulukların Net Bir Şekilde Tanımlanması: Afet yönetiminde yer alan kurumların görev ve sorumluluklarının net bir şekilde tanımlanması, kurumlar arası koordinasyon ve iş birliğini güçlendirecektir. Özellikle, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki yetki ve sorumluluk dağılımının netleştirilmesi, afet yönetiminin etkinliğini artıracaktır (TMMOB, 2023: 160).

Yerel Yönetimlerin Afet Yönetimindeki Rolünün Güçlendirilmesi: Yerel yönetimlerin afet yönetimindeki rolünün güçlendirilmesi, afet yönetiminin yerel düzeyde etkinliğini artıracaktır. Özellikle, belediyelerin afet yönetimi birimlerinin güçlendirilmesi, teknik personel kapasitesinin artırılması ve afet yönetimi için kaynak tahsisinin artırılması, yerel yönetimlerin afet yönetimindeki etkinliğini artıracaktır (Afet Platformu, 2023: 155).

Denetim Mekanizmalarının Etkinleştirilmesi: Afet yönetiminde denetim mekanizmalarının etkinleştirilmesi, afet yönetiminin hesap verebilirliğini ve şeffaflığını artıracaktır. Özellikle, yapı denetimi, kentsel dönüşüm, afet planlarının uygulanması gibi konularda etkin bir denetim mekanizmasının oluşturulması, afet yönetiminin etkinliğini artıracaktır (Tercan, 2018: 510).

Afet Yönetiminde Katılımcı ve Toplum Tabanlı Yaklaşımların Yasal ve Kurumsal Çerçeve Güçlendirilmesi: Afet yönetiminde katılımcı ve toplum tabanlı yaklaşımların yasal ve kurumsal çerçevede güçlendirilmesi, afet yönetiminin toplumsal boyutunu güçlendirecektir. Özellikle, afet gönüllülük sisteminin yasal statüsünün güçlendirilmesi, toplum tabanlı afet yönetimi yaklaşımlarının yasal ve kurumsal çerçevede daha fazla yer alması, afet yönetiminin toplumsal boyutunu güçlendirecektir (Varol ve Buluş Kırıkkaya, 2017: 30).

Risk Azaltma Çalışmalarının Güçlendirilmesi: Afet öncesi risk azaltma çalışmalarının güçlendirilmesi, afetlerin olumsuz etkilerinin azaltılması için kritik öneme sahiptir. Bu kapsamda:

Yapı Denetimi Sisteminin Güçlendirilmesi: Yapı denetimi sisteminin bağımsız, şeffaf ve etkin hale getirilmesi, yapı güvenliğini artıracaktır. Özellikle, yapı denetim firmalarının bağımsızlığının sağlanması, denetim süreçlerinin şeffaflığının artırılması, denetim personelinin yetkinliğinin artırılması ve denetim sisteminin mevcut yapı stokunun tamamını kapsamaması, yapı denetimi sisteminin etkinliğini artıracaktır (Balamir, 2018: 60).

Kentsel Dönüşüm Projelerinin Risk Odaklı Bir Yaklaşımla Yürütülmesi: Kentsel dönüşüm projelerinin, çıkar odaklı bir yaklaşım yerine, risk odaklı bir yaklaşımla yürütülmesi, afet risklerinin azaltılmasına katkı sağlayacaktır. Özellikle, kentsel dönüşüm projelerinin, deprem riski yüksek bölgelerde yoğunlaşması, bu projelerin sadece fiziksel dönüşümü değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve çevresel dönüşümü de içermesi ve yerel toplulukların katılımıyla planlanması, kentsel dönüşüm projelerinin risk azaltma etkinliğini artıracaktır (Tekeli, 2023: 31).

Mevcut Yapı Stokunun Güçlendirilmesi İçin Kapsamlı Programlar Geliştirilmesi: Mevcut yapı stokunun güçlendirilmesi için kapsamlı programlar geliştirilmesi, afet risklerinin azaltılmasına katkı sağlayacaktır. Özellikle, mevcut yapıların risk değerlendirmesinin yapılması, risk düzeyi yüksek yapıların güçlendirilmesi veya yenilenmesi için finansal ve teknik destek sağlanması ve bu çalışmaların sistematik ve programlı bir şekilde yürütülmesi, mevcut yapı stokunun güvenliğini artıracaktır (TMMOB, 2023: 165).

Afet Risk Değerlendirme ve Planlama Çalışmalarının Kapsamlı, Katılımcı ve Uygulanabilir Hale Getirilmesi: Afet risk değerlendirme ve planlama çalışmalarının kapsamlı, katılımcı ve uygulanabilir hale getirilmesi, afet risklerinin daha doğru bir şekilde belirlenmesine ve daha etkili risk azaltma stratejilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Özellikle, risk değerlendirme çalışmalarının çoklu tehlike yaklaşımıyla yürütülmesi, sadece fiziksel zarar görülebilirlik değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve çevresel zarar görülebilirlik faktörlerinin de dikkate alınması, risk değerlendirme çalışmalarının yerel bilgi ve deneyimlerle desteklenmesi ve risk azaltma stratejilerinin, yerel kapasite ve kaynaklar göz önünde bulundurularak geliştirilmesi, afet risk değerlendirme ve planlama çalışmalarının etkinliğini artıracaktır (Taştan ve Aydınoglu, 2015: 385).

Afet Risk Yönetiminin Kentsel Planlama ve Yapılaşma Süreçleriyle Bütünleştirilmesi: Afet risk yönetiminin, kentsel planlama ve yapılaşma süreçleriyle bütünleştirilmesi, afet risklerinin azaltılmasına katkı sağlayacaktır. Özellikle, imar planlarının, afet risklerini dikkate alacak şekilde hazırlanması, yapılaşma koşullarının, afet risklerine göre belirlenmesi ve afet risk yönetiminin, kentsel planlama ve yapılaşma süreçlerinin ayrılmaz bir parçası haline getirilmesi, afet risklerinin azaltılmasına katkı sağlayacaktır (Ural, 2014: 4).

Hazırlık Çalışmalarının Etkinliğinin Artırılması: Afet öncesi hazırlık çalışmalarının etkinliğinin artırılması, afetlere etkili bir şekilde müdahale edilebilmesi için kritik öneme sahiptir. Bu kapsamda:

Afet Bilinci ve Eğitim Çalışmalarının Yaygınlaştırılması: Afet bilinci ve eğitim çalışmalarının yaygınlaştırılması, toplumun afetlere hazırlık kapasitesinin geliştirilmesi ve afet anında doğru davranışların sergilenmesi için önemlidir. Özellikle, afet eğitim programlarının, farklı yaş grupları, eğitim düzeyleri ve sosyo-ekonomik gruplar için özelleştirilmesi, bu programların interaktif, uygulamalı ve sürekli olması ve afet eğitiminin, örgün eğitim müfredatına dahil edilmesi, afet bilinci ve eğitim çalışmalarının etkinliğini artıracaktır (Işık vd., 2012: 115).

Afet Hazırlık ve Müdahale Planlarının Daha Gerçekçi, Uygulanabilir ve Esnek Hale Getirilmesi: Afet hazırlık ve müdahale planlarının daha gerçekçi, uygulanabilir ve esnek hale getirilmesi, afet anında etkili bir müdahale yapılabilmesi için önemlidir.

Özellikle, planların, farklı afet senaryolarına göre hazırlanması, yerel kapasite ve kaynaklar göz önünde bulundurularak hazırlanması, düzenli olarak güncellenmesi ve tatbikatlarla test edilmesi, afet hazırlık ve müdahale planlarının etkinliğini artıracaktır (Afet Platformu, 2023: 110).

Arama-Kurtarma Kapasitesinin Artırılması ve Ülke Geneline Dengeli Bir Şekilde Dağıtılması: Arama-kurtarma kapasitesinin artırılması ve ülke genelinde dengeli bir şekilde dağıtılması, afet anında hızlı ve etkili bir müdahale yapılabilmesi için önemlidir. Özellikle, arama-kurtarma ekiplerinin sayısının ve kapasitesinin artırılması, bu ekiplerin ülke genelinde dengeli bir şekilde dağıtılması, ekiplerin eğitim ve donanım düzeyinin artırılması ve ekipler arasında koordinasyon ve iş birliğinin güçlendirilmesi, arama-kurtarma kapasitesinin etkinliğini artıracaktır (Şengün, 2007: 180).

Afet Lojistik Planlamasının Geliştirilmesi: Afet lojistik planlamasının geliştirilmesi, afet anında ihtiyaç duyulacak malzemelerin hızlı ve etkili bir şekilde temin edilmesi ve dağıtılması için önemlidir. Özellikle, afet lojistik depolarının kapasitesinin ve ülke genelindeki dağılımının iyileştirilmesi, depolarda stoklanacak malzemelerin çeşitliliğinin ve miktarının artırılması, lojistik planlamanın, farklı afet senaryolarına göre yapılması ve lojistik personelin eğitim ve deneyim düzeyinin artırılması, afet lojistik planlamasının etkinliğini artıracaktır (Şengün ve Küçükali, 2023: 185).

Afet İletişim ve Bilgi Yönetimi Sistemlerinin Geliştirilmesi: Afet iletişim ve bilgi yönetimi sistemlerinin geliştirilmesi, afet durumu hakkında doğru ve zamanında bilgi edinilmesi, bu bilgilerin analiz edilmesi ve paylaşılması için önemlidir. Özellikle, afet iletişim altyapısının dayanıklılığının artırılması, alternatif iletişim kanallarının geliştirilmesi, afet bilgi yönetimi sistemlerinin entegre edilmesi ve afet durumunda bilgi paylaşımı için standart protokoller geliştirilmesi, afet iletişim ve bilgi yönetimi sistemlerinin etkinliğini artıracaktır (Çelik ve Avcı, 2023: 135).

Müdahale ve İyileştirme Kapasitesinin Güçlendirilmesi: Afet müdahale ve iyileştirme kapasitesinin güçlendirilmesi, afet anında ve sonrasında etkili bir müdahale yapılabilmesi ve afetzedelerin normal yaşam koşullarına dönmelerinin sağlanması için kritik öneme sahiptir. Bu kapsamda:

Afet Müdahale Çalışmalarında Koordinasyon Mekanizmalarının Güçlendirilmesi: Afet müdahale çalışmalarında koordinasyon mekanizmalarının güçlendirilmesi, kaynakların etkin kullanılması ve müdahale çalışmalarının hızlı ve etkili bir şekilde yürütülmesi için önemlidir. Özellikle, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında, kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları arasında ve farklı sektörler arasında koordinasyon ve iş birliği mekanizmalarının güçlendirilmesi, afet müdahale çalışmalarının etkinliğini artıracaktır (Aydın ve Kaya, 2023: 160).

Afet Sonrası Konut Çalışmalarının Katılımcı Bir Yaklaşımla Planlanması: Afet sonrası konut çalışmalarının katılımcı bir yaklaşımla planlanması, afetzedelerin ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanması için önemlidir. Özellikle, geçici ve kalıcı konut çalışmalarının, afetzedelerin katılımıyla planlanması, konut alanlarının sosyal ve ekonomik yaşamla bütünleştirilmesi, konut tasarımlarının, yerel iklim koşullarına, kültürel özelliklere ve afetzedelerin ihtiyaçlarına uygun olması ve konut çalışmalarının, sadece fiziksel barınma ihtiyacını karşılamaya değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve kültürel boyutları da dikkate alacak şekilde planlanması, afet sonrası konut çalışmalarının etkinliğini artıracaktır (Yıldız ve Karancı, 2023: 75).

Afet Sonrası Ekonomik İyileştirme Çalışmalarının Kapsamlı ve Uzun Vadeli Bir Yaklaşımla Yürütülmesi: Afet sonrası ekonomik iyileştirme çalışmalarının kapsamlı ve uzun vadeli bir yaklaşımla yürütülmesi, afet bölgesindeki ekonomik faaliyetlerin canlandırılması ve afetzedelerin ekonomik kayıplarının telafi edilmesi için önemlidir. Özellikle, ekonomik iyileştirme çalışmalarının, bölgesel kalkınma stratejileriyle bütünleştirilmesi, yerel ekonomik potansiyelin değerlendirilmesi, küçük işletmelerin ve esnafın desteklenmesi, istihdam olanaklarının artırılması ve afetzedelerin ekonomik kayıplarının adil bir şekilde telafi edilmesi, afet sonrası ekonomik iyileştirme çalışmalarının etkinliğini artıracaktır (Şengün ve Küçükali, 2023: 190).

Afet Sonrası Psiko-sosyal Destek Hizmetlerinin Kapsamının ve Sürekliliğinin Artırılması: Afet sonrası psiko-sosyal destek hizmetlerinin kapsamının ve sürekliliğinin artırılması, afetzedelerin psikolojik iyileşmesi ve normal yaşam koşullarına dönmeleri için önemlidir. Özellikle, psiko-sosyal destek hizmetlerinin, afetzedelerin bireysel ve kültürel farklılıklarını dikkate alacak şekilde planlanması,

dezavantajlı grupların (çocuklar, yaşlılar, engelliler vb.) ihtiyaçlarına özel önem verilmesi, hizmetlerin sürekliliğinin sağlanması ve toplum temelli psiko-sosyal destek yaklaşımlarının geliştirilmesi, afet sonrası psiko-sosyal destek hizmetlerinin etkinliğini artıracaktır (Yıldız ve Karancı, 2023: 80).

Afet Sonrası Planlama ve Yeniden Yapılandırma Çalışmalarının Katılımcı Bir Yaklaşımla Yürütülmesi: Afet sonrası planlama ve yeniden yapılandırma çalışmalarının katılımcı bir yaklaşımla yürütülmesi, afet bölgesinin daha güvenli ve sürdürülebilir bir şekilde yeniden inşa edilmesi için önemlidir. Özellikle, planlama ve yeniden yapılandırma çalışmalarının, afetzedelerin ve yerel toplulukların katılımıyla yürütülmesi, yerel dinamiklerin, kültürel değerlerin ve ekolojik dengelerin dikkate alınması, afet risklerini azaltacak ve toplumun direncini artıracak bir yaklaşımla planlanması ve sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle bütünleştirilmesi, afet sonrası planlama ve yeniden yapılandırma çalışmalarının etkinliğini artıracaktır (Tekeli, 2023: 31).

Toplum Tabanlı Afet Yönetiminin Güçlendirilmesi: Toplum tabanlı afet yönetiminin güçlendirilmesi, toplumun afetlere hazırlık kapasitesinin geliştirilmesi ve afet anında ve sonrasında aktif rol almasının sağlanması için kritik öneme sahiptir. Bu kapsamda:

Afet Bilinci ve Eğitim Çalışmalarının Toplumun Tüm Kesimlerini Kapsayacak Şekilde Yaygınlaştırılması: Afet bilinci ve eğitim çalışmalarının toplumun tüm kesimlerini kapsayacak şekilde yaygınlaştırılması, toplumun afetlere hazırlık kapasitesinin geliştirilmesi için önemlidir. Özellikle, afet eğitim programlarının, farklı yaş grupları, eğitim düzeyleri, sosyo-ekonomik gruplar ve dezavantajlı gruplar için özelleştirilmesi, bu programların interaktif, uygulamalı ve sürekli olması ve afet eğitiminin, örgün eğitim müfredatına dahil edilmesi, toplumun afet bilincinin artırılmasına katkı sağlayacaktır (Işık vd., 2012: 115).

Afet Gönüllülük Sisteminin Güçlendirilmesi: Afet gönüllülük sisteminin güçlendirilmesi, toplumun afet yönetimine aktif katılımının sağlanması için önemlidir. Özellikle, afet gönüllülerinin eğitimi, koordinasyonu ve yasal statüsü konularında düzenlemeler yapılması, gönüllülük sisteminin kurumsallaştırılması ve gönüllülerin, afet yönetiminin tüm aşamalarında (risk azaltma, hazırlık, müdahale, iyileştirme) aktif

rol almasının sağlanması, afet gönüllülük sisteminin etkinliğini artıracaktır (Afet Platformu, 2023: 165).

Toplum Tabanlı Afet Yönetimi Yaklaşımlarının Geliştirilmesi: Toplum tabanlı afet yönetimi yaklaşımlarının geliştirilmesi, toplumun afet yönetimine aktif katılımının sağlanması için önemlidir. Özellikle, toplum tabanlı afet risk değerlendirmesi, toplum tabanlı afet hazırlık planlaması, toplum tabanlı erken uyarı sistemleri ve toplum tabanlı afet müdahale ekipleri gibi yaklaşımların geliştirilmesi, toplumun afet yönetimine aktif katılımını artıracaktır (Varol ve Buluş Kırıkkaya, 2017: 30).

Afet Planlarına Toplumun Katılımının Sağlanması: Afet planlarına toplumun katılımının sağlanması, planların yerel ihtiyaçları ve beklentileri karşılama konusunda daha etkin olmasını sağlayacaktır. Özellikle, afet risk azaltma planları, afet hazırlık planları, afet müdahale planları ve afet iyileştirme planları gibi planların hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi süreçlerine toplumun katılımının sağlanması, planların etkinliğini artıracaktır (Afet Platformu, 2023: 170).

Afet Sonrası Yardım ve Dayanışma Mekanizmalarının Kurumsallaştırılması: Afet sonrası yardım ve dayanışma mekanizmalarının kurumsallaştırılması, toplumun afet sonrası iyileştirme sürecine aktif katılımının sağlanması için önemlidir. Özellikle, afet sonrası yardım ve dayanışma çabalarının koordinasyonu için mekanizmalar geliştirilmesi, yardımların adil ve etkin bir şekilde dağıtılması için sistemler oluşturulması ve toplumun dayanışma ruhunun, afet yönetiminin bir parçası haline getirilmesi, afet sonrası yardım ve dayanışma mekanizmalarının etkinliğini artıracaktır (TMMOB, 2023: 140).

Bu araştırma, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerini BAY perspektifinden değerlendirmeyi ve Türkiye'nin afet yönetim sisteminin geliştirilmesi için öneriler sunmayı amaçlamıştır. Araştırma bulguları, Türkiye'nin afet yönetim sisteminin, BAY yaklaşımını benimsemekle birlikte, uygulamada çeşitli sorunlar yaşadığını göstermektedir. Bu sorunların daha derinlemesine incelenmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi için, gelecek araştırmalar için aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

Afet Risk Azaltma Çalışmalarının Etkinliğinin Değerlendirilmesi: Türkiye’de afet risk azaltma çalışmalarının etkinliğinin değerlendirilmesi, bu çalışmaların güçlendirilmesi için önemlidir. Özellikle, yapı denetimi sisteminin etkinliği, kentsel dönüşüm projelerinin risk azaltma etkinliği, afet risk değerlendirme ve planlama çalışmalarının kapsamı ve etkinliği gibi konularda derinlemesine araştırmalar yapılması, afet risk azaltma çalışmalarının güçlendirilmesi için önemli katkılar sağlayacaktır.

Afet Hazırlık Çalışmalarının Etkinliğinin Değerlendirilmesi: Türkiye’de afet hazırlık çalışmalarının etkinliğinin değerlendirilmesi, bu çalışmaların güçlendirilmesi için önemlidir. Özellikle, afet bilinci ve eğitim çalışmalarının etkinliği, afet hazırlık ve müdahale planlarının uygulanabilirliği, arama-kurtarma kapasitesinin yeterliliği, afet lojistik planlamasının etkinliği ve afet iletişim ve bilgi yönetimi sistemlerinin etkinliği gibi konularda derinlemesine araştırmalar yapılması, afet hazırlık çalışmalarının güçlendirilmesi için önemli katkılar sağlayacaktır.

Afet Müdahale ve İyileştirme Çalışmalarının Etkinliğinin Değerlendirilmesi: Türkiye’de afet müdahale ve iyileştirme çalışmalarının etkinliğinin değerlendirilmesi, bu çalışmaların güçlendirilmesi için önemlidir. Özellikle, afet müdahale çalışmalarında koordinasyon mekanizmalarının etkinliği, afet sonrası konut çalışmalarının etkinliği, afet sonrası ekonomik iyileştirme çalışmalarının etkinliği, afet sonrası psikososyal destek hizmetlerinin etkinliği ve afet sonrası planlama ve yeniden yapılandırma çalışmalarının etkinliği gibi konularda derinlemesine araştırmalar yapılması, afet müdahale ve iyileştirme çalışmalarının güçlendirilmesi için önemli katkılar sağlayacaktır.

Toplum Tabanlı Afet Yönetimi Yaklaşımlarının Geliştirilmesi: Türkiye’de toplum tabanlı afet yönetimi yaklaşımlarının geliştirilmesi, toplumun afet yönetimine aktif katılımının sağlanması için önemlidir. Özellikle, toplum tabanlı afet risk değerlendirmesi, toplum tabanlı afet hazırlık planlaması, toplum tabanlı erken uyarı sistemleri ve toplum tabanlı afet müdahale ekipleri gibi yaklaşımların geliştirilmesi ve uygulanması konularında derinlemesine araştırmalar yapılması, toplum tabanlı afet yönetimi yaklaşımlarının güçlendirilmesi için önemli katkılar sağlayacaktır.

BAY Yaklaşımının Türkiye’deki Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi: BAY yaklaşımının Türkiye’deki uygulanabilirliğinin değerlendirilmesi, bu yaklaşımın Türkiye’nin afet yönetim sistemine daha etkin bir şekilde entegre edilmesi için önemlidir. Özellikle, BAY yaklaşımının temel ilkelerinin (risk odaklılık, bütüncüllük, katılımcılık, toplum tabanlılık, sürdürülebilirlik, esneklik ve uyarlanabilirlik, bilimsellik ve teknoloji kullanımı) Türkiye’deki uygulanabilirliği, bu ilkelerin uygulanmasında karşılaşılan zorluklar ve bu zorlukların aşılması için stratejiler gibi konularda derinlemesine araştırmalar yapılması, BAY yaklaşımının Türkiye’deki uygulanabilirliğinin artırılması için önemli katkılar sağlayacaktır.

Bu araştırma önerileri, Türkiye’nin afet yönetim sisteminin geliştirilmesi ve BAY yaklaşımının daha etkin bir şekilde uygulanması için önemli katkılar sağlayacaktır. Özellikle, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri gibi büyük afetlerden çıkarılan dersler doğrultusunda, Türkiye’nin afet yönetim sisteminin güçlendirilmesi ve gelecekteki afetlere daha etkili bir şekilde hazırlanması için, bu araştırma önerilerinin hayata geçirilmesi büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- AFAD. (2023). *06 Şubat 2023 Pazarcık-Elbistan Kahramanmaraş (Mw: 7.7 – Mw: 7.6) Depremleri Raporu*. T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. 1, 1-140.
- Afet Platformu. (2023). *6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri Afet Yönetimi Raporu: Tespit, Gözlem ve Öneriler*. Timaş Yayınları.
- Akdağ: E. (2002). *Mali Yapı ve Denetim Boyutlarıyla Afet Yönetimi*. Sayıştay Araştırma/İnceleme/Çeviri Dizisi, Ankara.
- Akduman, Ö. (2024). *Türk Afet Mevzuatının Bütünleşik Afet Yönetimi Açısından İncelenmesi*. İdealkent, 16(45), 1753-1784.
- Alexander, D. E. (2015). Evaluation of civil protection programmes, with a case study from Mexico [Sivil koruma programlarının değerlendirilmesi, Meksika'dan bir vaka çalışması]. *Disaster Prevention and Management [Afet Önleme ve Yönetimi]*, 24(2), 263-283.
- Alexander, D. (2000). *Confronting catastrophe: New perspectives on natural disasters [Felaketle yüzleşmek: Doğal afetlere yeni bakış açıları]*. Oxford University Press.
- Ambraseys, N. N. & Finkel, C. F. (1995). *The seismicity of Turkey and adjacent areas: A historical review, 1500-1800 [Türkiye ve Komşu Bölgelerin Sismik Aktivitesi Tarihsel Bir İnceleme, 1500-1800]*. Eren Yayıncılık.
- Atabey, Eşref (2024). *Türkiye Deprem Ülkesi*, Researchgate. Erişim Adresi: https://www.researchgate.net/publication/378691924_TURKIYE_DEPREM_ULKESI (5 Mayıs 2025).
- Aydın, M., ve Kaya, E. (2023). *Kahramanmaraş Merkezli 6 Şubat Depremlerinin Kriz Yönetimi Bağlamında Değerlendirilmesi*. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 31, 121-142.
- Aydiner, T., ve Özgür, H. (2014). *Afet Yönetimi ve Afet Odaklı Sağlık Hizmetleri*. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 19(3), 181-196.
- Balamir, M. (2007). *Afet Politikası, Risk ve Planlama*. TMMOB Afet Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 31-43.
- Balamir, M. (2018). *Afet Politikası, Risk ve Planlama*. ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Berke, P. R., & Campanella, T. J. (2006). Planning for postdisaster resiliency [Afet sonrası dayanıklılık planlaması]. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science [Amerikan Siyaset ve Sosyal Bilimler Akademisi Yıllıkları]*, 604(1), 192-207.

- Bowen, G. A. (2009). *Document analysis as a qualitative research method [Nitel araştırma yöntemi olarak belge analizi]*. Qualitative research journal [Nitel araştırma dergisi], 9(2), 27-40.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology [Psikolojide tematik analiz kullanımı]. *Qualitative Research in Psychology [Psikolojide Nitel Araştırma]*, 3(2), 77-101.
- Clinton, W. J. (2006). *Key propositions for building back better: Lessons learned from tsunami recovery [Daha iyi yeniden inşa için temel öneriler: Tsunami sonrası yeniden inşa sürecinden çıkarılan dersler]*. Office of the UN Secretary-General's Special Envoy for Tsunami Recovery [BM Genel Sekreteri'nin Tsunami Sonrası Yeniden İnşa Özel Temsilciliği].
- Comfort, L. K., Boin, A., & Demchak, C. C. (2010). *Designing resilience: Preparing for extreme events [Dayanıklılık tasarımı: Aşırı olaylara hazırlık]*. University of Pittsburgh Press.
- Coppola, D. P. (2015). *Introduction to international disaster management (3rd ed.) [Uluslararası afet yönetimine giriş (3. baskı)]*. Butterworth-Heinemann.
- Cutter, S. L. (2013). Building disaster resilience: Steps toward sustainability [Afet direncinin artırılması: Sürdürülebilirliğe doğru adımlar]. *Challenges in Sustainability [Sürdürülebilirlikteki Zorluklar]*, 1(2), 72-79.
- Çelik, ve Avcı, K. (2023). *6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş'ta Yaşanan Depremler Sonrası Medya Kuruluşlarının Deprem Haberciliği*. Etkileşim Dergisi, 12, 118-142.
- Demirci, A., ve Karakuyu, M. (2004). *Afet Yönetiminde Coğrafi Bilgi Teknolojilerinin Rolü*. Doğu Coğrafya Dergisi, 9(12), 67-100.
- Demirtaş, R. (2003). Türkiye'nin depremselliği ve deprem tehlikesi. *Jeoloji Mühendisliği Dergisi*, 27(1), 7-24.
- Dünya Bankası. (2023). *Türkiye: 6 Şubat 2023 Depremlerinin Etki ve İhtiyaç Değerlendirmesi*. Dünya Bankası Yayınları.
- Dynes, R. R. (1994). Community emergency planning: False assumptions and inappropriate analogies [Toplum acil durum planlaması: Yanlış varsayımlar ve uygunsuz benzetmeler]. *International Journal of Mass Emergencies and Disasters [Uluslararası Kitlesel Acil Durumlar ve Afetler Dergisi]*, 12(2), 141-158.
- Eraybar, K. (2023). *6 Şubat 2023 Depremleri Sonrası Türkiye'de Afet Yönetimi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. TESEV Yayınları.
- Erkan, E. A. (2010). *Afet Yönetiminde Risk Azaltma ve Türkiye'de Yaşanan Sorunlar*. Devlet Planlama Teşkilatı Uzmanlık Tezi, Ankara. 1, 1-52.

- Erkan, A., ve Özmen, B. (2018). *Türkiye’de Afet Yönetim Sistemi ve Kurumsal Yapılanma*. Türkiye Deprem Mühendisliği ve Sismoloji Konferansı, 1-10.
- Ergünay, O. (1996). *Afet Yönetimi Nedir? Nasıl Olmalıdır?* TÜBİTAK Deprem Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 263-272.
- Ergünay, O. (2007). Türkiye’nin Afet Profili. *TMMOB Afet Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 1-14.
- Ergünay, O. (2009). *Doğal Afetler ve Sürdürülebilir Kalkınma*. Deprem Sempozyumu, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 11-14.
- Erman, C., ve Çelik, O. (2024). *6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerinin Oluşum Mekanizması*. İTÜ Deprem Mühendisliği ve Afet Yönetimi Enstitüsü Yayınları.
- Erman, C., ve Çelik, O. (2025). *Faylardaki Geometrik Bariyerler, Kahramanmaraş Depremleri’nin Doğasını Nasıl Etkiledi*. İTÜ Deprem Mühendisliği ve Afet Yönetimi Enstitüsü Yayınları.
- Ertürkmen, C. (2006). *Afet Yönetimi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara. 1, 1-145.
- Gökçe, O., Özden, Ş., ve Demir, A. (2008). *Türkiye’de Afetlerin Mekansal ve İstatistiksel Dağılımı Afet Bilgileri Envanteri*. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Gökçe, O., ve Tetik, Ç. (2012). *Teoride ve Pratikte Afet Sonrası İyileştirme Çalışmaları*. AFAD Yayınları, Ankara.
- Güler, H. H. (2008). *Zarar Azaltmanın Temel İlkeleri*. JICA Türkiye Ofisi Yayınları, No: 2, Ankara.
- IFRC. (2023). *6 Şubat 2023 Türkiye Depremleri: Operasyonel İnceleme ve Öğrenilen Dersler*. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu.
- Işık, Ö. Aydınlioğlu, H. M., Koç, Gündoğdu, O., Korkmaz, G., ve Ay, A. (2012). *Afet Yönetimi ve Afet Odaklı Sağlık Hizmetleri*. Okmeydanı Tıp Dergisi, 28(2), 82-123.
- Kadioğlu, M. (2008). *Modern, Bütünleşik Afet Yönetiminin Temel İlkeleri*. Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri, 1, 1-34.
- Kadioğlu, M. (2011). *Afet Yönetimi: Beklenilmeyeni Beklemek, En Kötüsünü Yönetmek*. T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yayını, İstanbul.
- Kadioğlu, M., ve Özdamar, E. (2008). *Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri*. JICA Türkiye Ofisi Yayınları, No: 2, Ankara.

- Kapucu, N. (2008). Collaborative emergency management: Better community organising, better public preparedness and response [İşbirliğine dayalı acil durum yönetimi: Daha iyi topluluk organizasyonu, daha iyi kamu hazırlığı ve müdahale]. *Disasters [Afetler]*, 32(2), 239-262.
- Keleş, R. (2018). *Afet Yönetimi ve Yerel Yönetimler*. Çağdaş Yerel Yönetimler, 27(1), 1-20.
- Kemaloğlu, M. (2015). *Türkiye’de Afet Yönetiminin Tarihi ve Yasal Gelişimi*. Akademik Bakış Dergisi, 52, 126-147.
- Klein, R. J., Nicholls, R. J., & Thomalla, F. (2003). Resilience to natural hazards: How useful is this concept? [Doğal afetlere karşı dayanıklılık: Bu kavram ne kadar yararlıdır?] *Global Environmental Change Part B: Environmental Hazards [Küresel Çevresel Değişim Bölüm B: Çevresel Tehlikeler]*, 5(1), 35-45.
- Koç, T., ve Thieken, A. H. (2018). *The Relevance of Flood Hazards and Impacts in Turkey: What Can Be Learned from Different Disaster Loss Databases?* *Natural Hazards*, 91(1), 375-408.
- Kundak, S., & Türkoğlu, H. (2007). İstanbul’da deprem riski analizi. *İTÜ Dergisi/a: Mimarlık, Planlama, Tasarım*, 6(2), 37-46.
- Marshal, C., & Rossman, G. B. (2016). *Designing qualitative research [Nitel araştırma tasarımı]*. Sage Publications.
- McEntire, D. A., Fuller, C., Johnston, C. W., & Weber, R. (2002). A comparison of disaster paradigms: The search for a holistic policy guide [Afet paradigmlarının karşılaştırılması: Bütüncül bir politika kılavuzunun arayışı]. *Public Administration Review [Kamu Yönetimi Dergisi]*, 62(3), 267-281.
- Norris, F. H., Stevens, S. P., Pfefferbaum, B., Wyche, K. F., & Pfefferbaum, R. L. (2008). Community resilience as a metaphor, theory, set of capacities, and strategy for disaster readiness [Toplumsal dayanıklılık: metafor, teori, yetenekler kümesi ve afetlere hazırlık stratejisi olarak]. *American Journal of Community Psychology [Amerikan Toplumsal Psikoloji Dergisi]*, 41(1-2), 127-150.
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi. (t.y.). *Bütünleşik Afet Yönetimi Kavramı: Grafik Düzenleyiciler ile Etkili Kavram Öğretimi*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi. 1, 1-29.
- Özdemir, H. (2002). *Afetlere Hazırlık ve Afet Yönetimi*. Türk İdare Dergisi, 74(437), 1-15.
- Özmen, B. (2000). *17 Ağustos 1999 İzmit Körfezi Depremi’nin Hasar Durumu (Rakamsal Verilerle)*. TDV/DR 010-53, Türkiye Deprem Vakfı, İstanbul.
- Özmen, B. (2023). *6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri: Tektonik Arka Plan ve Hasar Değerlendirmesi*. Türkiye Jeoloji Bülteni, 66(2), 221-250.

- Özmen, B., ve Özden, A. T. (2013). *Türkiye'nin Afet Yönetim Sistemine İlişkin Eleştirel Bir Değerlendirme*. İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 49, 1-28.
- Özkul, B., ve Karaman, A. E. (2007). *Doğal Afetler için Risk Yönetimi*. TMMOB Afet Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 251-260.
- Öztürk, N. (2003). *Türkiye'de Afet Yönetimi: Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Çağdaş Yerel Yönetimler, 12(4), 42-64.
- Pelling, M., & Dill, K. (2010). Disaster politics: Tipping points for change in the adaptation of sociopolitical regimes [Afet siyaseti: Sosyopolitik rejimlerin uyumunda değişimin dönüm noktaları]. *Progress in Human Geography [İnsan Coğrafyasında İlerleme]*, 34(1), 21-37.
- Quarantelli, E. L. (Ed.). (1978). *Disasters: Theory and research* [Afetler: Teori ve araştırma]. Sage Publications.
- Renn, O. (2008). *Risk governance: Coping with uncertainty in a complex world* [Risk yönetimi: Karmaşık bir dünyada belirsizlikle başa çıkmak]. Earthscan.
- Resmi Gazete. (2009). *Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun*. Kanun No: 5902, Kabul Tarihi: 29.05.2009.
- SBB. (2023). *6 Şubat 2023 Depremleri: Hasar Tespit ve İyileştirme Maliyeti Değerlendirme Raporu*. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı.
- Şahin, C. (2009). *Afet Yönetimi ve Acil Yardım Planları*. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Şahin, C., ve Sipahioğlu, Ş. (2002). *Doğal Afetler ve Türkiye*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara. 8, 1-472.
- Şengezer, B., ve Kansu, H. (2001). *Kapsamlı Afet Yönetimi*. YTÜ Basım-Yayın Merkezi, İstanbul.
- Şengün, H. (2007). *Afet Yönetimi Sistemi ve Marmara Depremi Sonrasında Yaşanan Sorunlar*. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 62(2), 167-186.
- Şengün, H., ve Küçükali, U. F. (2023). *6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri Örneği*. Türk Deprem Araştırmaları Dergisi, 5(2), 167-186.
- Taştan, B., ve Aydınoglu, A. Ç. (2015). *Çoklu Afet Risk Yönetiminde Tehlike ve Zarar Görebilirlik Belirlenmesi için Gereksinim Analizi*. Marmara Coğrafya Dergisi, 31, 366-397.
- Tekeli, İ. (2023). *Kahramanmaraş Merkezli 2023 Yılı Depremlerinin Düşündürdükleri*. Mimarlık Dergisi, 410, 26-29.
- Tercan, B. (2018). *Türkiye'de Afet Politikaları ve Kentsel Dönüşüm*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18(1), 493-520.

- Tierney, K. J., Lindell, M. K., & Perry, R. W. (2001). *Facing the unexpected: Disaster preparedness and response in the United States* [Beklenmedik durumlarla yüzleşmek: Amerika Birleşik Devletleri'nde afetlere hazırlık ve müdahale]. Joseph Henry Press.
- TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası. (2023). *TMMOB Kahramanmaraş Depremleri Raporu*. 1, 1-357.
- Turner, B. A. (1978). *Man-made disasters* [İnsan kaynaklı felaketler]. Wykeham Publications.
- Türk Tabipleri Birliği. (2023). *6 Şubat 2023 Kahramanmaraş ve 20 Şubat 2023 Hatay Depremleri Birinci Ay Raporu*. TTB Yayınları, 1, 1-53.
- UNDRR. (2017). *Build Back Better in recovery, rehabilitation and reconstruction* [İyileştirme, rehabilitasyon ve yeniden inşaat süreçlerinde daha iyi bir şekilde yeniden inşaat etmek]. United Nations Office for Disaster Risk Reduction [Birleşmiş Milletler Afet Riskini Azaltma Ofisi].
- UNDRR. (2015). *Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030* [2015-2030 Sendai Afet Riskini Azaltma Çerçevesi]. United Nations Office for Disaster Risk Reduction [Birleşmiş Milletler Afet Riskini Azaltma Ofisi].
- Ural, D. (2014). *Afet Yönetimi ve Kentsel Planlama İlişkisi*. Planlama Dergisi, 24(1), 1-5.
- Varol, N., ve Buluş Kırıkkaya, E. (2017). *Afetler Karşısında Toplum Dirençliliği*. Resilience, 1(1), 1-9.
- Weichselgartner, J., & Obersteiner, M. (2002). Knowing sufficient and applying more: Challenges in hazards management [Yeterli bilgiye sahip olmak ve daha fazlasını uygulamak: Tehlike yönetimindeki zorluklar]. *Environmental Hazards* [Çevresel Tehlikeler], 4(2-3), 73-77.
- Yamamura, E. (2014). Impact of natural disaster on public sector corruption [Doğal afetlerin kamu sektöründeki yolsuzluk üzerine etkisi]. *Public Choice* [Kamu Tercihi], 161(3-4), 385-405.
- Yavaş, H. (2001). *Doğal Afetler Yönüyle Türkiye'de Belediyelerde Kriz Yönetimi*. Orion Yayınevi, Ankara.
- Yavaş, H. (2005). *Türkiye'de Doğal Afetlerin Merkez-Yerel İlişkiler Açısından Yönetim Sorunları*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(3), 280-301.
- Yıldırım, A., & Simsek, H. (1999). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

- Yıldız:, ve Karancı, N. (2023). *6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri Sonrası Yeniden Yapılanma Sürecinde Yere Bağlılığın Değerlendirilmesi: Antakya (Hatay) Örneği*. Resilience, 7(1), 45-67.
- Yılmaz, A. (2003). *Türk Kamu Yönetiminin Sorun Alanlarından Biri Olarak Afet Yönetimi*. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Yılmaz, A. (2004). *Türkiye’de Afet Zararlarının Azaltılması Çalışmalarının Tarihi Gelişimi Üzerine Notlar*. Dirençlilik Dergisi, 1(1), 40-55.
- Yin, R. K. (2018). *Case Study Research and Applications: Design and Methods* (6th ed.) [*Vaka Çalışması Araştırması ve Uygulamaları: Tasarım ve Yöntemler* (6. baskı)]. SAGE Publications.

